

GRÆCORUM CONCILIA.

I.

CONCILIUM NICÆNUM

QUOD HABITUM EST TEMPORE CONSTANTINI IMPERATORIS, AB EPISCOPIS TRECENTIS DECEM ET OCTO, IN CIVITATE NICÆA METROPOLI BITHYNIÆ, PAULINO ET JULIANO CONSULIBUS XIII KALENDAS JULIAS ÆRA CCCLXII.

1-2 Cum convenisset hoc sanctum et magnum **A** concilium ^a apud Nicæam civitatem provinciae Bithyniæ, statuta sunt ab eis hæc quæ infra scripta sunt, ex Græco in Latinum versa sermonem.

I. De eunuchis qui seipsum abscidunt.

Si quis in ægritudine vel a medicis sectus est vel a barbaris castratus est, placuit ut iste talis permaneat ^b in clero: si quis autem sanus seipsum abscidit, etiam si est in clero, cessare debet, et ex hoc nullum talem oportet ordinari: sicut autem de his qui vel affectaverunt vel ausi sunt seipsum abscidere, hæc quæ diximus statuta sunt, ita si qui ^c vel a barbaris vel a dominis suis facti sunt, et probabilis vitæ sunt ^d, tales hos suscipit ecclesiastica regula ad clerum.

II. De his qui post baptismum ^e statim ad clerum applicantur ^f.

Quoniam multa sive per necessitatem ^g sive ex quacunque causa contra regulam gesta sunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc catechizati ^h vel instituti statim ad spiritalem baptismum venissent, et continuo cum baptizati sunt etiam ad episcopatum vel ad presbyterium protracti sunt, recte igitur visum est de cætero nihil tale fieri; nam et tempore opus est ut sit catechumenus, et post baptismum multa probatione indiget. Evidens namque est apostolicum præceptum dicens: *Non neophytum, ne forte elatus in iudicium incidat et laqueum diaboli.* Si vero præcedente tempore mortale aliquid admisit ⁱ, et convictus duobus vel tribus testibus fuerit, cessabit a clero qui huiusmodi est; si quis vero præter **C** hæc facit, tanquam contraria statutis sancti concilii gerens, etiam ipso periclitabitur de statu sui cleri.

III. De subintroductis mulieribus.

Omnimodis interdicit sancta synodus neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ulli clericorum omnino herere permitti habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater aut soror aut thia ^j, id est vel amita vel matertera sit: in his

namque solis personis et horum similibus omnibus quæ ex mulieribus est suspicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitabitur de clero suo.

IV. Qualiter episcopi debeant ordinari.

Episcopum oportet ab omnibus episcopis, si fieri potest, qui sunt in provincia ejus ordinari; **3** si verò hoc difficile fuerit vel urgente necessitate vel itinere longitudine, certe tres episcopi debeant ^k in unum esse congregati; ita ut etiam cæterorum qui absentes sunt consensus litteris teneant, et ita faciant ordinationem. Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad metropolitanum episcopum.

V. De excommunicatis clericis sive laicis.

Servetur et ista sententia, ut hi qui ab aliis **B** excommunicantur ab aliis ad communionem non recipiantur. Requiritur sane, ne forte qui ex aliqua indignatione animi aut contentione aut qualibet tali commotione stomachi episcopi sui excommunicatione abstinent. Ut ergo digna hæc possint examinatione perquiri, recte visum est, per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno episcoporum concilium fieri, ut simul in unum convenientes ex omni provincia, huiusmodi examinent questiones; ut ita denum hi qui ob culpas suas episcoporum suorum offensas merito contraxerunt, digne etiam a cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque in communionem vel ipso episcopo suo visum fuerit humaniorem circa eos ferre sententiam. Habeatur autem concilium semel ante dies Quadragesimæ, ut omnibus si quæ sunt simultatibus amputatis, mundum solenne Deo munus possit offerri; secundum vero concilium agatur circa tempus autumnii.

VI. De primatibus episcoporum metropolitanorum.

Mos antiquus perduret in Ægypto vel Libya et Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem et Romano episcopo hoc idem moris est. Similiter autem et

senius.

^f Ex Æ., E. 3. In A. et reliquis: *applicabuntur.*

^g U., *pro necessitate.*

^h U., *nuper catechizati.* In Codicibus: *catechizati.*

ⁱ Æ., E. 3, T. 2, U., *aliquod peccatum admisit.*

^j Ex reliquis desumptæ sunt voces *aut thia* cum desint in A.

^k Æ., E. 3, U., *debent.*

^a In B. B. desunt folia integrum hoc concilium continentia.

^b Æ., E. 3, U., *iste permaneat.*

^c U., *ita qui.*

^d T. 1, 2, G., *et probabiles vitæ suæ existaverint.*

^e In Codicibus constanter legitur *baptisma, baptizatus, baptizare, rebaptizare*; quam scribendi formam ex litterarum unius organæ analogia repetendam cen-

apud Antiochiam cæterasque provincias honor suus unicuique servetur Ecclesie. Per omnia autem manifestum quod si quis præter voluntatem et conscientiam metropolitanis episcopi fuerit ordinatus, hoc concilium magnum et sanctum censuit non debere esse episcopum : sane si communi omnium consensu rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam, duo vel tres animositate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

VII. De honore episcopi Hierosolymitani.

Quoniam mos antiquus obtinuit et vetusta traditio ut Æliæ, id est Hierosolymorum episcopo deferatur^a habeat consequenter **4** honorem, manente tamen civitatis metropolitanæ propria dignitate.

VIII. De Novatianis.

Si qui voluerint venire ad Ecclesiam catholicam ex Novatianis, placuit sancto concilio ut ordinentur, et sic maneant in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confessionem per scripturam exigere oportet, ut fateantur se communi consensu catholicæ Ecclesie statuta observaturos, id est communicaturos se et his qui forte secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt. Quibus tamen lapsis poenitentiae modus et tempus ascriptum est, ut in omnibus sequantur ea quæ in Ecclesia catholica observantur, et sic ubique idem omnes^b ipsi fuerint inventi sive in vicis seu in urbibus, clerici ordinentur a catholicis qui inveniuntur, et sic etiam in clero persistant unusquisque in statu suo. Si vero episcopus vel presbyter catholicæ Ecclesie fuerit, ad quem aliqui ex his accedunt, certum est quod episcopus quidem catholicus suam habeat dignitatem, similiter autem et presbyter et diaconus habeant. Hi vero qui ab istis veniunt, si forte episcopus fuerit, habeat presbyterii dignitatem, nisi forte et placeat episcopo catholico concedere ei etiam episcopalis nominis honorem ; si vero non placuerit, inveniat ei locum, ut sit in parochia in clero episcopus aut presbyter, dum tamen ut in civitate non videantur dno episcopi esse, et ille omnimodo in clero permanere videatur.

IX. De presbyteris sine examinatione constitutis.

Si qui sine examinatione promoti presbyteri sunt, et postea examinati confessi sunt peccata sua, et cum confessi fuissent, contra regulam venientes homines manus eis temere imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit : in omnibus enim quod irreprehensibile^c est defendit Ecclesia.

X. De lapsis clericis ordinatis.

Quicumque ex his qui lapsi sunt, et per ignorantiam ordinati sunt vel contemptu eorum qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat regulæ ecclesiasticæ ; cum enim compertum fuerit, deponuntur^d.

XI. De his qui sponte lapsi sunt, qualiter debeant poenitere.

Placuit sanctæ synodo, licet indigni sint **5** miseri-

^a U., episcopo honor deferatur.

^b U., sic ubique omnes.

^c T. 2, reprehensibile.

A cordia, tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi. Si qui ergo ex animo poenitent, tribus annis inter audientes habeantur : si tamen fideles sunt, et septem annis aliis inter poenitentes sint ; duobus item annis extra communionem in oratione sola participant populo. Si qui vero per fidei gratiam^e vocati primo quidem ostenderunt fidem suam deposito militiæ cingulo, post hæc autem ad proprium vomitum reversi sunt, ut et pecunias darent et ambirent redire rursus ad militiam, isti decem annis sint inter poenitentes post primum triennium quo fuerint inter audientes : ab omnibus vero illud præcipue observetur, ut animus eorum et fructus poenitentiae observetur. Quicumque enim cum omni timore et lacrymis perseverantibus et operibus bonis conversationem suam non verbis solis, sed opere et veritate demonstrant, cum tempus statutum etiam ab his fuerit impletum et orationibus jam cœperint communicare, licebit episcopo etiam humanius circa eos aliquid cogitare. Qui vero indifferentem habuerint lapsum suum, et sufficere sibi quod ecclesiam introierint arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt.

XII. De excommunicatis a sæculo exeuntibus.

De his vero qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula observabitur etiam nunc : ita ut si forte recedit ex corpore, necessario vite suæ viatico non defraudetur. Quod si desperatus aliquis recepta communione supervixerit, sit inter eos qui sola oratione communicant : de his omnibus tamen qui ex corpore recedunt, in tradenda eis communione cura et probatio sit episcopo.

XIII. De catechumenis lapsis.

Placuit huic sancto et magno concilio de catechumenis qui lapsi sunt, ut tribus annis inter audientes verbum sint tantummodo ; post hæc vero orent cum catechumenis.

XIV. De diaconibus ne presbyteris corpus Christi tradant, vel ante presbyteros communicent.

Pervenit ad sanctum concilium quod in locis quibusdam et civitatibus presbyteris sacramenta diaconi porrigant : hoc neque regula neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi sacrificii non habent potestatem his qui offerunt corpus Christi porrigant. Sed et illud innotuit quod quidam diacones etiam ante episcopos sacramenta sumant. Hæc ergo omnia amputentur, et maneant **6** diacones intra suam propriam mensuram, scientes quia episcoporum quidem ministri sunt, a presbyteris vero inferiores sunt : accipiant ergo secundum ordinem post presbyteros ab episcopo vel presbytero ; quod si non fuerint in præsentem vel episcopus seu presbyter, tunc ipse proferat et det. Sed ne sedere quidem locat in medio presbyterorum diacones ; extra regulam est enim et extra ordinem ut hoc fiat : si quis autem non vult his sufficiens esse, post hanc definitionem cesset esse diaconus.

^d T. 1, 2. U., deponantur.

^e Æ., E. 5, T., 1, 2, U., per Dei gratiam.

XV. *De clericis temere ab ecclesia recedentibus* ^a.

Propter multas perturbationes et frequentes tumultus seditionum quæ fieri solent, placuit omnimodo ^b abscidi istam consuetudinem quæ contra regulam est, si ubi tamen sit, id est ne de civitate ad civitatem transeat vel episcopus vel presbyter vel diaconus. Si quis vero post hæc statuta sancti hujus concilii tale aliquid audere tentaverit, infringetur ^c omni genere hujuscemodi conatus, et restituetur propriæ Ecclesiæ in qua ordinatus est.

XVI. *De presbyteris et diaconibus vel clericis qui ad alias civitates transiunt.*

Si qui vero sine respectu Dei agentes et timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab Ecclesia sua, sive presbyteres, sive diacones, vel in quocunque ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in ecclesia alia, sed et cum omni necessitate cogantur ut redeant ad Ecclesias suas; aut si permanserint, excommunicari oportet.

XVII. *De clericis alienis sine conniventia proprii episcopi* ^d *ab alio in suam ecclesiam non ordinandis.*

Si quis ausus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in sua Ecclesia, cum non habeat consensum episcopi ipsius ^e a quo recessit clericus, irrita sit hujusmodi ordinatio.

XVIII. *De clericis usuram aut ampliacionem accipientibus.*

Quoniam multi clerici avaritiæ causa turpia lucra ^f sectantes, oblitii sunt divini præcepti quo dictum est: *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, fenerantes centesimas exigunt, statuit hoc sanctum concilium: si quis inventus fuerit post hanc definitionem ^g usuram accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad sexcuplum dare; omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæstum, dejicietur ex clero, et alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

XIX. *De Paulianistis et Cataphrygis rebaptizandis.*

Si quis confugerit ad Ecclesiam catholicam de Paulianistis et Cataphrygis ^h, statutum sit rebaptizari ⁱ eos omnimodo debere. Si qui vero clerici erant apud eos, siquidem inculpati fuerint et irreprehensibiles, rebaptizati rursus etiam ordinentur ab episcopo Ecclesiæ catholicæ; si vero examinati minus apti fuerint reprehensi ^j, deponi eos oportet: similiter autem circa diacones, et de omnibus qui in eodem clero inveniuntur eadem forma servabitur. Commemorabimus autem diaconissas quæ in hoc ordine inventæ sunt, quæ nec manus impositionem

^a U., ab ecclesia vel a civitate sua recedentibus.

^b U., omnino.

^c U., annullabitur. G., infringatur.

^d E., sui episcopi.

^e E., episcopi sui.

^f U., turpe lucrum.

^g E. 3, T. 1, Cataphrygibus.

^h U., baptizari.

ⁱ U., deprehensi.

^j In Codicibus. Pentecosten, cum hoc nomen sæpius ut indeclinabile reddent.

^k T. 2, stantes in orationem.

A aliquam habent, ita ut omni genere inter laicas habeantur: similiter autem diaconissæ quæ in catholice canone non habentur, simili loco, id est, laicæ et tanquam non consecratæ deputentur.

XX. *De diebus dominicis et Pentecoste* ^l *ut in eis stantes oremus.*

Quoniam sunt in die dominica quidam ad orationem genua flectentes et in diebus Pentecostes, propterea est itaque constitutum a sancta synodo, quoniam consonans et conveniens per omnes Ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem ^k Domino vota reddamus.

SYMBOLUM FIDEI.

Ejusdem Nicæni magni concilii a trecentis decem et octo Patribus editum.

B Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium et invisibilium conditorem: et in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc est de substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantivum ^l Patri, id est unius substantiæ cum Patre, quod Græci homousion dicunt, ^m per quem omnia facta sunt quæ in cælo ⁿ et quæ in terra; qui propter nos homines ^o et propter nostram salutem descendit, incarnatus est, atque homo factus, passus, mortuus est; resurrexit tertia die; ascendit in caelos, venturus judicare vivos et mortuos: et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: erat quando non erat, et antequam nasceretur non erat, et quod ex nullis exstantibus factus est, aut ex aliqua substantia vel natura, eum dicentes esse mutabilem et convertibilem, Filium Dei perhibendo; hos anathematizat et condemnat catholica et apostolica Ecclesia.

Hæc est fides quam exposuerunt Patres: primum quidem adversus Arium blasphemum dicentem creaturam esse Filium Dei: et adversus omnem hæresim Sabellii, Photini, Pauli Samosatæni, Manichæi, Valentini, Marcionis, et adversus omnem omnino hæresim, si qua insurrexerit contra catholicam et apostolicam Ecclesiam: quas omnes condemnarunt Nicænam congregati episcopi trecenti decem et octo quorum nomina et provinciæ conscriptæ sunt: sed plerique studiosi servi Dei magis curam gesserunt Orientalium episcoporum nomina describere, propter hoc quod Occidens non similiter inquisitionem de hæresibus habuerit ^o.

P Et subscripserunt trecenti decem et octo Patres qui in eodem concilio convenerant.

Osius episcopus civitatis Cordubensis provinciæ

^l T. 2, consubstantialtem.

^m T. 1, 2, in cælis.

ⁿ E., E. 3, T. 1, 2, propter homines.

^o Scribuntur hoc loco in omnibus Codicibus præter Urgelitanum et Gerundensem verba hæc et subscriptiones, ac postmodum *Fides sancti Gregorii Majoris*, quam ad opportuniorem, ipsis autem subscriptionibus posteriorem locum transmissimus.

P Subscriptiones episcoporum, qui huic magno adfuerunt concilio, in plerisque Codicibus desiderantur: plurimas vero in Urgelitano Codice legere fas est, quas depravatas licet atque a recta lectione re-

Hispaniæ a dixit: Ita credo sicut superius scriptum est. Victor et Vincentius presbyteri urbis Romæ subscripserunt.

Provincia Egypti.

Alexander Alexandriae magnæ. — Alphocraton Alphocranon. — Adamantius Cyraon. — Albetius Baresii [G., Barethu]. — Philippus Panephiseos. — Potamow Heracleos. — Secundus Ptolomaidos. — Dorotheus Pelusius. — Gajus Muejos [G., Muethus]. — Antiochus Metapheos. — Tiberius Tauthites.

Provincia Thebaidos.

Attbas Seedras. — Tyrannus Anthinon. — 9 Oslusianus Lycon.

Provincia Libyæ.

Dathes Beronices. — Zophirus Barches. — Saraphius Antipyrgon. — Secundus Tauthibies. — Titus Paratoniu.

Provincia Palastinae.

Macharius Hierosolymitanus. — Germanus Neapolitanus. — Marinus Sebastenus. — Gaimus Casariensis. — Eusebius Gaharenius. — Sabinus Ascalonus. — Longinus Nicopolitanus. — Petrus Jamnias. — Macrinus Eleuteropolitis. — Maximus Maximianopolitarum. — Paulinus Maximianopolitarum. — Januarius Jerecunctos. — Eliodorus Zabulon. — Letius Liddon. — Silvanus Azotii. — Atrophilus Zabulon. — Asclepius Liddon. — Petrus Scitopolitanus. — Antiochus Gaeos. — Selus [G., Selis] Capitholiadus.

Provincia Phœnicis.

Zenon Cletivo [G., de Tyro]. — Aeneas Ptolemaidos. — Magnus Damaseenus. — Theodorus Sidonius. — Elknicus Tripoleos. — Philocalus Paneados. — Gregorius Berytii. — Maranus Palmiron. — Tadoneus Alasii. — Anatholius Emises.

Provincia Syriæ Coeles.

Eustathius Antiochenus. — Zenobius Seleutias. — Theodorus Laodicensis. — Alphius Apamiæ — Bastianus Rephanon. — Philoxenus Hierapolitanus. — Piperius Samosatenus. — Archelaos Doliches. — Eufraonius Balaneon. — Phaladus chorepiscopus. — Zoilus Gabalon. — Passus Zeugmatos. — Leontius Larissenus. — Eustathius Arethuseus. — Manitius Epiphania. — 10 Paulus Neocæsariensis. — Sircius Syrrhis. — Seleucus chorepiscopus. — Petrus Gindaron. — Pegasiu Ambachmianon. — Basonus Gambalænus. — Gerontius Carison.

Provincia Arabiæ.

Nichomachus Bastron [G., Bostrom]. — Cyrion Philadelphix. — Gennadius Hlistundum. — Severus Sodimon. — Sopater Heristis Bothanias. — Severus Dionysiados.

Provincia Mesopotamix.

Ethilaus Edsæonus. — Jacobus Pestebias. — Antiochus Resenas. — Marcus Macenopoleos.

motas agnovimus, religiosius tamen, prout eas exhibet, cum variantibus Gerundensis Codicis lecte-

Provincia Persidis.

Joannes Persidos.

Provincia Ciliciæ.

Theodorus Tarsensis. — Alphion Epiphania. — Narcisus Nerodiados. — Moyses Castabaon. — Nicholas Flaviados. — Eudæmon chorepiscopus. — Paulinus Adanon. — Macedonius Manxiston. — Tarcodimantos Aægon. — Hesychius Alexandriae Micres. — Narcisus Irenopoleos.

Provincia Cappadociæ.

Leonthus Casariensis. — Euppsychius Thiano. — Euphrasius Colonias. — Timotheus Cirbistrion. — Elpidius Cumanus. — Gorgonius chorepiscopus. — Stephanus chorepiscopus. — Euphronius chorepiscopus. — Rodon chorepiscopus. — Theophanes chorepiscopus.

Provincia Armeniæ Minoris.

Eulogius Sebastiensis — Ebethius Satalon.

Provincia Armeniæ Majoris.

Arsarphius Sobmon. — Acritheus Diospontii. — Eutychnianus Amasias. — Elpidius Edesion. — Heraclius Zelon. — Elpidius Cumanus.

II *Ponti Polamonici.*

Longinus Neocæsariensis. — Demnus Trapezunctas. — Stratophilus Picuntos.

Provincia Paphlagoniæ.

Philadelphus Pompeiupolis. — Petronius Junopoleis. — Euppsychius Amastrides.

Provincia Galatiæ.

Pancharius Ancyranus. — Diciasus Tases. — Erechoreus Plamaton. — Gorgonius Cynon. — Philadelphius Juliapolis.

Provincia Asiæ.

Theonius Citicensis. — Menofantus Ephesinus. — Orion Iltii [G., Iltiu]. — Eutychnius Isthomis. — Mithres Alaphthon. — Marinus Hellesponton. — Paulus Deneas.

Provincia Lydiæ.

Artemidorus Sardeon. — Oron Thistron. — Thomasius Philadelphias. — Olion Bæreos. — Agogius Tripolitanus. — Florentinus Anchirus. — Marcus Standon.

Provincia Pisidiæ.

Elalius Ieonion. — Thelamacus Adrianopolitanus. — Eutychnius Seleutius. — Sranias Smenon. — Tarsitius Apamænus. — Patricius Amoladea. — Polycarpus metropolitæus. — Acumethus Panon. — Heraclius Bæreos.

Provincia Lysiæ.

Eudemus Pataron.

Provincia Pamphylæ.

Callidicus Pergis. — Euresius Termessus. — Theuxius Sibaron. — Domnus Apendii. — Quintianus Seleutias. — Patritius Maximianopolitanus. — Aphrodisius Magidor.

12 *Provincia Neson.*

Euphrosinus Rhodii. — Melichon [G., Meliphron]

nibus innectendas existimavimus.

* In Codicibus, *Spaniæ*.

Chaos. — Strathegus Lemnil. — Apollodorus Cor-
cyras.

Provincia Caria.

Eusebius Antiochenus. — Emmonius Aphrodisias. — Latodius Cibiraton. — Eusebius Mianten.

Provincia Isauria.

Stephanus Baraton. — Athenens Curpissil. — Edesius Claudianopolitanus. — Agapius Seleucie. — Silvanus metropolitanus. — Faustus Panemosticus. — Antoninus Antiochenus. — Nestor Siedron. — Esitius chorepiscopus. — Cyrillus Smaandron. — Theodorus chorepiscopus [G., Usagadon]. — Anatholius Lariensis [G., chorepiscopus]. — Tanlus chorepiscopus [G., Larinensis]. — Quintus Scilistron [G., chorepiscopus]. — Tiberius chorepiscopus [G., Scilistron]. — Aquilos chorepiscopus. — Eusebius parochia Isauria.

Provincia Cypri.

Cyrillus Paphi. — Selanus Salaminon.

Provincia Bithynia.

Eusebius Nicomedias. — Theogenius Nicheas. — Maris Chalcedonensis. — Cyrillus Chios. — Esichius Pruses. — Gorgonius Appoloniados. — Georgius Nisiados. — Ebetius Adrianopolitanus. — Theophanes chorepiscopus. — Ruphus Cesarionensis. — Eulalius chorepiscopus.

Europa.

Pederens Eraclias. — Protogenes Sardicensis. — Marcus metropolitanus. — Pistos Thessalonicensis [G., metropolitanus]. — Scilianus Macedoniz. — Alexander Atheniensis [G. Thessalonicensis]. — Dachus Bojas [G., Macedoniz]. — Pistus Efestias. — Marsus Thessalias. — Stratadius Strubon [G. Efestias]. — Claudianus metropolitanus [G. Tettalias]. — Dedion Duxias [G. Strubon]. — Domnus Gutthias [G., Metropolitanus]. — Nicheus Mastrianopolitanus [G., Duxias]. — Theophitus Bosphoron [G., Gutthias]. — Camdus, * . .

‡ Hæc sunt Orientalium episcoporum nomina qui convenerunt Nicæa ad sanctum et magnam concilium de diversis provinciis seu civitatibus, quorum nomina infra sunt subscripta absque Italia et Hispania, quorum nomina in exemplaribus ex quibus hæc descripta sunt non habebantur, nec Gallia nec Africa, nisi solus Osius Hispaniensis episcopus de civitate Corduba Bæticæ provinciæ, et presbyteri urbis Romæ, id est Bicon et Vincentius qui pro episcopo suo Sylvestro subscripserunt, et Orientales sive totius orbis episcopi temporibus Constantini xiv Kalendas Julias æra ccclxvii.

Primus de Ægypto.

Alexander de Alexandria. — Ffoxemis de Napoli. — Papnuntius de Ægypto. — Macarius de Ierosolyma. — Arbitio de Ferbito. — Germanus de

* G. Camdos... Bosphoron. Apparet ex textu et ex variantibus lectionibus subscriptionum inversio atque corruptio.

‡ Prefationi conciliorum imperfectus atque corruptus præponitur in Codicibus Toletanis catalogus, quedam nomina Patrum qui Nicæne interfuerunt

Neapoli. — Alfoerates de Carpoera. — Marius de Sarabastia. — Philippus de Paniceiston. — Gatanus de Sabaste. — Adamantius de Canoiopotamon. — Eusebius de Casarea. — de Heraclia. — Soabinus de Gadara. — Dorotheus de Pelusio. — Longinus de Escalonia. — Galus de Tesedia. — Petrus de Nicopoli. — Tiberius de Taucica. — Macrius de Jamnia. — Ceyja de Tebaida. — Maximus de Eleuteropoli. — Cassicedia de Antiao. — Paulus de Maxiapoli. — Tiramus de Antiochia. — Januarius de Jerico. — Lucianus de Lico. — Etius de Lidda.

De provincia Libyæ superiori.

Datius de Berrenico. — Silvanus de Azoto. — Joppirus de Arcistis. — Patroclius de Sitopoli. — Sarapion de Antiberge. — Aclepius de Gaza. — Tirus de Paratoni. — Petrus de Mejoma.

De provincia Palæstina.

Antipus de Capitoliada. — Enheas de Ptolemaiada. — Magnus de Damasco. — Theodorus de Sidona. — Cellaonicus de Tripoli. — Gregorius de Biritu. — Marinus de Psalma. — Traddonius de Esnisis. — Anatholius de Filocalo.

De provincia Phœnicis.

Zaton de Tiro. — Filocalus de Panida. — Anatholius de Edissa. — Jacobus de Nezibi. — Antiochus de Resacia. — Marius de Macodo. — Joannes de Persida.

De provincia Syria Cæsa.

Eustacius de Antiochia. — Narcisus de Neroniano. — Zenobius de Seleucia. — Theodorus de Audacia. — Aldus de Apamia.

De provincia Cilicen.

Theodorus de Anthon. — Erianius de — Moyses de Castabala. — Niceros de Flaviada. — Eudemon, chorepiscopus. — Paulinus de Adana. — Silvanus de Germanicia. — Piperius de Samosato. — Archelaus de Dolica. — Eufraon de Balamnes. — Falatus [T. 2, Filactis], chorepiscopus. — Joceus de Gabala. — Bossus de Zenmate. — Bassinus de Rafaneo. — Gerontius de Larissa. — Manicus de Epiphania. — Eustacius de Artusa. — Paulus de Neucasarie. — Siriceius de Ciro. — Solacius, chorepiscopus. — Petrus de Jerunda.

De provincia Arabia.

Sopater de Barasato [T. 2, Barasto]. Pagasius de Arbaco. — Demasonus de Abboli. — Nicomatus de Boudra. — Cirion de Filadelfia. — Gennadius de Eshon. — Severus de Sodon.

De provincia Mesopotamia.

Pancarius de Ancyra. — Decasius de Tabia. — Arcontius de Cammada. — Filadelfus [T. 2, Filadelfus] de Jullopoli.

synodo comprehendens; cumque præpostero locatum ordine invenissemus, accuratissime describere atque ad hunc aptiorem locum traducere satius duximus. Idem episcoporum ante præfationem catalogus aderat etiam in Codice Lucensi.

De provincia Asiæ.

Theonas de Cizico. — Mino'antus [T. 2, Miriofantus] de Epheso. — Orion de Ilico. — Enticius de Virsa. — Mifrans de Epia. — Paulus de Annea. — Macedonius de Massata. — Tarcodimantea de Egius. — Ipsicius de Alandria.

De provincia Cappadociæ.

Leontius de Cæsarea. — Ursicius de Tremate [T. 2, Tremata]. — Euresius de Calonia. — Timotheus de Tibersa. — Ambrosius de Cumano. — Stefanus, chorepiscopus. — Rodon, chorepiscopus.

De provincia Armeniæ Minoris.

Eulalius de Sabasta. — **16** Eubetius de Satalia. — Eutromius, chorepiscopus. — Tefanis, chorepiscopus.

De provincia Pontipoli [T. 2, Pentipoli].

Longinus de Neucesaria. — Domnus de Trapiionta. — Domnus de Titensa.

De provincia Palesgotia.

Fi'adelfus de Pompejopoli. — Petronius de Lanopoli. — Eusticius de Amostræ. — Academicus de Mustene. — Eraclitus de Varis. — Theodorus de Viis.

^a T. 2, *Lyciæ*. Post hæc verba uterque Toletanus Codex incipit: *Canones generalium conciliorum a*

A

*De provincia Lyciæ ^a**Fides sancti Gregorii Majoris.*

Unus Deus principium et Pater Verbi viventis, sapientię existentis et virtutis et imaginis proprię, perfectus perfecti geniti, Pater Filii unigeniti et unus Dominus ex uno Domino, Deus ^b de Deo, figura substantię Patris, imago Dei, Deus Verbum vividum et totius substantię opifex, sapientia continens omnia quę existunt, et virtus totius creabilis creaturę, Filius verus de vero Patre, invisibilis de invisibili, incorruptibilis de incorruptibili, immortalis de immortalis, et sempiternus de sempiterno: et unus Spiritus sanctus, perfectus, perfecta vita viventium, sanctitas et fons sanctitatis, et sanctificationis ministrator; per quem Deus in omnes credentes et super omnes, et Filius qui per omnes, Trinitas perfecta, gloria et regnum sempiternum, individuum, et inalienabile: neque igitur creatum aliquid et servum seu famulum in Trinitate, neque adventitium vel subintroductum, tanquam quod ante non exstiterit, et novissimum subintraverit; neque enim defuit aliquando Filius Patri aut Filio Spiritus sanctus, sed immutabilis et inconvertibilis hæc eadem Trinitas semper.

temporibus Constantini cęperunt, et cętera.

^b *Æ., E. 3, T. 1, 2, U., ex uno, Deus.*

II.

CONCILIIUM ANCYRITANUM

A DUODECIM EPISCOPIIS HABITUM.

17-18 Isti quidem canones seu regulę priores **C** sunt Nicęnis, sed ideo Nicęni canones priores scribuntur propter auctoritatem magni et sancti concilii apud Nicęam habiti. Convenerunt autem in synodum memoratam Ancyrę civitatis hi qui infra scripti sunt: Marcellus Ancyritanus, Agricolaus Cæsariensis, Lupus Tarsensis, Vitalius Antiochensis, Basilus Amasenus, Philadelphus Juliopolitanus, Festulus Nicomediensis, Heraclius Zelonensis, Petrus Iconiensis, Nunecius Laudocenus, Sergianus Antiochenus Pisiđiæ, Narcisus Nerodiensis.

I. De presbyteris lapsis in persecutione.

Presbyteros qui immolaverunt et postea iterum certamen inierunt, si hoc ipsum ex fide et non aliquo argumento sibi met præparantes egerunt, ut iterum teneri viderentur ^a ut ^b tormentis subjici tanquam **D** putentur invitii; si ergo ex fide luctati sunt et non ex compacto ad ostentationem ut offerrentur ipsi fecerunt, hos placuit honorem quidem sedis proprię retinere, offerre autem illis, et sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi, non liceat.

^a Ab his verbis viderentur ut tormentis incipit Codex B. R.

^b U., et.

^c *Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, reluctati. U., reluctati sunt, alios quidem ordinare oportet.*

II. De diaconibus qui immolaverunt.

Diacones similiter qui immolaverunt, postea autem iterum luctati ^c sunt, alias siquidem honorem habere oporteat, cessare vero debere ab omni sacro ministerio, ita ut nec panem nec calicem offerant ^d, nisi forte aliqui episcoporum conscii fuerint laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adhibere; penes ipsos ergo de his erit potestas.

III. De clericis sive laicis quorum manus alii cum injuria super idolorum sacrificia posuerunt.

Qui fugientes tempore persecutionis comprehensi sunt vel a familiaribus seu a domesticis traditi, et vel bona propria amiserunt vel sustinuerunt tormenta vel etiam carceribus inclusi sunt, et tamen se proclamaverunt esse Christianos, quin etiam perseverante violentia ad id usque perducti sunt, ut manus eorum apprehensas et violenter attractas super sacrificia imponerent, illis scilicet perseverantibus in fide Christianos ^e se esse vociferantibus; hoc ergo quod eis invitii et aliis cogentibus contigit, si luctu et acerore animi acerbe se ferre demonstrant, ipsosque ^f humili

^d *Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., offerant, nec pronuntient nisi.*

^e *Æ., B. R., U., in fide, et Christianos.*

^f T. 1, 2, ipsi quoque.

per bonam conversationem habitu incedentes dolere A se quod inviti coacti sunt doceant, hos tanquam inculpato a communione non vetari^a. Si autem jam prohibiti sunt ab aliquibus a communione, majoris diligentiae et inquisitionis causa aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportere. Hoc autem observari oportet et de clericis et de laicis omnibus: laicos sane qui in similes necessitatis causas inciderunt, tanquam qui nihil peccaverunt, maxime si eos probabilis vita commendet, ad ordinationem recipi placuit.

IV. *De his qui in templis idolorum cœnaverunt.*

De his, qui sacrificare coacti sunt, sed etiam de his qui in templis idolorum cœnaverunt, si qui eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt, atque ibi pretiosiore adhuc veste mutata cœnæ^b, participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia B quæ fuerunt apposita: placuit inter audientes uno anno constitui, tribus autem aliis annis agere pœnitentiam, sed ex ipso triennio per biennium tantummodo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis.

V. *De his qui timore ritus gentilium perregerunt.*

Quotquot autem ascenderunt templa cum veste lugubri et recubentes inter alios manducaverunt stentes, si compleverint 19 pœnitentiam triennii tempus, sine oblatione suscipiantur ad communionem, id est ut ipsi oblationem non offerant; si autem perducti ad templa non manducaverunt, biennio maneant in pœnitentia, tertio vero anno communicent, sed sine oblatione ut dictum est, ut quarto jam anno perfectionem suam recipiant. Episcopum hinc^c habere licentiam oportet, ut perspecta singulorum conversatione normam regulamque conversationis attribuat, id est aut humanius agens secundum vitæ modum tempus alicui brevius, aut etiam prolixius, quod correctionis necessarium viderit, addere. Discutiatur autem omnium horum et præcedens vita et posterior, et ita circa eos sacerdotalis humanitas moderetur.

VI. *De his qui in locis idolorum manducaverunt.*

De his qui minis tantum cesserunt, aut honorum oblatione aut transportationis pœna deterriti sacrificaverunt, et nunc usque non pœnituerunt neque conversi sunt, modo autem, id est tempore hujus synodi, se obtulerunt conversionis suæ consilium capientes, placuit eos usque ad magnum diem inter audientes suscipi, pœnitentiam autem agere triennio, et post alios duos annos sine oblatione communicari, et ita demum sex annis completis ad perfectum pervenire. Quod si aliqui ante hoc concilium suscepti sunt ad pœnitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium sexennii constitutum: quod si alicui horum quodlibet mortis periculum aut ex ægritudine aut ex aliqua causa acciderit, his communionem propter viaticum suum non negari.

VII. *De his qui frequenter idolis immolaverunt.*

De his qui festis diebus paganorum in remotis locis convivis interfuerunt, et suas nihilomi-

^a U., non placuit vetari.

^b U., veste immutata, etiam cœnæ.

nus epulas ibidem portaverunt atque comederunt, placuit ut post bieonii pœnitentiam suscipiantur; ita tamen, utrum cum oblatione recipiendi sint an ad solam communionem admitti deceant, unusquisque episcoporum examinet, vitæ eorum præteritæ et præsentis habita consid. ratione.

VIII. *De his qui per vim coacti idolis immolaverunt.*

Ili autem qui secundo et tertio sacrificaverunt per vim coacti, quatuor annis ad pœnitentiam se submittant, duobus autem aliis sine oblatione communicent, septimo autem anno perfectionem recepturi communionis.

20 IX. *De his qui et aliis sacrificandi causam attulerunt.*

Quotquot autem non solum a fide dominica deviarunt, sed etiam insurrexerunt in alios et fratribus persuaserunt et rei facti sunt persuasionis, hi per triennium quidem inter catechumenos habeantur, per aliud autem sexennium pœnitentiæ recipiant locum, alio vero anno, id est decimo, communionem sine oblatione recipiant, ut completo decennio perfectione fruantur: in eo autem ipso tempore etiam vita eorum et conversatio consideranda est.

X. *De diaconibus.*

Diaconi quicumque cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes velle se habere uxores nec posse se continere, hi postea, si ad nuptias convenerint, maneant in ministerio propterea quod his episcopus licentiam dederit: quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus impositionem professi continentiam, et postea ad nuptias convenerunt, a ministerio cessare debebunt.

XI. *De desponsatis puellis et ab aliis corruptis.*

Desponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et his reddi quibus fuerant antea desponsatæ, etiam si eas a raptoribus florem pudoris amississe constiterit.

XII. *De his qui ante baptismum sacrificaverunt idolis.*

Eos qui ante baptismum sacrificaverunt et postea baptismum consecuti sunt, placuit ad ordinem promoveri, tanquam ab omni crimine lavacri salutaris sanctificatione purgatos.

XIII. *De chorepiscopis.*

Vicarios episcoporum, quos Græci chorepiscopos dicunt, non licere vel presbyteros vel diaconos ordinare, sed nec presbyteris civitatis sine episcopi præcepto amplius aliquid imperare, vel sine auctoritate litterarum ejus in unaquaque parochia aliquid agere.

XIV. *De presbyteris a carne se abstinentibus.*

De his qui in clero sunt presbyteri vel diaconi et abstinent a carnibus, hoc placuit statui, ut non eas tanquam immundas contempnant, contingant tamen, a quibus quidem 21 si abstinere volunt habeant potestatem; ita tamen ut si quando cum oleribus coquantur, eadem tanquam carnibus polluta non judicent, sed de his ad cibum assumant quamvis a car-

^c Æ., B., R., E. 5, T. 1, U., Episcopum autem hinc. T. 2, Episcopum autem hanc.

nibus se abstineant. Quod si in tantum eas immundas et abominabiles judicaverint, ut nec olera quæ cum caribus coquantur æstiment comedenda, tanquam non consentientes huic regulæ, cessare^a hos oportet a ministerio et ordine suo. Si quis autem hanc regulam monitus non^b obedierit, sed carnes dictum est immundas et abominandas æstimare cessare debet ab ordine suo.

XV. Non debere presbyteros ecclesiastica vendere.

Si qua de rebus ecclesiæ, cum episcopus non est, presbyteri vendiderint, placuit rescisso contractu ad jus ecclesiasticum revocari: in iudicio autem erit episcopi constitutum si pretium debeat recipi necne, propter quod sæpe contingit distractarum rerum redditus ampliore summam pro accepto pretio reddidisse.

XVI. De his qui irrationabiliter vixerunt.

In hoc titulo Græca verba hæc sunt: Περὶ τῶν ἀλογουσαμένων ἢ καὶ ἀλογουμένων, quæ nos Latine possumus dicere: De his qui irrationabiliter versati sunt sive versantur. Sensus autem in hac sententia duplex esse potest, qui ex objectis conjicitur, aut de his qui cum pecoribus coltu mixti sunt, aut more pecorum incesta cum propinquis sanguine commiserunt. Quotquot igitur ante vicesimum ætatis suæ annum tale crimine admiserint, quindecim annis in pœnitentia exactis, orationi tantum incipiant communicare, et quinquennio altero in communione orationis solius perdurantes post vicesimum cum oblatione ad communionem suscipiantur. Discutiatur autem et vita eorum quæ fuerit in tempore pœnitentiæ, et ita hanc humanitatem consequantur: quod si qui perseverantius abusi sunt hoc crimine, et prolixiore tempore id est viginti annorum pœnitentiam solam suscipiant. Quotquot vero exacta viginti annorum ætate et uxores habentes in hoc crimine inciderunt, viginti quinque annis pœnitentia acta ad communionem orationum admittantur; in qua communione orationum altero quinquennio perdurantes plenam communionem cum oblatione^d percipiant. Quod si aliqui et uxores habentes et excidentes quinquagesimum ætatis suæ annum in hoc prolapsi^e sunt, ad exitum vitæ tantum communionem mereantur.

XVII. De his qui sicut animalia muta vixerunt.

Hos eodem sane non solum^e idem leprosos crimine huiusmodi factos, sed et alios isto suo morbo replentes, placuit inter eos orare qui tempestate jactantur, qui a nobis energumeni intelliguntur.

XVIII. De episcopis qui ordinati non suscipiuntur.

Si qui episcopi suscepti non sunt a sua diocesi in qua fuerant^f denotati, ad eandem iudicis edicto redire compellantur; quod si voluerint alias ecclesias occupare et vim facere aliis episcopis, quos ibi

^a T. 1, 2, eos.

^b U., custodierit.

^c U., prolixiori tempore ipse per viginti annorum pœnitentiam actam ad communionem orationis admittantur.

^d Æ. B. R. recipiant.

^e In omnibus Codicibus invenitur hæc vox idem quæ superflua videtur: fortassis itcm.

invenerint, seditiones excitando adversus eos, hos segregari oportet. Quod si volunt in presbyterio in ecclesia ubi prius fuerant tanquam presbyteri residere, non repellantur a propria dignitate: quod si etiam ibi seditiones concitare probantur episcopis ibidem constitutis, segregari eos necesse est et nihilominus presbyterii dignitate privari.

XIX. De his qui virginitatem profitentur.

Quotquot virginitatem pollicii prævaricati sunt professione contempta, inter digamos, id est qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debent: virgines autem puellas, quæ tanquam sorores cum nonnullis viris habitare volunt, ab eorum consortio prohibemus.

XX. De adulteris.

Si quis adulterium commiserit, septem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

XXI. De mulieribus quæ fornicatæ partus suos necant.

De mulieribus quæ fornicantur et partus suos necant, sed et de his quæ agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia removet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus pœnitentiæ tribuatur.

XXII. De his qui volentes homicidium fecerunt.

Qui voluntarie homicidium fecerunt ad pœnitentiam quidem jugiter sese committant: **23** circa exitum autem vitæ communionem digni habeantur, et^e decennium pœniteant.

XXIII. De his qui nolentes homicidium fecerunt.

Eos vero qui non voluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociavit secundum gradus constitutos: hæc vero humanior definitio quinquennii tempus^h tribuit.

XXIV. De his qui more gentilium vivunt.

Qui auguria, auspicia, sive somnia, vel divinationes quaslibet secundum morem gentilium **24** observant, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt in exquirendis aliquibus [U. add. rebus] arte malefica, aut ut domos suas lustrent; confessi, quinquennioⁱ pœnitentiam agant secundum antiquas regulas constitutas.

XXV. De eo qui sororem sponsæ suæ vitiauit.

Si quis sponsam habens sorori ejus forsitan intulerit vitium, eique inhæserit tanquam suæ, et sibi expectandam esse conjunctionem, hac autem^j decepta, postea uxorem duxerit desponsatam; illa vero quæ vitium passa est, si forte necem sibi intulerit: omnes hi qui huius facti sunt conscii decem annis in pœnitentiam redigantur secundum canones constitutos.

^f Æ., E. 3, T. 1, 2, denominati.

^g In B. R., E. 3, T. 1, 2, U., G., desunt hæc verba: et decennium pœniteant.

^h Ex T. 2 et U. In A., B. R., E. 3., T. 1, G. temporis. In Æ., temporibus.

ⁱ U., lustrent; qui confessi fuerint, quinquennio.

^j U., expectandam in conjunctio et se promiserit, hac autem.

III.

CONCILIIUM NEOCÆSARIENSE

A DECEM ET NOVEM EPISCOPIS HABITUM.

Et isti quidem canones secundi sunt eorum qui in Ancyra et Cæsarea expositi sunt, Nicænis vero priores inveniuntur. Convenerunt autem in synodum memoratam Neocæsariensis civitatis hi qui infra scripti sunt: Vitalis, Germanus ^a, Sedus, Eristius, Lupus, Gerontius, Leontius, Sanctus, Basiliscus ^b, Valentinus, Staphanus, Gregorius, Salaminus, Narcissus, Leontius, Longianus, Decasius, Heraclius Alipius: a quibus hæc regulæ protatæ sunt quæ infra scriptæ sunt.

I. Presbyteris uxorem ducere non licere.

Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere: quod si fornicatus fuerit vel adulterium commiserit, extra Ecclesiam abjici et ad penitentiam inter laicos redigi oportet.

II. De muliere: duobus fratribus nubere non licere.

Mulier si duobus fratribus nupserit, abjici debere usque ad diem mortis; sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis ^c conciliari oportet, ita tamen ut si forte sanitatem recuperaverit, matrimonio soluto, ad penitentiam admittatur. Quod si defuncta fuerit mulier in hujusmodi consortio constituta, difficilis erit penitentia remanenti: quæ sententia tam viros quam mulieres tenere debet.

III. De his qui multis nuptiis communicaverunt.

De his qui frequenter uxores ducunt et his qui sæpius nubunt, tempus quidem quod his constitutum est manifestum est ^d observare; ^e coaversatio autem et fides eorum tempus abbreviabit.

IV. De concupiscentia non consummata.

Si quis concupita muliere, etiamsi concubitus ejus desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per divinam gratiam liberatum.

V. De catechumenis peccantibus.

Catechumenus, id est audiens, qui ingreditur ecclesiam et statim cum catechumenis, si peccare fuerit visus, agens genua audiat verbum, sed absteineat ab illo peccato quod fecit; quod si in eo perdurat, abjici omnino debere.

VI. De prægnantibus baptizandis

De prægnantibus: quoniam oportet baptizari quando volunt, nihil enim in hoc sacramento commune est, ^f parituræ et illi quod de ejus utero fuerit ^g editum;

^a *Æ.*, Germanus, Iriatrius.

^b *Æ.*, Gerontius, Sanctus. U., Gerontius, Leontius, Basiliscus.

^c *Æ.*, reconciliari.

^d *Æ.*, observari.

^e U., parturientis et illius qui de ejus utero fuerit editus, quia uniuscujusque in illa confessione libertas arbitrii declaratur, idcirco natus per se baptizabitur.

quia uniuscujusque in illa confessione libertas arbitrii declaratur.

VII. De presbyteris: ad secundas nuptias ire non licere.

Presbyterum convivio secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum petatur secundis nuptiis penitentiam tribuere. Quis ergo est presbyter qui propter convivium illis consentiat nuptiis?

VIII. Uxor adulteræ virum clericum fieri non licere.

^h Si cujus uxorem adulterium commisi se cum esset laicus fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si, in clericali jam constituto eo ⁱ, adulteravit, dato repudio dimittere eam debet: si vero retinere ejus consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

IX. De presbyteris corporali peccato præoccupatis.

Qui admisit corporale peccatum, et hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit quod ante ordinationem suam peccaverit, ^j non quidem offerat; maneat autem in aliis officiis propter ejus studii utilitatem: nam et cætera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione privare ^k. Quod si de his non fuerit confessus nec ab aliquo poterit manifesto convinci, huic ipsi de se potestas est permittenda.

X. De diaconibus corporali peccato præoccupatis.

Similiter et ^l diaconus si in eodem culpæ genere fuerit involutus, sese a ministerio cohibebit.

XI. Presbyterum minus triginta annorum minime ordinandum.

Presbyter ante triginta annorum ætatem non ordinatur, quamvis sit probabilis vitæ, sed observet usque ad præfinitum tempus; Dominus enim tricesimo anno baptizatus est, et tunc prædicavit.

XII. De his qui in ægritudine sunt baptizati.

Si quis in ægritudine constitutus fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet; non enim fides illius voluntaria sed ex necessitate est: nisi forte postea hujus ipsius studium et fides probabilis fuerit, aut hominum raritas cogat.

XIII. De presbyteris alterius regionis.

Presbyteri qui conregionales non sunt in ecclesia, præsentibus episcopis vel presbyteris civitatis, offerre non poterunt nec panem dare, in oratione autem calicem dabunt. Quod si absentes sint civitatis sacerdotes et fuerit invitatus, in oratione solus poterit dare; vicarii autem episcoporum, quos Græci chore-

^f *Æ.*, genitum.

^g Ex T. 2. In A. et reliquis Codicibus: non orare.

^h U., Si cujus uxor adulterium cognoscitur commisisse, tum esset laicus, et fuerit comprobatum.

ⁱ U., adulteraverit.

^j *Æ.*, propter..... privari.

^k *Æ.*, diacones..... fuerint involuti..... cohibebunt.

piscopos vocant, constituti sunt quidem ad exemplum A septuaginta seniorum, sed tanquam consacerdotes propter sollicitudinem et studium in pauperes offerant et honorabiles habeantur.

* B. R., *cujus*.

XIV. *De diaconibus septem.*

Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamvis magna sit civitas, * cui regulæ auctoritas erit liber Actuum apostolorum.

IV.

CONCILIIUM GANGRENSE.

POST NICÆNAM SYNODUM EDITUM AB EPISCOPIS QUINDECIM.

27-28 Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia constitutis Eusebius, Eulalius, Olympius [Æ., B Olympus], Philetus [T. 1, Piletus; T. 2, Philestus], Pappus, Basilus, Bithynicus [Æ., Binicus], Hieracius, Hipatius [Æ., Ipanus; U., Lipacius], Bassus, Eugenius, Gregorius, Ælianus, Presius [B. R., T. 1, Presius], Eugenius, qui convenerunt in Gangrense concilium, in Domino salutem. Quoniam conveniens sancta synodus episcoporum in Gangrensem ecclesiam propter quasdam ecclesiasticas et necessarias causas inquirendas, et ea quæ secundum Eustaechium gesta sunt dignoscenda, invenit multa fieri indecenter ab his ipsis qui hunc eundem Eustachium secuti sunt; necessario statuit, palam factis omnibus [U., cunctis], amputare universa quæ ab eodem male commissa sunt. Declaratum enim hos eosdem nuptias accusare, et docere quod nullus in conjugali positus gradus spem habeat apud Deum: unde factum est ut multæ mulieres seductæ, relictis propriis viris, et viri uxoribus destitutis vinculum conjugale dissolverent, continentiam proflentes, quam cum retinere non possent, adulteria commiserunt. Inveniunt etiam dissensiones ac separationes a dominicis constitutis Ecclesiarum Dei docere, id est et traditiones ecclesiasticas et ea quæ in ecclesiis aguntur debere contemni, privatis conventiculis institutis, atque ad imitationem eorum quæ in domo Dei aguntur omnia præsumere et celebrare: adhuc etiam vestibulis communibus spretis novos et insolitos habitus assumpsisse: primitias quoque fructuum et oblationes eorum, quas veterum institutio ecclesiis tribuit, sibi vindicasse [Æ., vendicasse], id est propria ratiocinatione [T. 2, U., ratione] doctrinæ tanquam sanctis sibi eas offerri debere, apud se et inter se dispensandas: servos a dominis recedentes, et per hunc innotatum regionis suæ habitum sub specie religionis dominos contempsisse: mulieres quoque præter consuetudinem et sui sexus ornatum, hinc se justificari credentes, virilem habitum suscepisse, pluresque earum occasione religionis tonsas genui decoris comas penitus amputasse: jejunia quæ in ecclesia prædicantur contemnendo, ventri servisse. nonnullos etiam eorum cibos carniū tan-

quam illicitos refutasse [Æ., T. 2, reputasse]: in domibus conjugatis [Æ., U., conjugatorum] ne orationes quidem debere celebrari persuasissæ, in tantum ut easdem fieri vetent, et oblationibus quæ in domibus factæ fuerint minime communicandum esse decernant: presbyteros vero qui matrimonia contraxerunt sperni debere dicunt, nec sacramenta quæ ab his conficiuntur attingi: loca sanctorum martyrum vel basilicas contemnere, et omnes qui illuc conveniunt et sacramenta conficiunt reprehendere: divites fideles qui non omnibus renuntiant quæ possident spem non habere^b: et multa alia, quæ enumerari nulli possibile est, singulos quosque [T. 2, U., quoque] eorum pro suo arbitrio constituere. Unusquisque enim eorum per talem institutionem ab ecclesiastico canone recedens tanquam proprias leges sibi condidit. Sed nec communis his omnibus et una sententia est: singuli enim prout videtur et libet ad accusationem ecclesiæ nitendo tanquam rector non sit, vel addit decreta vel minuit. Propter hæc ergo coactum [U., actum] est hoc concilium in Gangrensi ecclesia habitum canones istos exponere, quibus probabuntur [U., G., probantur] memorati extra [Æ., B. R., E. 3, U., intra] ecclesiam esse: quod si per poenitentiam condemnaverint omnia hæc quæ male senserunt, tanquam a se non bene prolata, acceptabiles fiant, atque eo singula quæ debeant condemnare synodus credidit [Æ., B. R., E. 3, U., credit] exponenda. Quod si quis renuerit hæc quæ hodie constituta sunt, tanquam hæreticus anathematizatus et damnatus abiciatur et erit non solum incommunicatus, verum etiam ab ecclesia habeatur exterioris, donec deprecetur episcopos et de universis quæ penes eos deprehensa atque detecta sunt prodiderit, quid * horum susceperit observandum [T. 2, observandum].

29 I. *De his qui nuptias damnant.*

Si quis nuptias in accusationem deduxerit, et mulierem fidelem ac religiosam cum viro suo dormientem abominandam crediderit aut etiam accusandam, tanquam non posse conjugatos in regnum Dei ingredi, anathema sit.

* Ex Æ., B. R., T. 1, 2, U., G. In A. et E. 3, *religionis*.

^b Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., *spem apud Deum*

non habere.

* Ex Æ., B. R., U. In A. et reliquis: *quæ*.

II. De his qui carnes manducantes damnant.

Si quis carnes manducantem ex fide cum religione, præter sanguinem et idolo immolatum et suffocatum, crediderit condemnandum, tanquam spem non habentem ^a quod eas manducet, anathema sit.

III. Non debere servum occasione religionis dominum suum contemnere.

Si quis servum alienum occasione religionis doceat dominum suum debere contemnere et ejus ministerium destituere, ac non potius docuerit eum suo domino bona fide et cum omni honorificentia deservire, anathema sit.

IV. De oblatione presbyteri conjugati.

Si quis discernit presbyterum conjugatum tanquam occasione nuptiarum, quod offerre non debet, et ab ejus oblatione ideo se absteineat ^b, anathema sit.

V. Orationes Ecclesie non debere contemni.

Si quis docet domum Dei contemptibilem esse debere et congregaciones quæ in ea fiunt, anathema sit.

VI. Non licere extra ecclesiam congregari.

Si quis extra ecclesiam privatim populos congregans contemnat ^c ecclesiasticas sanctiones ipsamque ecclesiam, apud se autem sine consilio episcopi cum presbyteris ^d agat, anathema sit.

VII. De fructibus in ecclesiam et non alibi dandis.

Si quis oblationes fructuum vel primitias ecclesie debitas [U., deditas] voluerit extra ecclesiam ³⁰ accipere vel dare, præter conscientiam episcopi vel ejus cui ejusmodi officia commissa sunt, et non magis cum consilio ejus de his agendum putaverit, anathema sit.

VIII. De his qui in usus pauperum conferuntur.

Si quis dederit vel acceperit fructuum oblationes extra episcopum vel eum qui constitutus est ab eo ad dispensandam misericordiam [T. 1, mercedem] pauperibus; et qui dat et qui accipit, anathema sit.

IX. Virginitati studentem non debere nuptias execerari.

Si quis vel virginitatem vel continentiam professus tanquam abominabiles nuptias judicet, et non propter solum hoc, quod continentia et virginitas bonum sanctumque propositum sit, anathema sit.

X. De his qui pro virginitate superbiunt.

Si quis propter Deum virginitatem professus in conjugio positos per arrogantiam vituperaverit, anathema sit.

XI. Agapem fratrum non debere contemni.

Si quis contemnendos duxerit agapem facientes et propter honorem Domini fratres pauperes convocantes, et noluerit communicare vocationibus eorum, tanquam in nihilum ^e quod sit deducens ^f, anathema sit.

^a U., spem apud Deum non habentem.

^b Æ., B. R., E. 3, U., abstinet.

^c Æ., populos congregat et contemnit.

^d Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., presbytero.

^e Æ., B. R., T. 1, 2, U., tanquam nihilum.

^f B. R., T. 1, 2, U., dijudicans.

^g U., Si qua mulier continentie propositum judicans vitæ.

XII. De continentibus et usu palliorum.

Si quis virorum putaverit sancto proposito id est continentie convenire ut pallio [Æ., B. R., U., pallio] utatur, tanquam ex eo justitiam habiturus, et reprehendat vel judicet alios qui cum reverentia birris utuntur et alia veste communi quæ in usu est, anathema sit.

XIII. Non debere mulierem continentie causa virilem habitum usurpare.

Si qua mulier hoc proposito utile et judicans virili veste utatur, ad hoc ut viri habitum imitetur, anathema sit.

XIV. Non debere condemnantem nuptias a viro discedere.

Si qua mulier derelicto viro discedere voluerit, soluto vinculo conjugali, nuptias condemnando, anathema sit.

XV. Non debere quemquam continentie causa filios suos negligere.

Si quis dereliquerit filios proprios et non eos alit, et secundum quod pietatis est necessaria non præbuerit, sed occasione continentie negligendos putaverit, anathema sit.

XVI. Ne filii occasione religionis parentes suos despiciant.

Si qui filii parentes maxime fideles deseruerint in occasione cultus ⁱ, hoc justum esse judicantes, et non potius debitum honorem parentibus reddiderint; ut hoc ipsum in eis venerentur quod fideles sunt, anathema sit.

XVII. Caput tondere mulieri non licere.

Quæcumque mulier ^l religioni judicans convenire comam sibi amputaverit, quam Deus ad velamen ejus et ad memoriam subjectionis illi dedit, tanquam revolvens jura subjectionis, anathema sit.

XVIII. Non licere die Dominico jejunare.

Si quis, tanquam hoc continentie convenire judicans, die Dominico jejunaverit in ejusdem diei contemptum, anathema sit.

XIX. Non licere jejunia communia solvere.

Si qui eorum qui in proposito sunt continentie præter necessitatem corporalem superbiat et jejunia communia totius Ecclesie putaverit contemnenda, perfectam in ³² sua scientia [Æ., conscientia] vindicans [U., judicans] rationem, anathema sit.

XX. Communicandum in basilicis martyrum.

Si quis per superbiam tanquam ^k perfectum se estimans, conventus qui per loca et basilicas sanctorum martyrum sunt vel accusaverit, vel etiam oblationes quæ ibidem celebrantur spernendas esse crediderit, memoriasque sanctorum contemnendas, anathema sit.

Hæc autem scripsimus non abscedentes eos qui in

^h Ex U. in A. et cæteris Codicibus: Si quis dereliquerit proprios filios et non eos alit et quod ab eo (A., habet) secundum pietatis est, his necessaria non præbuerit.

ⁱ Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., occasione Dei cultus.

^l Æ., B. R., E. 3, Quæcumque mulierum.

^k U., si quis superbus tanquam.

Ecclesia Dei secundum Scripturas sanctum propositum continentiae eligunt, sed eos qui suspiciunt habitum ejus et in superbiam efferuntur adversus eos qui simplicius vivunt [*Æ.*, simplices sunt]. Sed eos ^a condemnamus qui se extollunt adversus Scripturas et ecclesiasticos canones et nova introducunt præcepta. Nos autem et virginitatem cum humilitate admiramur, et continentiam cum castitate et religione Deo acceptissimam dicimus, et renuntiationem sæculariam negotiorum atque actuum [*U.*, aptum] cum humilitate discessum approbata laudamus, et nuptiarum vinculum quod secundum castitatem secum perdurat honoramus, et divites cum justitia et operibus bonis non abjicimus, et parcimoniam cum veste hu-

^a *Æ.*, Sed et eos. B.R., U., Sed et hos.

A mili non reprobamus: sicut etiam ornatum propter corporis diligentiam infucatum laudamus, dissolutos autem et fractos in vestibus incessus ^b non recipimus; et domos Dei honoramus, et conventus qui in his sunt tanquam sanctos et utiles recipimus, pietatem in privatis domibus non concludentes, et omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, et congregationem in ecclesia factam ad utilitatem communem recipimus; et bona opera quæ supra vires in fratres pauperes exercentur secundum ecclesiasticas traditiones beatificamus, et omnia quæ conveniunt traditionibus apostolicis et sanctorum Scripturarum præceptis, in ecclesia fieri exoptamus.

^b U., in vestium incessu.

V.

CONCILIIUM SARDICENSE.

TRECENTORUM EPISCOPORUM

ET IN EO CANONES INSTITUTI.

33 - 34 Anno sexto Constantii ^a imperatoris, B Leontio et Sallustio consulibus æra ^b ccclxxi, Sardicensis synodus congregata est, ubi omnes [*Æ.*, ibique omnes] per Orientem Ariani episcopi condemnati sunt, qui conventi ad concilium occurrere reatu conscientiae ^c noluerunt: in quo concilio inter cetera hæ regulæ pro disciplina ecclesiastica institutæ sunt.

I. *Episcopi non debere ad aliam civitatem se transferre.*

Osius episcopus dixit: Non minus mala consuetudo quam perniciosa corruptela funditus eradicanda est, ne cui liceat episcopo de civitate sua ad aliam civitatem transire. Manifesta est enim causa qua hoc facere tentant, cum nullus in hac re inventus sit episcopus qui de majore civitate ad minorem transiret ^d; unde apparet avaritiæ eos ardore inflammari et ambitioni servire, et ut dominationem exercent. Si ergo omnibus placet ut hujusmodi pernicies austerius vindicetur, nec laicam communionem habeat qui talis est. Universi dixerunt: Placet etiam si talis aliquis exatiterit temerarius ut forsitan excusationem afferat, quod populi litteras acceperit, cum manifestum sit præmio et mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi, ut clamarent in ecclesia ut ipsum petere viderentur episcopum: omnino has fraudes damnandas esse arbitror, ita ut nec laicam communionem in fine talis accipiat; quod si vobis omnibus placet, statuete. Universi dixerunt: Placet.

^a *Æ.* B. R., T. 1, 2, U., Constantini. In Lucensi Codice idem imperator Constantinus assignabatur.

^b *Æ.*, æra ccclxxii. U., G., æra ccclxxxi.

^c *Æ.*, convenire ad concilium ob reatum conscientiae.

^d B. R., T. 1, 2, U., transierit.

II. *Episcopum de provincia ad provinciam non transire nisi fuerit invitatus.*

Osius episcopus dixit: Illud quoque statutum sit, ut episcopus de sua provincia ad aliam provinciam in qua sunt episcopi non transeat, nisi forte a fratribus suis invitatus ^e, ne videamur januam charitatis clausisse.

III. *De duobus episcopis unius provinciae inter se contentionem habentibus.*

Osius episcopus dixit: Providendum est etiam ut si in aliqua provincia forte aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum litem habuerit, unus e duobus ex alia provincia non advocet episcopos ad iudicium.

IV. *De episcopo adjudicato.*

Osius episcopus dixit: Quod si aliquis episcopus adjudicatus fuerit in aliqua causa, et putat se habere bonam causam, et [*E.* 3, U., ut] iterum iudicium renovetur, si vobis placet, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur, vel ab his qui examinarunt, vel etiam ab aliis [*Æ.*, illis] episcopis qui in provincia proxima morantur, Romano episcopo; et si ^f judicaverit renovandum esse iudicium, renovetur, et det iudices ^g: si autem probaverit talem causam ut ea non replicentur ^h quæ acta sunt, quæ decreverit Romanus episcopus confirmata erunt: si ergo hoc omnibus placet, statuatur. Synodus respondit: Placet.

V. *De episcopis a synodo depositis.*

Gaudentius episcopus dixit: Addendum est, si ^D placet, huic sententiæ quam plenam sanctitate pro-

^e B. R., suis fuerit invitatus.

^f T. 2, episcopo, ut si.

^g *Æ.*, del iudicii sententiam.

^h In reliquis Codicibus, præter A., refricentur.

tulistis, ut cum aliquis episcopus depositus fuerit a eorum episcoporum iudicio qui in vicinis commorantur locis, et proclamaverit agendum sibi esse negotium in urbe Roma; alter episcopus in eadem cathedra **35** post appellationem eius qui videtur esse depositus omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Romani episcopi determinata.

VI. De quibus supra.

Osius episcopus dixit: Si contigerit in una provincia in qua fuerint duo^a episcopi, unum forte remanere episcopum, ille vero per negligentiam noluerit ordinare episcopum, et populi convenierint, episcopi^b vicinæ provinciæ debent illum prius convenire episcopum qui in eadem provincia moratur, et ostendere quod populi petant sibi rectorem et hoc justum esse ut et ipse veniat et cum ipso ordinent episcopum. Quod si conventus litteris tacuerit et dissimulaverit nihilque rescripserit, tunc satisfaciendum esse populis ut veniant^c ex vicina provincia et ordinent episcopum; sed iterum licentia danda passim non est. Si enim subito aut vicus aliquis aut modica civitas, cui satis est unus presbyter, voluerit sibi episcopum ordinari ad hoc ut vilescat nomen episcopi et auctoritas, non debent illi ex alia provincia invitati facere episcopum, nisi aut in his civitatibus quæ episcopos habuerunt, aut si qua tam populosa est civitas vel locus qui mereatur habere episcopum. Synodus respondit: Placet.

VII. De episcopis accusatis.

Osius episcopus dixit: Et hoc placuit ut si episcopus accusatus fuerit, et iudicaverint congregati episcopi regionis illius^d et de gradu suo dejecerint eum, si appellaverit qui dejectus videtur et confugerit ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ episcopum, et voluerit audiri, si justum putaverit ut renovetur examen, scribere episcopis dignetur. Manus episcopus his qui in finitima et propinqua altera provincia sunt, et^e ipsi diligenter omnia requirant et iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suam iterum^f audiri, deprecatione sua moverit episcopum Romanum ut e latere suo presbyteros mittat, erit in potestate ipsius quid velit et quid æstimet: et si decreverit mittendos esse qui præsentem cum episcopis iudicent ut etiam habeant auctoritatem personæ illius a quo destinati sunt, erit in ejus arbitrio; si vero crediderit sufficere episcopos provinciales ut negotio terminum imponant, faceret quod sapientissimo consilio suo iudicaverit.

36 VIII. Ut episcopi passim ad comitatum non pergant.

Osius episcopus dixit: Importunitatis nostræ nimia frequentia et injusto iudicio^g petitiones fecerunt nos non tantam habere gratiam aut fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatum ire epi-

scopi, et maxime Afri, qui sicuti cognovimus sanctissimi fratris et coepiscopi nostri Grati salutaria consilia spernant atque contemnant, et non solum ad comitatum multas et diversas Ecclesiæ non profuturas perferant causas, ut fieri solet, aut oportet, ut aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis subveniatur, sed et dignitates sæculares et administrationes quibusdam postulent. Hæc itaque pravitas olim non solum murmurationes sed et scandala excitavit: honestum est autem ut episcopus intercessionem suam his præstet, qui aliqua iniqua vi opprimuntur aut si vidua affligitur aut pupillus expoliatur, tamen et ista omnia, si justam habeant causam et petitionem. Si vobis ergo, fratres charissimi, placet, decernite ne episcopi ad comitatum accedant, nisi forte hi qui religiosissimi imperatoris litteris vel invitati fuerint vel evocati. Sed quoniam sæpe contingit ut ad misericordiam Ecclesiæ confugiant qui injuriam patiuntur, et qui peccantes in exilium vel in insulas damnantur, aut certe quicumque sententiam excipiunt, ideoque subveniendum est et sine dubitatione eis potenda per Ecclesiam indulgentia: si ergo hoc vobis placet, statuatur. Universi dixerunt: Placet et constituatur.

IX. De quibus supra.

Osius episcopus dixit: Hæc quoque prudentia vestra tractare debet, ut quia decreveritis ne episcopi improbitas notetur ad comitatum pergendo, quicumque ergo quales superius memoravimus preces habuerint vel acceperint, per diaconum suum mittant; quia persona ministri non erit invidiosa, quæ celerius poterit quæ impetraverit referre: et hoc consequens esse videtur, ut unusquisque qui preces habuerit eas ad fratres et coepiscopos nostros, qui in maxima civitate, id est qui metropoli, consistunt, mittat et illi per suos diaconos destinet, tribuendo commendatitias epistolæ pari ratione ad fratres et coepiscopos nostros, qui in illo tempore in his regionibus et urbibus morantur, in quibus felix et beatus Augustus rempublicam gubernat. Si vero habet quis episcoporum **37** amicos in palatio qui cupit aliquid quod tamen honestum est impetrare, non prohibeatur per diaconem suum rogare et significare eis, quos scit benigneⁱ intercessione sibi absenti præstare posse. Qui vero Romam venerit, sicuti dictum est, sanctissimo fratri et coepiscopo nostro Romanæ Ecclesiæ preces quas habet tradat, ut et ipse prius examinet si honestæ et justæ sunt, et præstet [U., procurat] diligentiam atque sollicitudinem ut ad comitatum perforatur. Universi dixerunt placere sibi et honestum esse consilium.

X. De quibus supra.

Alipius episcopus dixit: Si propter pupillos et viduas vel laborantes, qui causas non iniquas habent,

^a In cæteris Codicibus, præter A., plurius.

^b Ex U. In A. et reliquis: episcopus vicinæ provinciæ debet ille prius conveniri episcopos qui in eadem provincia morantur et ostendi.

^c U., satisfaciendum est populis; sicque veniant.

^d A., B. R., F. 3, U., ipsius.

^e A., B. R., T. 1, 2, U., ut

^f U., iterum audiri voluerit, et admonuerit episcopum Romanum.

^g A., B. R., presbyterum.

^h A., E. 3, T. 1, 2, injustæ petitiones.

ⁱ A., B. R., U., benigna.

^j U., absenti posse procurare.

susceperint peregrinationis incommoda ^a, habebunt A aliquid justæ rationis; nunc vero cum ea postulent, quæ sine invidia omnium et reprehensione esse non possunt, non necesse est ire illos ad comitatum.

XI. *De quibus supra.*

Gaudentis episcopus dixit: Ea quæ salubriter providistis convenientia et æstimatione omnium, ac Deo placitura et hominibus, tenere hactenus fortitudinem possunt, si metus huic sententiæ conjungatur. Scimus enim etiam ipsi sæpissime propter paucorum impudentiam sacrum ac religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus voluerit ambitioni magis placere quam Deo, debet scire, causis redditus, honorem atque dignitatem se amissurum. Hoc autem sciri et comperiri poterit, si unusquisque nostrum B qui in canali constitutus est, eum progredientem [U., prodentem] episcopum viderit, inquirat transitum ejus, causas videat, quo tendit agnoscatur, et si quidem eum agnoverit ire ad comitatum, requirat illud quod superius comprehensum est, ne forte invitatus est [U., sit], ut ei facultas eundi permittatur: sin vero, ut superius meministis sanctitas vestra, propter desideria et ambitiones ire ad comitatum tentaverit, neque litteris ejus subscribatur neque ^b in communionem recipiendus est. Si vobis placet, debet omnium sententia confirmari. Universi dixerunt hoc honestum esse et placere sibi constitutionem ^c.

XII. *De quibus supra.*

Osius episcopus dixit: Sed et moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne subito ³⁸ adhuc C quidam, nescientes quid decretum sit in synodo, venerint subito ad civitates eas quæ in canali sunt, debet episcopus civitatis ipsius admonere et instruere illum, ut ex eo loco ille mittat diaconem; admonitus tamen ipse redeat ad parochiam suam.

XIII. *Ut ne ex laico quilibet episcopus ordinetur.*

Osius episcopus dixit: Necessarium arbitror ut diligentissime tractetur ^d, si forte aut dives aut scholasticus de foro aut ex administratore episcopus fuerit postulatus, non prius ordinetur, nisi ante et lectoris munere et officio diaconii et presbyterii fuerit perfunctus; et ita per singulos gradus, si dignus fuerit, accendat ad culmen episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habent utique prolixum tempus, probari qua fide sit quæve modestia et gravitate et verecundia, ut si dignus fuerit probatus, divino sacerdotio illustretur: nam nec conveniens est, nec ratio nec disciplina patitur, ut temere ac leviter ordinetur aut episcopus aut presbyter aut diaconus qui sit neophytus, maxime cum beatissimus Apostolus magister gentium ne hoc fieret denuntiasset et prohibuisse videatur, sed hi quorum per longum tempus examinata sit vita et merita comprobata. Universi dixerunt placere sibi hæc.

XIV. *Ut episcopus in aliena provincia non immoretur.*

Osius episcopus dixit: Hoc quoque statuere de-

^a *Æ.*, peregrinationes incommodas.

^b *U.*, neque litteræ ejus scribantur, non.

^c *Æ.* placere sibi hanc constitutionem.

betis ut episcopus ex alia civitate, cum venerit ad aliam civitatem vel ex provincia sua ad aliam provinciam, et ambitioni magis serviat quam devotioni, ita ut si voluerit in aliena civitate multo tempore residere, et contingat ut episcopus civitatis ipsius non tam instructus sit nec tam doctus, is vero qui advenit incipiat contemnere eum et frequenter facere sermonem, ut dehonestet et infirmet illius personam, qua occasione sit ut non dubitet relinquere assignatam sibi ecclesiam et transire ad aliam ^e: definite ergo tempus, quia et non recipere episcopum coepiscopum suum inhumanum est, et djutius residere perniciosum: ne fiat ergo providendum est ^f. Memini autem superiori concilio fratres nostros constituisse, ut si quis laicus in ea qua commoratur civitate tres Dominicas, id est per tres septimanas non celebrasset conventum, communionem privaretur: si ergo hæc circa laicos constituta sunt, quanto magis nec licet nec decet ut ³⁹ episcopus, si nullam tam gravem habet necessitatem, nec tam difficilem rationem, tandiu absit ab Ecclesia sua et populum contristet? Universi dixerunt placere sibi.

XV. *De episcopis in aliena provincia possessiones habentibus.*

Osius episcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, sunt quidam fratres et coepiscopi nostri qui non in ea civitate possident in qua episcopi videntur esse constituti, vel certe parvam rem illic habent ubi habitant, alibi autem idonea prædia habere noscuntur, vel affectiones proximorum quibus indulgeant: hactenus igitur eis permitti oportet ut accedant ad possessiones suas et disponant et ordinent fructum laboris sui, ut post tres Dominicas, id est post septimanas tres si morari necesse sit, in suis potius fundis morentur: et si est proxima civitas in qua presbyter est, ne sine ecclesia facere videatur Dominicum, accedat, ut nec res ejus domesticæ per absentiam ejus detrimentum sustineant, et non frequenter veniendo ad aliam civitatem in qua est episcopus, suspicionem jactantiæ et ambitionis incurrant. Universi dixerunt placere sibi.

XVI. *De clericorum excommunicatione.*

Osius episcopus dixit: Si hoc quoque omnibus placet, ut sive diaconus, sive presbyter, sive quis clericorum ab episcopo suo communionem fuerit privatus, et ad alterum perexerit episcopum, et scierit ille ad quem confugerit eum ab episcopo suo fuisse abjectum; non oportet ut ei communionem indulgeat: quod si fecerit, sciat se convocatis episcopis causas esse dicturum. Universi dixerunt: Hoc statutum et pacem servabit et custodiet concordiam.

XVII. *Licere clericis, si injuste fuerint excommunicati, vicinis adire episcopos.*

Osius episcopus dixit: Quid me adhuc moveat reticere non debeo: si episcopus quis forte iracundus, quod esse non debet, cito aut aspere commoveatur

^d *Æ.*, B. R., E. 3, U., tractetis.

^e *Æ.*, B. R., E. 3, T. 1, 2, U., alienam.

^f T. 1, 2, U., prohibendum est.

adversus presbyterum aut diaconum suum et exter-
minare eum de Ecclesia voluerit, providendum est
ne innocens damnetur aut perdat communionem; et
ideo habeat potestatem qui dejectus est, ut finitimos
episcopos interpellat, et causa ejus audiat et dili-
gentius tractetur, quia non oportet ei negari audien-
tiam roganil^a; et ille episcopus, qui aut juste aut in-
juste abiecit eum, patienter accipiat ut negotium
40 discutatur ut vel probetur sententia ejus a plu-
rimis vel emendetur^b. Tamen priusquam omnia dili-
genter et fideliter fuerint examinata, enim qui fue-
rat communionem separatus, nullus alius debet præ-
sumere ut recipiat et communioni societ. Qui autem
convenerint ad audiendum, si clericorum esse fasti-
dium viderint et superbiam, quia non decet ut episco-
pus aut injuriam aut contumeliam patiat, austerio-
ribus eos verbis castigent ut obediant honesta præci-
pienti episcopo; quia sicut ille sincerum amorem
debet clericis exhibere et charitatem, ita quoque vi-
cissim ministri infucata debent episcopo suo obsequia
exhibere.

XVIII. *Non licere episcopo alterius clericum in sua
Ecclesia ordinare.*

Januarius episcopus dixit: Illud quoque sanctitas
vestra statuat, ut nulli episcopo liceat alterius civita-
tis ecclesiasticum sollicitare et in sua diocesi ordi-
nare clericum, quia ex his contentionebus solet nasci
discordia: et ideo prohibet [B. R., U., prohibeat]
omnium sententia ne quis hoc facere audeat.

^a *Æ., B. R., T. 1, 2, G., rogandi.*

^b *U., abiecit eum, ut patienter accipiat quo negotium
discutatur, et sententia, ejus si aspera est a plurimis*

XIX. *De quibus supra.*

Osius episcopus dixit: Et hoc universi constitui-
mus, ut quicumque ex alia parochia voluerit alienum
ministrem sine consensu episcopi ipsius et sine vo-
luntate ordinare, non sit rata ordinatio ejus. Qui-
cumque autem hoc usurpaverit, a fratribus et coepi-
scopis nostris et admoneri debet et corrigi.

XX. *Ut extranei clerici apud Thessalonicam
non tardent.*

Ælius episcopus dixit: Non ignoratis quanta et
qualis sit Thessalonicensium civitas: sæpe ad eam
veniunt ex aliis regionibus presbyteri et diaconi, et
non sunt contenti ut brevi tempore remeorentur aut
resideant ibi, aut certe vix post longa spatia ad
suam redire cogantur. Universi dixerunt: ea tempo-
ra, quæ constituta sunt circa episcopos, et erga ho-
rum personas observari debent.

XXI. *Clerici vim passi aut persecutionem si ad aliam
accesserint civitatem non velentur ibi morari quan-
diu potuerint redire.*

Osius episcopus dixit: Suggestente fratre et coc-
piscopo nostro Olympio [T. 2, Alipio], hoc etiam
placuit, ut si aliquis vim perpressus est et iniique pul-
sus pro disciplina vel catholica defensione 41 vel
confessione veritatis, fugiens pericula innocens et de-
volutus ad aliam venit civitatem, non prohibeatur
immorari quandiu aut redire potuerit aut injuria ejus
42 remedium acceperit; durum est enim qui per-
secutionem patitur non recipi: etiam et larga be-
nevolentia et humanitas est ei exhibenda.

C
emendatur.

^c *Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, ad sua.*

VI.

CONCILIIUM ANTIOCHENUM.

TRIGINTA ET UNIUS EPISCOPORUM.

Sancta et pacatissima synodus in unum congregata
his qui per singulas provincias sunt unanimibus san-
ctis et consacerdotibus in Domino salutem. Gratia
et veritas Jesu Christi Domini et Salvatoris nostri
sanctam Antiochenam Ecclesiam visitans et in unum
connectens per concordiam pacatissimi Spiritus,
multa quidem et alia perfecit: in omnibus autem
suggestente sancto et pacifico Spiritu, etiam hoc
perfecit, ut quæ visa sunt recte constitui cum plu-
rima consideratione et judicio una cum omnibus
nobis Antiochia ex diversis provinciis in unum col-
lectis episcopis, in vestram notitiam deferrentur.
Credimus autem gratiæ Domini et sancto Spiritui
pacis quod et ipsi conspirabitis nobis tanquam in
unam fuissetis virtutem^b, et nobiscum orationibus
adnitentes magis muniti, et in Spiritu sancto præ-
sentes iisdem ipsis quæ definita sunt consentientes
et ea quæ visa sunt recta roborantes, cum consensu
sancti Spiritus consignabitis. Sunt autem præfiniti
canones ecclesiastici hi qui infra scripti sunt. In
qua synodo fuerunt episcopi: Eusebius, Niceta, An-
tiochus, Archelaus, Isicius^c, Jacobus, Æneas, Bas-
sus^d, Moyses, Macedonius, Theodorus, alius Theo-
dorus, Paulus, Eustachius, Manicius, Agapius, Alex-
ander, Patritius, Petrus, Theodorus, Narcissus, Sy-
ricus^e, Manicius^f, Ætherius, Magnus, Alipius^g,
Tarcodius^h, Mantus, Petrus, Anastolius, et Chi-
rionⁱ, ex provinciis Syriæ Cæles, Phœnicæ, vete-
ris Arabiæ, Mesopotamiæ, Ciliciæ, Isauriæ: et hæc
constituerunt quæ infra scripta sunt.

^a *Ex Æ., B. R., U. In A. et reliquis: atque.*

^b *Æ., in unum fuissetis virtute.*

^c *Æ., B. R., U., Hesychius.*

^d *U., Passus.*

^e *T. 1, 2, Siricius.*

^f *Æ., B. R., U., Mocimus.*

^g *Æ., B. R., U., Alpinus.*

^h *Æ., U., Tharcordi. T. 2, Tarchodimantus.*

ⁱ *Æ., B. R., E. 3, Cyrion. U., Sirion.*

I. *Non licere pascha diverso tempore facere neque cum Judæis celebrare.*

Omnes qui audent dissolvere regulam sancti et magni concilii Nicæni, quod celebratum est in præsentia Dei et amantissimi ^a Constantini imperatoris, de sancta et salutari festivitate paschali Salvatoris nostri, excommunicatos et abjectos ab Ecclesia esse debere, maxime si perseverent studio contentionis ad subvertenda ea quæ optime constituta sunt: et hæc quidem dicta sunt de laicis. Si autem de præpositis Ecclesiæ aliquis, id est vel episcopus vel presbyter vel diaconus post hanc definitionem ausus fuerit ^b in subversionem populorum et perturbationem ecclesiarum ^c retinere ^d et cum Judæis pascha voluerit celebrare; hunc sancta synodus jamjamque alienum ab Ecclesia esse judicavit, tanquam eum qui non solum proprii peccati reus sit, sed et aliorum corruptæ mentis et conversationis supplantator extiterit: et non solum hujusmodi deponi a sacerdotio et ministerio, sed et hos qui eis ausi fuerint communicare post damnationem; depositos autem etiam honore qui extrinsecus est privari oportet, quem sanctus canon et Dei sacerdotium meruit.

II. *Non licere communionem Ecclesiæ contemnere, aut excommunicatis communicare.*

Omnes qui ingrediuntur in ecclesiam Dei et sacras Scripturas audiunt, non autem cum populo in oratione communicant, adversantur ⁴³ etiam sanctam assumptionem dominici sacramenti secundum aliquam propriam disciplinam: hos abjici ab Ecclesia oportet, donec confitentes fructum pœnitentiæ demonstrant, et deprecati fuerint ut data venia suscipi mereantur. Non autem liceat communicare excommunicatis, neque per domos ingredi, nec cum eis orare qui Ecclesiæ non participant in oratione, nec in alteram Ecclesiam recipi qui ab alia excommunicantur. Quod si visus fuerit quilibet episcoporum, vel presbyterorum, aut diaconorum, vel etiam qui in canone detinentur, excommunicatis communicare; et hunc oportet communionem privari, tanquam Ecclesiæ regulas confundentem.

III. *Non debere clericum ad Ecclesiam aliam migrantem ibi perseverare.*

Si quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet clericus, deserta sua Ecclesia, ad aliam transeundum esse crediderit, et ibi paulatim tentet quo migravit perpetuo permanere, ulterius ministrare non debet, præsertim si ab episcopo suo ad revertendum fuerit exhortatus [T. 1, exoratus]. Quod si et post evocationem sui episcopi non obedierit, sed perseveraverit, omnimodis ab officio suo deponi debere, nec aliquando spem restitutionis habere. Si quis vero propter hanc culpam depositum alius episcopus susceperit, et ipse a communi synodo pœniam merebitur

^a *Æ., in præsentia domini amantissimi.*

^b *U., definitionem et hunc terminum ausus fecit.*

^c *Æ., E. 3, U., in subversione populorum et perturbatione Ecclesiarum.*

^d *U., resistere in his, et cum Judæis. G. nitatur*

A increpationis, tanquam ecclesiastica jura dissolvens.

IV. *Non licere episcopo vel cuicumque clerico si exauctoratus fuerit ministrare.*

Si quis episcopus a synodo ^e fuerit depositus, vel presbyter vel diaconus a proprio episcopo condemnatus, et præsumperit sacerdotii seu sacri ministerii quidpiam, non ei amplius liceat neque in alia synodo spem restitutionis habere, neque assertionis alicujus locum; sed et communicantes ei omnes abjici ab Ecclesia, et maxime si postquam cognoverunt sententiam adversus eum fuisse prolatam, ei contumaciter communicaverunt.

V. *Non licere clericis contempto episcopo semote colligere.*

Si quis presbyter aut diaconus, contempto suo episcopo, se ipsum ab Ecclesia segregaverit et privatim apud se collectis populis [U., presbyteris] altare erigere ausus fuerit, et nihilominus, episcopo suo exhortante et semel et iterum ⁴⁴ revocante, inobediens extiterit; hunc modis omnibus deponendum, nec aliquando consequi curationem aut proprium honorem recipere speret. Quod si etiam perseveraverit perturbans et concitans Ecclesiam, quæ foris est, tanquam seditiosum corripitur oportet.

VI. *De excommunicatis.*

Si quis a proprio episcopo excommunicatus est, non eum prius ab aliis debere suscipi, nisi a suo fuerit receptus episcopo, aut concilio facto occurrat, et respondeat, et synodo satisfecerit, et statuerit sub alia sententia, recipi oportet. Quod etiam circa laicos, et presbyteros, et diaconos et omnes qui in clero sunt convenit observari.

VII. *Nullum peregrinum absque epistolis suscipi.*

Nullum absque formata, quam Græci epistolium ^f dicunt, peregrinorum clericorum suscipi oportet.

VIII. *Ut epistolæ soli chorepiscopi faciant.*

Neque presbyteros ad regiones longinquas formatas, id est canonicas epistolas dare, nisi ad episcopos finitimos simplices epistolas mittere; vicarios vero episcoporum ^g, qui a Græcis chorepiscopi appellantur, formatas facere liceat.

IX. *De metropolitanis episcopis.*

Per singulas provincias episcopos singulos scire oportet episcopum metropolitanam, qui præest, curam et sollicitudinem totius provinciæ suscepisse: propter quod ad metropolitanam civitatem ab his qui causas habent sine dubio concurratur. Quapropter placuit eum et honore præire, et nihil ultra sine ipso reliquos episcopos agere secundum antiquum patrum nostrorum qui obtinuit canonem, nisi hæc tantum quæ uniuscujusque [U., unicuique] ecclesiæ per suam diocesium competunt. Unumquemque

retinere.

^e T. 1, 2, a sua synodo.

^f Ex reliquis, præter A., in quo, epistolam.

^g B. R., T. 1, 2, U., vicarios vero episcopos.

que enim oportet episcopum potestatem habere et A
sue diocesis ad hanc gubernandam secundum
competentem sibi reverentiam, ad providendum regi-
oni quæ sub ipsius est civitate; ita ut etiam ordi-
nare presbyteros et diaconos ei probabili iudicio
liceat, et de singulis moderatione et pondere dis-
ceptare: ultra autem nihil agendum permitti [U.,
permittitur] citra metropolitani episcopi consuetu-
dinem, nec metropolitanus sine cæterorum aliquid
gerat consilio sacerdotum.

45 X. De chorepiscopis.

Qui in vicis et villis constituti sunt chorepiscopi,
tametsi manus impositionem ab episcopis susce-
perunt, placuit sanctæ synodo scire eos oportere
modum proprium retinere et gubernare adjacen-
tes sibi Ecclesias commissas, et esse contentos B
propria sollicitudine et gubernatione quam susce-
perunt. Constituire autem [U., etiam] his permitti-
tur lectores et subdiaconos et exorcistas, quibus suf-
ficiat istorum tantum graduum licentiam accepisse;
non autem presbyterum, non diaconum audeant ordi-
nare præter conscientiam episcopi, vel civitatis, vel
Ecclesiæ, cui adjacens invenitur seu ipse seu regio
in qua præesse dignoscitur. Quod si quis prævaricare
ausus fuerit constituta, deponi eum et dignitate qua
præditus est debere privari; chorepiscopus autem ab
episcopo civitatis vel loci cui idem adjacet [U., loci
qui adjacet] ordinandus est.

XI. De his episcopis vel clericis qui sine litteris episco-
porum ad imperatorem vadunt.

Si quis episcopus, vel presbyter, vel omnis omnino C
qui est sub ecclesiastica regula constitutus, præter
consilium vel litteras eorum episcoporum qui sunt
intra provinciam et maxima metropolitani, ad im-
peratorem perrexerit, hunc abdicari et ejici non so-
lum de communione debere, sed etiam propria dig-
nitate privari, tanquam molestum et importunum im-
perialibus auribus contra ecclesiastica constituta: si
autem necessitas cogit ad imperatorem excurrere
propter aliquam actionem, cum deliberatione et con-
silio metropolitani provincie episcopi et cæterorum
conscientia qui in eadem provincia sunt, litteris ire
debeat.

XII. De episcopis vel clericis depositis.

Si quis a proprio episcopo depositus vel presbyter, D
vel diaconus, aut etiam a synodo quilibet episcopus
fuerit exauctoratus, molestiam imperialibus auribus
inferre non præsumat, sed ad majorem episcoporum
synodum sese convertat, et quæ se putat habere justa
in eorum concilio alleget [U., consilio alliget], atque
ab his de se expectet, quæ fuerit deprompta sen-
tentia. Quod si deficiens pusillanimitate noluerit fa-
cere, sed imperatori fuerit huiusmodi importunus,
nullam veniam habeat, neque locum illius assertio-
nis [T. 1, 2, adversionis] suæ, nec spem recipiendi
gradus habeat in futurum.

^a B. R., E. 3, expectat. U., expectet.

^b Ex B. R. T. 1, 2. In A. et reliquis, obrepente. U.,
repente.

46 XIII. Non licere episcopis in aliena provincia
clericos ordinare.

Nullum episcopum audent debere ex alia provincia
ad aliam transitum facere, et ordinare aliquos in Ec-
clesiis, aut provchere ad sacrum ministerium: nec
alios illuc secum attrahat [U., attrahere] episcopos,
nisi forte per litteras rogatus abierit, non solum a
metropolitano, sed ab his qui cum eo sunt provincie
episcopis: quod si nullo invitante inordinate super-
veniat, et aliquos vel ordinare præsumperit vel
quoslibet actus illi Ecclesiæ competentes, ad se qui
[E., E. 3, U., quæ] minime pertinent, usurpare
tentaverit, vacua quidem et inania erunt omnia quæ
gesserit: ipse vero hujus indisciplinati ausus et irra-
tionabilis cœpti dignas causas expendat ^a, tanquam
B depositus a sancta synodo et propter huiusmodi
præsumptionem jam prædamnatus.

XIV. De episcopis accusatis.

Si quis episcopus de aliquibus causis criminalibus
in iudicio episcoporum fuerit accusatus, contingat
autem de ipsis episcopis provincie qui convenerunt
diversas habere sententias, et alios quidem innocen-
tem eum pronuntiare, alios reum; propter huiusmodi
itaque controversiam amputandam, placuit sanctæ
synodo metropolitanum episcopum alterius provin-
cie vicinæ advocari et aliquantos cum eo episcopos
alios, qui pariter residentes quæcunque fuerit diri-
mant quæstionem, propter hoc ut firmum sit iudi-
cium quod ab unius provincie episcopis fuerit pro-
mulgatum.

XV. De quibus supra.

Si quis episcopus criminaliter accusatus ab omni-
bus qui sunt intra provinciam episcopis exciperit
unam consonamque sententiam, ab aliis ulterius ju-
dici non poterit; sed manere circa eum oportet
tanquam convenientem, quæ ab omnibus prolata est,
firmam ratamque sententiam.

XVI. De episcopis vacantibus [T. 1, vagantibus].

Si quis episcopus vacans [T. 1, vagans] in Ec-
clesiam vacantem supervenerit, et hanc obrepenter ^b
præter plenariam synodum occupandam esse credi-
derit, hunc abjici oportet, tametsi eum plebs quam
diripuit velit sibi episcopum retinere. Illa autem di-
cetur synodus 47 plenaria in qua etiam episcopus
metropolitanus adfuerit.

XVII. De episcopis qui suscepta manus impositione
non acquiescunt suscipere ministerium.

Si quis episcopus suscepta manus impositione ^c et
deputatus populis præesse non suscipiat ministerium
sacerdotii, nec consentiat abire in Ecclesiam in qua
fuerat ordinatus; hunc incommunicabilem esse de-
bere, donec coactus consentiat plebem suscipere si-
bimet deputatam, aut provincie plenaria synodus
episcoporum de eo aliquid statuatur.

XVIII. De his quibus supra.

Si quis episcopus ordinatus non abierit in paro-

^c U., impositione recusat deputatis sibi populis
præesse, ut non suscipiat.

etiam cui ordinatus est, si non suo vitio ^a sed plebis forsitan contradictione, hic honorem susceptum retinere debet et sacerdotio fungi; ita ut nihil molestiæ afferat ecclesiæ illi in qua fuerat constitutus: expectare autem eum oportet provinciæ plenariam synodum, donec de eo quod competit statuatur.

XIX. Non licere sine consilio metropolitani episcopi episcopum ordinare.

Episcopum non ordinandum præter consilium et præsentiam metropolitani episcopi, cui melius erit si ex omni provincia congregentur episcopi: quod si fieri non potest, hi qui adesse non possunt propriis litteris consensum suum de ipso designent, et tunc demum post plurimorum sive præsentiam sive per litteras sententiam consensam ordinetur: quod si aliter quam statuta sunt [U., statutum est] fiat, nihil valere huiusmodi ordinationem. Si vero etiam secundum definitas regulas ordinatione celebretur, contradicant autem aliqui propter proprias et domesticas similitates; his contemptis, sententia de eo obtinet plurimorum.

XX. Ut bis in anno synodus celebretur.

Propter ecclesiasticas causas et quæ existunt controversias dissolvendas, sufficere visum est bis in anno per singulas provincias episcoporum concilium fieri: semel quidem post tertiam hebdomadam paschalis festivitatis, ita ut in quarta hebdomada quæ consequitur, id est media Pentecoste, concilium compleatur; admoneant autem comprovinciales ^b episcopos hi qui in amplioribus, id est ⁴⁸ est qui in metropolitani civitatibus degunt: secundum verum concilium Idibus Octobribus habeatur, qui dies apud Græcos Hyperberetæ mensis decimus invenitur. In ipsis autem conciliis et presbyteros et diaconos præsentibus esse oportet, et omnes quotquot se læsos æstimant, et synodicam expectare sententiam: nec liceat aliquibus apud semetipsos concilia sine metropolitani episcoporum conscientia facere, quibus de omnibus causis constat permissum esse iudicium.

XXI. Episcopum de diocesi ad diocesem non debere transire.

Episcopum de diocesi ad diocesem alteram non debere transire, neque si se ipsum ingresserit, neque si a populis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab episcopis suadeatur: manere autem eum debere in Ecclesia Dei quam ab initio sortitus est, et non ab ea alibi demigrare secundum regulam a Patribus constitutam ^c.

XXII. Episcopum non debere in alienam irruere civitatem.

Episcopum non debere in alienam irruere civitatem quæ illi probatur non esse subjectam, neque in regionem quæ ad ejus curam minime dignoscitur pertinere ^d, ad aliquid ordinandum, neque presby-

^a U., G., est non suo vitio.

^b Æ., B. R., E. 3, provinciales.

^c U., secundum regulam super hoc olim a Patribus constitutam.

^d Ex reliquis Codicibus. In A., pervenire.

^e Æ., B. R., T. 1, U., andare.

teros aut diaconos constituere ad alios episcopos pertinentes, nisi forte cum consilio propriæ regionis episcopi: quod si quispiam horum tale aliquid adire ^f voluerit, irrita [E., abjicienda] quidem erit huiusmodi ordinatio, et is qui male usurpaverit a synode arguatur.

XXIII. Episcopo non licere successorem sibi constituere.

Episcopum non licere tanquam successorem sibi futurum constituere alterum, quamvis circa vicinia mortis habeatur: quod si tale aliquid factum fuerit, irrita sit huiusmodi ordinatio. Custodire ^g autem debet ecclesiastica constituta, quæ ita se continent: non posse aliter episcopum fieri, nisi in concilio et cum consensu episcoporum, eorum duntaxat, qui post obitum illius qui ^h præcessit habuerint potestatem eum qui dignus fuerit provehendi.

XXIV. De rebus ecclesiasticis et episcopalibus.

Quæcumque res Ecclesiæ sunt convenit cum omni diligentia et bona fide servari, ⁴⁹ illa scilicet fide quæ Deo debetur omnia prævidenti atque iudicanti; quæque gubernari oportet et dispensari cum iudicio et potestate episcopi, cui totius plebis animæ videntur esse commissæ. Manifesta autem esse oportet quæ Ecclesiæ competunt eorum presbyterorum et diaconorum ^h, id est qui circa ipsum sunt, ut ipsi non ignorent nec eos aliquid lateat eorum quæ sunt propriæ Ecclesiæ, ut si contigerit episcopum de hac vita migrare, cum manifestæ sunt et notæ res ecclesiasticæ, non interdicant atque depereant. Sed nec res propriæ episcopi tanquam obnoxie, rerum ecclesiasticarum ⁱ occasione, illius ^j pulsantur iniuriæ; quia justum et decibile est apud Dominum [Æ., Deum] ei homines, quæ propria sunt episcopi quibus ipse iudicaverit derelinqui, et quæ ecclesiæ sunt ipsi servari: ita enim sit ut nec Ecclesia damno aliquo affligatur, nec episcopus occasione rerum ecclesiasticarum præscribatur, neque pertinentes ad eum in causas incurrant, quo post mortem memoria ejus maledictis aliquibus oneretur [U., debonestetur].

XXV. Episcopum habere potestatem in rebus ecclesiasticis disponendis.

Episcopum habere ecclesiasticarum rerum potestatem ad dispensandum omnibus indigentibus cum omni timore et reverentia Dei; ipsum quoque ex eis percipere atque uti debere quibus indiget, si tamen indiget vel ad suas necessarias vel fratrum expensas, qui ⁵⁰ apud eum hospitalitatis gratia commorantur, ut nulla ex parte per inopiam defraudentur, secundum Apostolum dicentem: *Habentes victum quotidianum et tegumentum corporis, his contenti sumus* [U., simus]. Quod si bis minime contentus atque sufficiens transferat in necessitates domesticas ecclesiasticas res vel commoda quælibet Ecclesiæ, aut

^f Æ., U., custodiri autem debent.

^g T. 2., illius alius qui.

^h U., competunt presbyteris et diaconibus.

ⁱ U., rebus ecclesiasticis.

^j Æ., B. R., T. 2, alius.

agrorum ecclesiasticorum fructus citra conscientiam presbyterorum vel diaconorum apud se redigat [U., degentium], et domesticis suis, vel etiam affinibus, aut fratribus, aut filiis earum rerum tribuat potestatem, ut per eorum secretam diligentiam ceteri ecclesiastici hædi videantur; reatum hunc qui hujusmodi est apud metropolitani provincie præstare debbit. Quod si taliter reprehendatur [T. 2, deprehendatur] episcopus vel hi qui cum ipso sunt presbyteri, quo dicatur hæc quæ ad Ecclesiam pertinent, sive de agris, sive de aliis quibuscunque ecclesiasticis causis eo sibi met usurpare, pauperes vero necessitate et penuria opprimi, atque ex hoc ipso non solum

• Ex omnibus Codicibus. In A., continentur scripta.

A ecclesiasticæ rationi verum etiam dispensatoribus ejus maledictio [Æ., B. R., T. 1, 2, maledicta] et reprehensio augeatur: hos igitur correptionem oportet mereri quæ concedet, sancta synodo cognoscente.

Eusebius omnibus quæ constituta [B. R., E. 3, constituerunt] sunt præsens subscripsit. Theodorus, Niceta, Macedonius, Anatolius, Tharcodius [T. 1, 2, Tarchodimantus), Mantus, Ætherius, Narcissus, Alipius, Archelaus, Bassus, Syricus, Eustachius, Mauricius, Hesyclus, Manicius, Paulus, et ceteri, quorum nomina in Græco jam superius continentur^a, consensimus.

VII.

CONCILIIUM LAODICENUM.

A LAODICEÆ SACERDOTIBUS EDITUM.

Sancta synodus secundum Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ, convocata ex diversis provinciis Asiæ, regulas exposuit ecclesiasticas, sicut infra scriptum est.

51 I. De digamis.

De eo quod oportet secundum ecclesiasticum canonem, eos qui libere et legitime secundis nuptiis conjuncti sunt, nec occultam permixtionem operati sunt, paucis temporibus exemplo, vacare orationibus et jejuniis, et secundum veniam reddi eis communionem.

II. De his qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt.

His, qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt et instant orationi, confessioni ac pœnitentiæ, malorum suorum perfectam conversionem demonstrantes, pro qualitate peccati pœnitentiæ tempus attribuendum est propter misericordiam et bonitatem Dei: qui ergo hujusmodi sunt, revocandi et ad communionem sunt applicandi.

III. De neophytis non promovendis ad sacerdotium b.

Non oportet neophytum promoveri ad ordinem sacerdotalem.

IV. Non licere coram catechumenis clericos fieri.

Non oportet manus impositionem super ordinatos presentibus catechumenis celebrari.

V. Non licere clericis usuram vel sexcupla accipere.

Non licet fenerari ministris altaris, vel in sacerdotali ordine constitutis usuras vel lucra quæ sexcupla dicuntur accipere.

VI. Non licere hæreticos ingredi ecclesiam.

Non concedendum hæreticis ingressum domus Dei in hæresi permanentibus.

VII. De Novatianis et Quartodecimanis.

Novatianos, vel etiam Quartodecimanos, quos Græci *Τεσσαρακαιδεκάτηρας* [U., *Τεσσαρες και δεκατηρες*] appellant, id est qui quartadecima luna primi men-

sis cum Judæis pascha celebrant, sed et catechumenos eorum vel fideles non recipi, priusquam condemnent omnem hæresim, plenissime autem ante omnia, in qua definebantur: et tunc qui apud eos fideles dicuntur symbolum fidei doceantur, atque ita unctos sancto etiam chrismate, divino sacramento communicare conveniet.

52 VIII. De Cataphrygiis ad Ecclesiam venientibus.

Eos qui convertuntur ab hæresi quæ dicitur Secundumphrygiæ, seque in cæro constitutos æstimant, quamvis magni dicantur, hujusmodi cum omni diligentia catechizari oportet et baptizari ab Ecclesiæ catholicæ episcopis et presbyteris.

IX. Non debere catholicos in ea quæ martyria sua hæretici dicunt intrare.

Non concedendum in cœmeteria, vel quæ martyria dicuntur, hæreticorum catholicos orationis gratia et potendæ curationis intrare: sed et qui ierint, si sunt fideles, incommunicabiles factos ad pœnitentiam usque ad aliquod temporis redigi: pœnitentes autem eos et errasse confessos suscipi oportet.

X. Non debere catholicam hæreticorum matrimonio sociari.

Eos qui ad Ecclesiam pertinent indifferenter filios proprios hæreticorum nuptiis minime sociare debere.

XI. De canonicis ecclesiæ.

Mulieres, quæ apud Græcos presbyteræ appellantur, apud nos autem viduæ seniores, nuptiæ et matriculariæ appellantur, in ecclesia tanquam ordinatæ constitui non licebit.

XII. De ordinandis episcopis cum consilio metropolitano et finitimorum episcoporum.

Episcopos non oportet præter iudicium metropolitano et finitimorum episcoporum constitui ad Ecclesiæ principatum: nec eligantur nisi hi quos multo ante probabilis vita commendat, et nihilomi-

^a In Codicibus: *Laudociæ*.

^b Desant plurimi horum canonum tituli in A. Desumpti sunt ex B. R.

nas si in sermone fidei et recta ratione per suam A
conversationem fuerint comprobati.

XIII. Non licere populis ministros altaris eligere.

De eo quod non sit populis concedendum electionem acere eorum qui altaris ministerio sunt applicandi.

XIV. Sanctas oblationes pro eulogiis in festivitate paschali ad alias provincias non debere mitti [U., G., transmitti].

Sanctas oblationes ad vicem eulogiarum per festivitatem paschalem ad alias parochias mitti minime oportet.

53 XV. De psalmistis.

Non liceat præter canonicos psalmistas ^b qui pulpitem ascendunt et de Codice legunt, alium quemlibet in ecclesia psallere.

XVI. Ut sanctum Evangelium etiam sabbatis legatur.

Sabbatis Evangelia cum aliis Scripturis legenda esse.

XVII. Psalmos sparsim non licere confundi.

In processionibus non connectere, id est ex diversis versibus et sensibus libri in unum canticum minime conjungere [T. 1, conjungere], sed singulorum psalmorum ordinabiliter de medio debere fieri lectionem.

XVIII. De orationibus quotidianis.

De eo quod semper supplicationes orationum ad horam nonam et vesperam oporteat celebrari.

XIX. De ordine orationum catechumenorum atque fidelium, et de communione.

Quoniam catechumenorum orationem separatim et prius post tractatum episcoporum oporteat celebrare : quibus egressis orent etiam hi qui in poenitentia sunt constituti, et post manus impositionem, his quoque abscedentibus, tunc fideles orare debent, quorum tres orationes fiant : una quidem, id est prima, per silentium, secunda vero et tertia per vocis pronuntiationem, ac tunc demum osculo pacem [T. 2, U., G., osculum pacis] debere dari, et posteaquam presbyteri episcopo pacem dederint, tunc etiam laicos dare, et sic oblatio offeratur : solis autem ministris altaris liceat ingredi ad altare et communicare.

XX. De disciplina atque modestia clericorum.

Quoniam non oportet diaconem sedere præsertim presbytero, sed ex jussione presbyteri sedeat : similiter autem honorificetur et diaconus a ministris inferioribus et clericis omnibus.

XXI. De ministerio subdiaconorum.

Quoniam non oportet ministros licentiam habere in secretarium sive sacrarium, quod Græci di. conicon [U., diaconion] appellant ingredi, et contingere vasa dominica.

54 XXII. De ministro, ut orario non utatur.

Ministrum non oportet orario uti, nec ostia derelinquere.

^a Ex omnibus Codicibus. In A., applicati.

^b In Codicibus : psalmos. U., psalmos qui publice cantantur et de codice leguntur, alium.

^c T. 1, Non licet. T. 2, Non oportet.

XXIII. Non oportere lectores aut psalmistas orario uti.

Quoniam non oportet lectores aut psalmistas orario uti et sic legere aut psallere. †

XXIV. De lectoribus et psalmistis, ut tabernas non intrant.

Quoniam non oportet altario servientes [Æ., B. R., U., deservientes] a presbyteris usque ad diaconos et deinceps ordinis ecclesiastici omnes usque ad ministros, aut lectores, aut psalmistas, aut exorcistas, aut ostiarios, aut etiam eos qui in proposito continentiae sunt, tabernas intrare.

XXV. Non licere ministris panes dare aut calicem benedicere.

Non oportet ministros panes dare nec calicem benedicere.

XXVI. De exorcistis.

Non oportet exorcizare eos qui necdum ab episcopis sunt provecti, neque in ecclesiis, neque intra domos.

XXVII. Non debere clericis sive laicis ad agapem vocatos partes tollere.

Non oportet ministros altaris, vel quolibet clericos, aut etiam laicos ad agapem vocatos partes tollere, propter injuriam quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini poterit deputari.

XXVIII. Non licere in ecclesiis accubitus sternere vel agapem facere.

Non decet in dominicis ecclesiis ^d agapem facere et intus manducare, vel accubitus sternere.

XXIX. Non debere Christianis sabbatizare.

Non oportet Christianos judaizare et in sabbato vacare, sed operari eos in eodem die ; Dominica vero præponendo eandem diem, si hoc eis placet, vacent tanquam Christiani. Quod si inventi fuerint judaizare, anathema sint.

55 XXX. Nulli Christiano licere cum mulieribus lavacra exercere.

Quoniam non oportet ministros altaris, vel etiam clericos quoslibet aut continentes, sed et omnem omnino Christianum cum mulieribus lavacris ^e uti communibus : hæc est enim apud gentiles prima reprehensio.

XXXI. De cavendis hæreticorum connubiis.

Quoniam non oportet cum omnibus hæreticis miscere connubia, et vel filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen profiteantur Christianos se futuros esse catholicos.

XXXII. Non licere ab hæreticis eulogias accipere.

Non oportet hæreticorum benedictiones accipere, quoniam istæ maledictiones sunt magis quam benedictiones.

XXXIII. Non debere cum hæreticis aut schismaticis orari.

Non oportet cum hæreticis vel schismaticis orare.

XXXIV. Non eundem ad falsos martyres.

Non oportet omnem Christianum derelictis marty-

^d Æ., in domibus ecclesiarum.

^e Ex Æ., U. In A. et reliquis : lavacra uti debere communia.

ribus Christi abire ad falsos martyres factos, hi enim a
alieni a Deo sunt : quicumque autem abire voluerit,
anathema sit.

**XXXV. Non licere Christianis derelicta Ecclesia ad
angelos [U., G., angulos] congregationes colligere.**

Quoniam non oportet Christianos, derelicta Eccle-
sia Dei, abire ad angelos [U., G., angulos], idola-
triæ congregationes facere, quæ omnia interdicta
sunt : quicumque autem inventus fuerit occulte huic
idolatriæ vacans, sit anathema : quoniam derelin-
quens Dominum nostrum Jesum Christum Filium
Dei, accessit ad idola.

**XXXVI. Non licere clericis magos vel incantatores
esse, aut phylacteria facere.**

Quoniam non oportet ministros altaris aut clericos
magos aut incantatores esse, aut facere quæ dicuntur
phylacteria, quæ sunt magna obligamenta anima-
rum : hos autem qui talibus rebus utuntur projici
ab Ecclesia jussimus.

**XXXVII. Non licere ab hæreticis vel Judæis fe-
riatica quæ mittuntur accipere.**

Non oportet a Judæis et hæreticis feriatica quæ
mittuntur accipere, neque cum eis dies agere feriatos *.

**XXXVIII. Non licere a Judæis azymas [T. I azyma]
accipere.**

Non oportet a Judæis azymas accipere aut com-
municare impietatibus eorum.

XXXIX. Non licere cum paganis festa celebrare.

Non oportet cum paganis festa celebrare, aut impi-
etatis eorum habere societatem.

**XL. Episcopus ad synodum vocatus non debere con-
temnere.**

Non oportet vocatos episcopos ad synodum con-
temnere, sed abire et aut dicere aut doceri quæ
sunt ad Ecclesiæ cæterorumque correctionem. Quod
si contempserit, se ipsum videbitur accusasse nisi
forte per infirmitatem ire non possit.

**XLI. Non debere clericum vel laicum sine epistolio pe-
regrinari.**

Non oportet ministrum altaris vel etiam laicum
sine canonicis litteris, id est formata, aliquo ^b pro-
ficisci.

**XLII. ^c Nullum clericum debere sine jussione episcopi
peregrinari.**

Non oportet ministrum altaris vel quemlibet cleri-
cum præter jussionem episcopi ad peregrina [T. 2, peregrinationem] proficisci.

XLIII. Ministros non debere ab ostiis recedere.

Non oportet ministros, id est ostiarios, vel brevi
tempore ab ostiis decesse et orationi vacare.

**XLIV. Non oportere post duas septimanas Quadrage-
simæ aliquem ad baptismum suscipi.**

Non oportet post duas Quadragesimæ hebdomadas
quemquam ad baptismum suscipi.

XLV. Non debere mulieres ingredi ad altare.

Non oportet mulieres ingredi ad altare.

* T. 2, festos. G., feriaticos.

^b T. 1, 2, G., alicubi.

^c Deest hic canon in U.

^d Ex Æ., T. 1, 2, U., G. In A. et reliquis : di-

**57 XLVI. Baptizandos debere fidei symbolum et discere
et reddere.**

Baptizandos oportet fidei symbolum discere ^d, et
quinta feria ultimæ septimanæ vel episcopo vel pre-
sbytero reddere.

XLVII. De his qui in ægritudine baptizantur.

Qui in ægritudine constituti baptismum porcepe-
runt, sani facti symbolum fidei doceantur, ut nove-
rint [U., noscant] qua donatione digni sint habiti.

XLVIII. Post baptismum chrisma dandum.

Oportet baptizatos post baptismum chrismatis quo-
que cælestis et regni Christi participes fieri.

**XLIX. In Quadragesima sabbato tantum et do-
minica offerendum.**

Non oportet in Quadragesima panem offerri nisi
sabbato et dominica tantum.

**L. Non licere quinta feria septimanæ ultimæ Quadra-
gesimæ solvi.**

Non oportet Quadragesimam quinta feria ultimæ
hebdomadæ dissolvi, et totam Quadragesimam inho-
norari, sed per totos dies jejunare et escis absinen-
tiæ convenientibus, id est aridioribus uti.

**LI. Non debere in Quadragesima nisi sabbato et do-
minico natalitia martyrum celebrari.**

Non oportet in Quadragesima martyrum natalitia
celebrari, sed eorum in sabbato et dominica tantum
memoriam fieri.

LII. Non licere in Quadragesima nuptias fieri.

Non oportet in Quadragesima aut nuptias aut quæ-
libet natalitia celebrare.

**LIII. Non licere Christianos ad nuptias euntes cantare
vel ballare.**

Non oportet Christianos ad nuptias euntes vel
ballare vel saltare ^e, sed caste cœnare vel prandere,
sicut competit Christianis.

**LIV. Non licere ministros altaris spectaculis inter-
esse.**

Non oportet ministros altaris, vel quoslibet cleri-
cos, spectaculis aliquibus quæ aut in **58** nuptiis, aut
cœnis exhibentur interesse; sed antequam thymeli-
ci ^f ingrediantur surgere eos de convivio et abire
debere.

**LV. Non debere clericum vel laicum Christianum ex
symbolis convivia celebrare.**

Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos,
aut etiam laicos Christianos ex symbolis, quæ vul-
gus commissalia appellat, convivia celebrare.

**LVI. Non oportere presbyteros ante ingressum episcopi
ingredi.**

Non oportet presbyteros ante ingressum episcopi
ingredi et sedere in tribunalibus, sed cum episcopo
ingredi, nisi forte vel ægrotat [U., ægrotet] episcopus,
aut in peregrinis esse eum constiterit.

**LVII. Non debere in vicis et in villis episcopos ordi-
nari.**

Non oportet in vicis et villis episcopos ordinari,
sed visitatores, id est qui circumeant constitui; hos

cere.

^e B. R., T. 1, 2, U., G., cantare.

^f T. 1, 2, G., thymelicæ.

autem qui antehac ordinati sunt nihil agere sine conscientia episcopi civitatis : similiter etiam presbyteri nihil sine præcepto et consilio episcopi agant.

LVIII. *Non oportere in domibus ab episcopis vel presbyteris oblationes fieri.*

Non oportet in domibus oblationes ab episcopis et presbyteris fieri.

LIX. *Non licere psalmos ab idiotis compositos in ecclesia dici : et qui sint libri canonici.*

Non oportet ab idiotis psalmos compositos et vulgares in ecclesiis dici, neque libros qui sunt extra canonem legere, nisi solos canonicos Novi et Veteris Testamenti. Quæ autem oporteat legi et in auctoritatem recipi hæc sunt :

Genesis mundi. Exodus Ægypti. Leviticum. Numeri. Deuteronomium. Jesu Nave. Judicum. Ruth.

Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, Regnorum.

Regum * libri IV. Paralipomenon libri II. Esdra [U., Ezra]. Liber Psalmorum numero CL. Proverbia Salomonis. Ecclesiastes. Cantica canticorum. Job. Esther. Sedecim prophetarum libri, id est : Osee, Amos, Joel, Abdias, Jonas, Michæas, Nabum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias, Esaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel.

Item. Novi Testamenti, id est Evangeliorum libri IV : secundum Matthæum, secundum 59 Marcum, secundum Lucam, secundum Joannem. Actus apostolorum. Canonice Epistolæ VII : Jacobi I, Petri II, prima et secunda, Joannis III, prima, et secunda, et tertia, Judæ I. Epistolæ Pauli apostoli numero XIV : 60 Ad Romanos I, ad Corinthios II, ad Ephesios I, ad Thessalonicenses II, ad Galatas I, ad Philipenses I, ad Colossenses I, ad Timotheum II, ad Titum I, ad Philemonem I, ad Hebræos I.

VIII.

CONCILIIUM CONSTANTINOPOLITANUM PRIMUM.

ADVERSUS HÆRESEM MACEDONIAM * FACTUM AB EPISCOPIS NUMERO CENTUM QUINQUAGINTA SUB THEODOSIO MAJORE, SIAGRIO ET EUCHERIO CONSULIBUS, ÆRA CCCCKVIII^b.

Regulæ sive definitiones expositæ ab episcopis centum quinquaginta qui in unum Constantinopoli convenerunt, quando beatus Nectarius episcopus est ordinatus, damnato Maximo Cynico *, quorum nomina et provinciæ in Græco continentur.

I. *Custodiendam esse fidem Patrum trecentorum decem et octo.*

Non spernendam esse fidem Patrum trecentorum decem et octo, qui in Nicæam Bithyniæ convenerunt, sed manere eam ratam oportet, et anathematizare omnem hæresim, specialiter autem Eunomianorum imo Anomianorum, qui Latine sine lege dicuntur, et Arianorum sive Eudoxianorum, et Semiariorum, necnon Pneumatomachorum^d id est qui contra sanctum Spiritum pugnant, et Sabellianorum et Marcellianorum, et Photinianorum et Apollinaristarum.

II. *Ut episcopi suas dioceses gubernent nec ad alienas accedant.*

Episcopi qui extra diocesim sunt ad Ecclesias quæ extra terminos eorum sunt non accedant, neque confundant et permisceant Ecclesias ; sed secundum regulas, Alexandria quidem episcopi ea quæ sunt in Ægypto tantum gubernent ; Orientis autem episcopi solius Orientis curam gerant, servatis honoribus primatus Ecclesiæ Antiochenæ qui in regulis Nicænæ synodi continentur ; sed et Asiæ [Æ., Asiæ] diocesis episcopi ea quæ sunt in Asia et quæ ad Asiam tantummodo diocesim pertinent gubernent ; Ponti autem episcopi Ponticæ tantum diocesis ha-

beant curam ; Thraciæ vero ipsius tantummodo Thraciæ.

III. *Non invitati episcopi ultra dioceses suas non accedant.*

Non invitati episcopi ultra diocesim * non accedere debent super [U., pro] ordinandis aliquibus vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis 61 causis, servata regula quæ supra scripta est de unaquaque diocesi ; manifestum namque est quod per singulas quasque provincias provincialis synodus administrare et gubernare omnia debeat secundum ea quæ sunt in Nicæa definita.

IV. *De ecclesiis in barbarico positis.*

Ecclesias autem Dei, quæ sunt in barbaricis gentibus constitutæ, regi et administrari oportet secundum consuetudinem quæ a Patribus obtinuisse dignoscitur.

V. *De honore Constantinopolitani episcopi.*

Constantinopolitanæ civitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quod sit Roma nova.

VI. *De maximo Cynico philosopho.*

De maximo Cynico philosopho et totius indisciplinæ nationis ejus, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus fuisse aut esse jam putetur, neque hi qui ab eo sunt ordinati, qualemcunque gradum clericatus obtineant, omnibus scilicet quæ circum eum vel ab eo gesta sunt in irritum revocata.

* U., *Macedonianam.*

^b T. 2, æra ccccviii.

Æ., iniquo, et sic postea in sexto canone.

^d T. 1, 2, G., *Pneumatematorum.*

* B. R., *diocesim suam non accedere.*

VII. *Symbolum eorumdem sanctorum centum quinquaginta Patrum apud Constantinopolim institutum.*

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium et invisibilium conditorem : et in unum Dominum ^a nostrum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, ex Patre natum **62** ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, homousion Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, qui propter ^b nos et propter nostram salutem descendit et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine homo factus, passus est sub Pontio Pilato, sepultus tertia die resurrexit, ascendit in cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris ^c, inde venturus cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis : et in Spiritum sanctum Dominum vivificantem ^d ex Patre et Filio procedentem, cum Patre et Filio adorandum et glorificandum, qui locutus est per prophetas : in unam catholicam atque apostolicam Ecclesiam : confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum : expectamus resurrectionem mortuorum, vitam futuri sæculi. Amen.

^a *Æ.*, B. R., E. 3, T. 1, 2, U., *Dominum Jesum Christum.*

^b *Æ.*, U., *facta sunt quæ in cœlo et quæ in terra, qui propter.*

^c *Æ.*, B. R., T. 1, 2, U., *ad dexteram Patris.*

^d *Æ.*, B. R., *Dominum et vivificantem. U., et vivificantem.*

Nomina episcoporum cl.

Nectarius Constantinopolitanus.

Timotheus Alexandriæ.

Dorotheus ab Oxorino.

Cyrillus Hierosolymitanus.

Galasius Cæsariensis.

Macher Hiericuntius.

Dionysius Diosopolitanus.

Priscianus Nicopolitanus.

Saturninus Sebastianus.

Ausentius Ascalonita.

Helianus Tamniensis ^e.

Zenon Tyrius.

Paulus Sidoniensis [*G.*, Sidonensis].

Nestabus a Ptolemaide.

B Philippus Damascenus.

Beracus ^f Paleadensis [*T. 2*, Piliadensis].

Timotheus Berytius.

Basilides ab Ibo.

Mocimus Aradensis.

Et cæteri cxxx ^g.

^e *Æ.*, B. R., T. 1, 2, *Tamniensis.*

^f *Æ.*, *Baracus. B. R., Baracius.*

^g Cum episcopi cl huic interfuerint concilio, unius deest nomen in subscriptionum catalogo, siquid in xix tantum in eo nomina recenscantur; viginti autem conscribi debuerant Patres, ut aliis cxxx sociati numerum ei complerent.

IX

CONCILIIUM CONSTANTINOPOLITANUM.

CENTUM SEXAGINTA TRIUM EPISCOPORUM, EXTRA VICARIOS UNDECIM, QUI AD VICEM SUORUM PRÆSULUM SUBSCRIPSERUNT, TEMPORIBUS CONSTANTINI IMPERATORIS, ERA DCCXX.

63-64 Sancta, magna atque universalis synodus, **C** quæ secundum Dei gratiam et piissimam sanctionem clementissimi et fidelissimi magni imperatoris Constantini congregata est in hac a Deo conservanda regia Constantinopoli nova Roma, in secretario divini palatii, quod cognominatur Trullus, decrevit quæ inferius continentur. Unigenitus Dei Patrisque Filius et Verbum, qui per omnia similis nobis absque solo peccato factus est homo, Christus verus Deus noster per evangelicas voces præclare [*U.*, proclamans] prædicavit : *Ego sum lux mundi; qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ; et iterum : Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* In hac divinitus edite pacis doctrina gradiens mansuetissimus noster imperator, qui et propagator [*T. 1*, propugnator] existit rectæ fidei, expugnator vero **D** prævæ doctrinæ, sanctum hoc ex nobis universale congregans concilium totius Ecclesiæ adunavit compaginem. Unde hæc nostra sancta et universalis synodus impietatis errorem, qui a quibusdam per

tempora et nunc usque est ^b, procul abiciens, sanctorum autem et probabilium Patrum inoffense iter assequens, sanctis et universalibus quinque synodis pie in omnibus consonavit, trecentorum decem et octo sanctorum Patrum qui in Nicæa convenerunt adversum insaniam Arii, et postea in Constantinopoli centum quinquaginta Deo inspiratorum virorum adversum Macedonium impugnatores Spiritus et Apollinarem impium, similiter et quæ in Epheso prius adversus Nestorium Judaicæ intelligentiæ congregata est ducentorum venerabilium virorum, et quæ in Chalcedone sexcentorum triginta Deo inspiratorum Patrum adversus Eutychem et Dioscorum Deo odibilem; super has et ultimæ harum quintæ sanctæ synodi quæ hic congregata est adversus Theodorum **D** Mopsuestenum ^e, Origenem, Didymum et Evagrium, et scripta Theodoretii adversum duodecim capitula laudabilis Cyrilli, et epistolam quæ dicitur Ithæ ad Marin Persam scriptam, pietatis quidem restaurans sanctiones in omnibus illibatas, profana vero impie-

B. R. reperitur.

^a Deest hoc concilium in A., *Æ.*, E. 3. Desumptum est ex Codice B.R. cum variantibus cæterorum lectionibus. Aderat etiam in Codice Lucensi prout in

^b Ex U. In B. R. et reliquis deficit verbum est.

^e Ex reliquis præter B. R., in quo : *Mopsuestenum.*

tatis projiciens dogmata, et id quod a trecentis decem et octo Patribus expositum est, itemque quod a centum quinquaginta Deo inspiratis viris confirmatum est, quod et cæteræ sanctæ synodi ad peremptionem totius pestiferæ hæresis prompte susceperunt ratumque habuerunt, symbolum et hæc nostra sancta et universalis a Deo inspirata consignavit synodus.

Symbolum Nicæni concilii trecentorum decem et octo Patrum.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium et invisibilium conditorem [T. 1, 2, fac orem]: et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei, qui natus est ex Patre, unigenitum, hoc est de essentia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt quæ in cælo, et quæ in terra, **65** propter nos homines et propter nostram salutem descendente, incarnatumque et humanatum, passum et resurgentem tertia die, et ascendente in cælos, et venturum judicare vivos et mortuos: et in Spiritum sanctum. Eos vero qui dicunt quia erat aliquando quando non erat ^a, et quia ex nihilo factus est vel ex altera substantia vel essentia, dicentes esse aut mutabilem aut vertibilem Filium Dei, hos anathematizat catholica et apostolica Ecclesia.

Symbolum centum quinquaginta sanctorum Patrum Constantinopoli congregatorum.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilium omnium et invisibilium conditorem: et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ex Patre natus est ante omnia sæcula, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, propter nos homines et propter nostram salutem descendente de cælis, et incarnatum de Spiritu sancto et Maria virgine, et humanatum, crucifixumque pro nobis sub Pontio Pilato, et passum, et sepultum, et resurgentem tertia die secundum Scripturas, et ascendente in cælos, et sedente ad dexteram Patris, et iterum venturum cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis: et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre procedit, qui cum Patre et Filio coadoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas: et in unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam: confitemur unum baptismum in remissionem peccatorum, speramus resurrectionem mortuorum et vitam futuri sæculi. Amen ^b.

Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei scientiam et confirmationem pium atque orthodoxum hoc divinæ gratiæ symbolum; sed quoniam non destitit adinventor antiquæ malitiæ cooperatorem sibi serpentem reperiens ^c per eum venenosam humanæ naturæ inferens mortem, ita et nunc organa

^a In reliquis præter B. R., erat, et antequam nasceretur non erat, et quin.

^b Vox Amen desumpta est ex cæteris Codicibus,

ad suam propriam voluntatem apta inveniens, Theodororum dicimus Pharanitanum [U., Pharanitanorum] episcopum, Sergium, Paulum, Pyrrhum, Petrum, qui fuerunt hujus regiæ urbis prævales, insuper et Honorium qui fuit papa antiquæ Romæ, et Cyrum qui Alexandriæ tenuit episcopatum, Macarium quoque qui fuit nuper Antiochiæ præsul, et Stephanum ejus discipulum, non quievit per eos plenitudini Ecclesiæ erroris scandala excitare unius voluntatis et unius operationis in duabus naturis unius de sancta Trinitate **66** Christi veri Dei nostri orthodoxæ plebi consonanter disseminando hæresim consentaneam insanæ ac malitiosæ sectæ Impiorum Apollinarij, Severi atque Themistii, quæ conata est extingueri perfectionem humanitatis unius ejusdemque Domini Jesu Christi Dei nostri per quamdam callidam adventionem, ex hoc quod absque voluntate et absque operatione intellectualiter animatam ejus carnem blasphemando intromisit. Excitavit igitur Christus Deus noster fidelissimum imperatorem novum David, virum secundum cor suum inveniens, qui non dedit, juxta quod scriptum est, somnum oculis suis et palpebris suis dormitionem, donec per hunc nostrum a Deo congregatum sacrumque conventum ipsam rectæ fidei reperit perfectam prædicationem; secundum enim a Deo editam vocem, ubi duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Quæ præsens sancta et universalis synodus fideliter suscipiens et expansis manibus amplectens tam quæ a sanctissimo ac beatissimo Agathone papa antiquæ Romæ facta est suggestio ad piissimum atque fidelissimum nostrum imperatorem Constantinum, quæ nominatim refutat eos qui docuerunt vel prædicaverunt, sicut superius dictum est, unam voluntatem et unam operationem in incarnationis dispensatione Christi veri Dei nostri, adhæc quoque amplexa est et quæ missa est a sacro concilio, quod sub eodem sanctissimo papa est centum viginti quinque Deo amabiliū episcoporum, alteram synodalem suggestionem ad ejus a Deo instructam tranquillitatem, utpote consonantes sancto Chalcedonensi et tomo sacratissimi et beatissimi papæ ejusdem antiquæ Romæ Leonis, qui directus est ad sanctum Flavianum, quem et titulum rectæ fidei hujusmodi synodus appellavit; ad hæc et synodicas epistolas quæ scriptæ sunt a beato Cyrillo adversus impium Nestorium et ad Orientales episcopos.

Secuta vero sancta quinque universalis concilia et sanctos atque probabiles Patres, consonanterque confiteri definiens Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum nostrum unum de sancta et consubstantiali et vitæ originem præbente Trinitate, perfectum in deitate, et perfectum eundem in humanitate, Deum vero, et hominem vere, eundem ex anima rationali et corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem et consubstantialem nobis eundem secundum

cum desit in B. R.

^c U., G., cooperatores sibi per serpentem reperiatis.

humanitatem, per omnia similem nobis absque peccato, ante sæcula quidem ex Patre genitum secundum deitatem, in ultimis autem diebus eundem propter nos et propter **67** nostram salutem de Spiritu sancto et Maria virgine proprie et veraciter Dei genitricis secundum humanitatem, unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuse, inconvertibiliter, inseparabiliter, indivise cognoscendum, nusquam extincta harum naturarum differentia propter unionem, salvata magis duntaxat proprietate utriusque naturæ et in unam personam et in unam substantiam concurrente, non in duas personas partitum vel divisum, sed unum eundemque Filium unigenitum Deum Verbum Dominum Jesum Christum, juxta quod olim prophetæ de eo et ipse nos Dominus Jesus Christus edocuit, et sanctorum Patrum nobis tradidit symbolum. Et duas naturales voluntates in eo et duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse secundum sanctorum Patrum doctrinam æqualiter prædicamus, et duas naturales voluntates non contrarias, absit, juxta quod impii asserunt hæretici; sed sequens humana ejus voluntas et non resistens vel reluctans, sed potius et subjecta divinæ ejus atque omnipotentis voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moveri, subjici vero voluntati divinæ juxta sapientissimum Athanasium; sicut enim ejus caro, caro Dei Verbi dicitur et est, ita et naturalis carnis ejus voluntas propria Dei Verbi dicitur et est, sicut ipse ait: *Quia descendi de cælo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me*^a, propriam dicens voluntatem quæ erat carnis ejus, nam et caro propria ejus facta est. Quemadmodum enim sanctissima atque immaculata animata ejus caro deificata non est perempta, sed in suo proprio statu et ratione permansit; ita et humanitatis ejus voluntas deificata non est perempta, salvata est magis secundum deiloquium Gregorium dicentem: Nam illius velle, quod in Salvatore intelligitur, non erat contrarium Deo, deificatum totum. Duas vero naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inconfuse, inseparabiliter in eodem Domino Jesu Christo vero Deo nostro glorificamus, hoc est divinam operationem et humanam operationem secundum divinarum prædicatorem Leonem manifestissime inquiringem^b; ait enim: *Utræque forma cum alterius communionem quod proprium est, Verbo scilicet operante quod Verbi est, et carne exsequente quod carnis est. Nec enim in quoquam unam dæbimus naturalem operationem Dei et creaturæ, ut neque quod creatum est in divinam elevemus essentiam, neque quod extinuum est divinæ naturæ ad competentem creaturis locum dejiciamus. Unius enim ejusdem tam miracula quamque passiones cognoscimus secundum aliud et aliud eorum, ex quibus et constat, naturarum **68** et in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Undique igitur inconfusum atque indivisum conservantes celeri voce cuncta proferimus, unum*

^a In reliquis, præter BR., *me Patria*.

A sanctæ Trinitatis et post incarnationem Patrum nostrum Jesum Christum verum Deum nostrum esse credentes: dicimus duas ejus esse naturas in una ejus radiantes subsistentia, in qua tam miracula quamque passiones per omnem suæ dispensationis conversationem non secundum phantasiam sed veraciter demonstravit, dum naturalis differentia in eadem una substantia cognoscatur in hoc quod cum alterius communionem utraque natura indivise, inconfuse propria vult atque operatur: juxta quam rationem et duas naturales voluntates et operationes confitemur ad salutem humani generis convenienter concurrentes. His igitur cum omni undique diligentia et cura a nobis definitis, decernimus aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere vel componere, aut sapere vel etiam docere aliter. Eos autem qui præsumpserint vel componere fidem aliam vel proferre vel docere vel tradere aliud symbolum volentibus ex gentilitate converti ad agnitionem veritatis vel ex judaismo sive ex qualibet hærese, seu novitatem vocis sive sermonis ad inventionem ad suam versionem introducendam eorum quæ nunc a nobis determinata sunt; hos, siquidem episcopi existunt aut clerici, alienos esse, episcopos quidem ab episcopatu, clericos vero a clero: si autem monachi existunt vel laici, anathematizari eos.

Et subscriptiones.

Theodorus humilis presbyter sanctæ Romæ Ecclesiæ, locum representans Agathonis beatissimi universalis papæ urbis Romæ subscripsi.

C Georgius humilis presbyter sanctæ Romæ Ecclesiæ ut supra.

Joannes humilis diaconus sanctæ Romæ Ecclesiæ ut supra.

Item Georgius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ definitiens subscripsi.

Et cæteri similiter legimus et consensimus.

Sancta synodus exclamavit: Multos annos imperatori; Christo dilecto imperatori multos annos. Orthodoxe omnes credimus. Illuminatorem pacis, Domine, conserva. Marciano novo Constantino æterna memoria; item novo Justiniano Constantino æterna memoria, qui deposuit hæreticos: Domine, conserva. Nestorio, Eutychemi atque Severo anathema sit; similia eis sapientibus anathema: Theodoro Pharanitano anathema; Sergio et Honorio anathema; Pyrho et Paulo anathema; Cyro et Paulo [U., G., Petro] anathema; Macario et Stephano anathema, Polycronio novo Simoni anathema: omnibus hæreticis **69** anathema: his qui prædicaverunt vel prædicant et sperant docere unam voluntatem et unam operationem in incarnatione dispensationis Christi veri Dei nostri, anathema.

Dilectissimis fratribus universis Ecclesiarum Christi præsulibus per Hispaniam constitutis Leo.

Cum diversa sint hominum studia quibus humana dispensari creditur vita, unum est tamen pietatis officium, quod potest ad æternæ vitæ perducere qua-

^b In reliquis, præter BR., *inquiringem*.

stum et meritum, in quo omnem consortem fidei Christianæ æquum est studere, cui nempe Spiritus sancti dignatio suæ gratiæ inspirat affectum et inoffensum demonstrat operum bonorum effectum, quia Spiritus, ut Dominus docet, ubi vult spirat et vocem ejus audis, et quia est ejus incomprehensibilis gratia connectit et perhibet, et nescis unde veniat aut quo vadat. Scientes igitur ac satisfacti quia et in vobis Christianæ religionis flagrat studium ulnisque spiritualibus amplectimini semina cœlestis doctrinæ, et evangelicæ atque apostolicæ traditionis in vobis fructificat fervor et puritas, pro qua hæc sancta Ecclesiarum mater apostolica sedes usque ad viciniam descendit semper et desudat, et prius, si hoc divina majestas censuerit, animam a corpore temporaliter diligit [T. 1, 2, diligit] sequestrari quam prodicione sacrilega se a confessione veridica pro temporali delectatione vel afflictione seungi, quia citra banc sicut æternæ beatitudinis præmium, quam sanctis suis Dominus præparavit, adipisci non suppetit, ita, quod lugubriter ejulandum est, a Deo vivo et vero per errorem falsidici dogmatis factum extorrem æternis cruciatibus evenit mancipari. Sed quia nunc per gratiam Dei Christianissimo ac piissimo filio nostro Constantino imperatore regnante, quem ad hoc pietatis officium elegit atque præelegit superna clementia, rectæ confessionis atque apostolicæ traditionis fulgor, hæreticæ pravitatis expulsa caligine, per totum orbem terrarum veluti clarum jubar effulsit, et pax atque concordia veritatis inter cunctos Ecclesiarum Christi præsules regnat de pacifica in Christum confessione descendens, qui pax vera et salutaris est, per quem reconciliamur ad Deum; sciat [U. add. autem] vestra sinceritas et Christianis omnibus innotescant Dei omnipotentis mira magnalia, quia in Constantinopolitana urbe clementissimus noster, imo beati Petri apostoli filius imperator armatus zelo Dei ac desiderio pietatis accensus, episcopis ex totius mundi partibus aggregatis, quod ex multo tempore fideliter 70 cupiebat, dum censuit majestatis supernæ, per nuper elapsedam novam indictionem explevit^a. Universale itaque sanctum sextum concilium celebratum est, ad quod celebrandum ex præcessoris nostri apostolicæ memoriæ domini Agathonis papæ persona presbyteri diaconique directi sunt. De diversis autem conciliis huic sanctæ apostolicæ sedi cujus ministerio fungimur subjacentibus archiepiscopi a nobis sunt destinati, qui cum pio principe simul et omnibus qui ejus mandato convenerunt Ecclesiarum præsulibus præsidentes ac consistentes, primum quidem sancta quinque universalia concilia et venerabiles ecclesiæ Patres, quorum libri ac testimonia hinc fuerunt destinata cum tomo dogmatico apostolicæ memoriæ nostri decessoris domini Agathonis papæ atque pontificis, et responsis totius nostræ synodi pro confirmatione duarum naturalium duarumque naturalium voluntatum et operationum

A in uno Domino nostro Jesu Christo, et condemnatione eorum qui aliter docuerunt vel crediderunt, et hæc singula relegerunt ac retractarunt. Et quia quæ Dei sunt cum ejus timore atque amore scrutati sunt, ejus nutu veræ per eos confessionis sinceritas demonstrata atque confirmata est: erga quod synodalis definitio dictis apostolicorum virorum consona protestatur, ex quibus vestram satisfieri dilectionem confidimus. Quiquid vero adversum apostolicæ traditionis puritatem perduelliones exstiterunt abeuntes quidem æterna condemnatione mulctati sunt, id est Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Constantinopolitani, cum Honorio qui flammam hæretici dogmatis non, ut debuit, apostolica auctoritate incipientem exstinxit, sed negligendo confovit. Qui vero superstites noluerunt ad veritatis confessionem per medelam penitentis converti vel repedare de præsulari ac sacerdotali gradu deleti sunt, id est Macarius ex Antiocheno præsule cum Stephano ex abba presbytero ejus discipulo imo erroris hæretici incentore [T. 1, 2, U., G., incentore], et quodam sene Polycronio ex abba presbytero novo Simone, qui merito de Ecclesiis Christi ut mercenarii infideles expulsi, quarum noxii subessores [T. 1, 2, U., G., successores] et perversores exstiterunt, et hæc exules deportati sunt, ut reatus sui et blasphemiarum in Deum opprobria recognoscant, sub contemptu ac denotatione fidelium omnium constituti. Et quia quæque in Constantinopolitana urbe universali concilio occurrente celebrato gesta sunt, propter linguæ diversitatem, in Græco quippe aut scripta sunt, necdum in nostrum^b eloquium examine translata, definitionem 71 interim ejusdem sancti sexti concilii et acclamationem, quæ propheticus dicitur, totius concilii factam ad piissimum principem, pariterque edictum clementissimi imperatoris ad omnium cognitionem ubique directum, in Latinum de Græco translatum, per latorem præsentium Petrum notarium regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ vestræ dilectioni direximus, etiam acta totius venerandi concilii directuri, dum fuerint elimata transfusa, si hoc et vestra bonis studiis fervens charitas delectatur. Hortamur proinde vestram divinis ministeriis mancipatam in fidei veritate concordiam, ut summam sedulitatem atque operam præbeatis paribusque laboribus accingamini pro amore atque timore Dei, Christianæque profectu religionis et apostolicæ prædicationis puritate, ut per universos vestræ provinciæ præsules, sacerdotes et plebes per religiosum nostrum studium innotescat ac salubriter divulgetur, et ab omnibus reverendis episcopis una vobiscum subscriptiones in eandem definitionem venerandi concilii subnectantur, ac si profecto in libro vitæ properans unusquisque Christi Ecclesiarum antistes suum nomen ascriberet et in unius evangelicæ atque apostolicæ fidei consonantia nobiscum et cum universali sancta

^a G., novam indictionem implevit.

^b T. 1, 2, quippe conscripta sunt, et necdum in nostrum.

syodo per suæ subscriptionis confessionem tanquam præsens spiritu conveniat, quatenus Domino nostro Jesu Christo, cum in glorioso ac terribili potentatu ad judicandam advenerit [G., venerit], cum titulo orthodoxæ confessionis occurrens consortem se traditionis apostolicæ per manus suæ demonstraret signaculum, ut cum apostolorum Christi, quorum confessionem zelo veræ pietatis amplectitur, beato consortio perfruat, revolvens semper in cordis arcibus sententiam Domini prædicantis: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo qui in cælis est* [G., qui est in cælis]. Quis et nos qui licet impares, vice tamen apostolorum principis fungimur, dum vestrarum subscriptionum paginas cum Dei præsidio per latorem præsentium suscepimus, has apud beati Petri apostolorum principis confessionem deponimus, ut eo mediante atque intercedente, a quo Christianæ fidei descendit vera traditio, offeratur Domino Jesu Christo ad testimonium et gloriam ejus mysterium fideliter confidentium ac subscribentium, qui veræ de se confessionis præconium, quod per tot temporum lapsus hæreticis opprimebatur insidiis, ex inspirato per sedulum pii principis studium clare veritatis radiis ubique concessit fulgescere. Oblata itaque salutis opportunitate ut vere divinum munus efficaci sedulitate **72** fructuosum vos hortamur ostendere, ut gloria vobis ante Deum accrescat de conscientiæ puritate. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

Dilectissimo fratri Quirico Leo.

Ad agnitionem vestræ dilectionis deducimus, quod latorem præsentium Petrum notarium regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ illuc properavimus destinare cum tractatoria ad omnes una vobiscum Christi Ecclesiarum antistites, simul etiã ad præcellentissimum atque Christianissimum regem filium nostrum, ad gloriosumque comitem, contradi quoque facientes eidem responsa linteæ, definitionem venerabilis synodi, quæ per novam [T. 1, U., G., nonam] nuper elapsam indictionem in Constantinopolitana urbe cum Dei præsidio pro stabilitate orthodoxæ nostræ fidei celebrata est, acclamationem quoque reverentissimorum episcoporum in ea convenientium, et edictum piissimi filii nostri atque clementissimi imperatoris, cui pro Dei ministerio [T. 2, U., mysterio], quod suscepimus, et rectitudine apostolicæ fidei per quam salvare tam nos quamque commissas nobis animas præstolamur, providentiam atque concursum omnem exhibeat vestra in Christo dilectio, ut pro flagrantibus studiis evangelicæ atque apostolicæ fidei æternæ beatitudinis cum beatis Christi apostolorum principibus habere consortium mereamini. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater.

Benedictionis itaque gratia crucem clavem habentem de sacris vinculis auctoris nostri beati Petri apostoli tuæ dilectioni direximus, ut præsulare meritum Dei et proximi charitas vinciat, et per vexil-

lum salutiferæ crucis Christo, qui in ea suspensus est, totius corporis membra clavis divinorum mandatorum obstringat, ut tali signaculo communitum reseratis januis regni cælestis apostolorum princeps ad secum perfruemam beatitudinem æternam suscipiat.

Domino glorioso filio Simplicio comiti Leo episcopus servus servorum Dei.

Cum singulare sit nostræ salutis remedium vera in Deum confessio ex apostolica traditione descendens, cum qua beati martyres temporaliter decertantes et æternæ vitæ præmia meruerunt, pro qua probatissimi ^b sanctæ Ecclesiæ Patres atque doctores diversa certamina et immensas afflictiones perpessi animam tradere quam fidem veram proderet delegerunt [U., maluerunt], ex quorum regulari doctrina, quam nusque hæc sancta Christi Ecclesia ab ejus apostolorum principibus conservata atque præstructa prædicare cognoscitur, **73** et per apostolicos successores salutaris institutio per Dei gratiam ad nos usque pertinuit, sed et præcessorum nostrorum pro ejus stabilitate ninium desudavit instantia; verum post tot certamina et afflictiones innumeras diversis temporibus a veræ fidei infestis effectas, tandem superna clementia cor imperiale cælesti gratia peræstuans [U., G., præstruens] et fervore suæ gratiæ ad indagandam veræ pietatis integritatem accendens de diversis mundi partibus nuper concilium universale congregari disposuit, in quo etiã legati hujus sanctæ apostolicæ Ecclesiæ, quam divina dignatione dispensandam suscepimus, et conciliorum eidem subjacentium responsales, una cum serenissimo filio nostro imperatore pietatis insignibus et insulis r. dimito in eodem sacro concilio convenientes, ex scriptis pontificalibus sanctorum Patrum testimoniis roboratis apostolicæ traditionis regulam hanc sanctam Ecclesiam divino subnixam auxilio integre prædicare atque servare totis nixibus probaverunt. Tomus enim domini Agathonis apostolicæ memoriæ magni pontificis nostrique decessoris, quem ad tranquillissimum imperatorem direxerat, ita erat ex sanctorum conciliorum definitionibus beatorumque Patrum testimoniis et assertionibus veritatis instructus, ut et integritatem apostolicæ fidei lucidissime patefaceret, et erroris hæretici latebras revelaret, et ex ejus inexpugnabilibus dictis, per gratiam Dei de hominum cordibus hæretici dogmatis sublata caligine, lumen veræ confessionis effulsit. In quo mansuetissimi principis labor pro rectæ fidei pietate præclaruit in sæculis omnibus collaudandus, ut eo favente cum Dei præsidio veritas apostolicæ fidei bravum victoriæ sumeret, divinitusque concessum imperium pietatis insignibus decoraret. Ideoque et vos gloriosissimi Christi Ecclesiæ filii, in quibus pietatis desiderium pollet, evangelicæ atque apostolicæ prædicationi manum suffragando porrigite, ut etiam vestras Christianissimas regiones sinceræ fidei, quam diligitis, consulat lector.

^a In B. R., *responsa lintro*. In cæteris Codicibus: *responsali intro*. Vocem linteum in nostro glossario

^b T. 1, 2, *beatissimi*. U., G., *promptissimi*.

fulgor irradiet, ut apostolicæ prædicationi faventes atque collaborantes consortium fidelium apud Deum habere mereamini, ad quem redigitur [U., dirigitur] de eo veræ confessionis integritas. Quod enim ad nostrum officium quibus animarum dispensatio commissa est competebat, definitionem sancti concilii sexti per novam indictionem in Constantinopolitana urbe celebrati, et acclamationem universorum reverentissimorum episcoporum, quæ et prosphonetius [T. 1, 2, G., prosphoneticos] dicitur, sed et edictum fidei a piissimo Augusto nostro serenissimo filio huc destinatum vestris 74 quoque provinciis innotescere, per latorem præsentium Petrum notarium regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ illuc dirigere affectu paterno maturavimus, ut de [T. 1, 2, unde] profectu evangelicæ atque apostolicæ prædicationis, ut merito fidei veræ consortes, nobiscum [T. 1, 2, vobiscum] unanimiter lætemini. Hortati autem sumus reverendos Ecclesiarum omnium præsules, ut subscriptiones [U., scriptiones] suas eidem apostolicæ atque synodali definitioni subnectant, et utpote pro filiis atque cum filiis patres sua nomina in hujusmodi libro vitæ describant, ad laudem fideliter concurrentium et Christi Evangelio collaborantium et commendationem ad Deum, quem tunc mereamur habere propitium dum ejus fidei veritatem immutatam [T. 1, 2, immutatam] sine tenus^a conservamus. Incoluem gloriam vestram gratia superna custodiat.

Ad perpetuam proinde vestræ gloriosæ Christianitatis protectionem venerabilem crucem clavem habentem de salutaribus vinculis auctoris nostri Petri Christi apostolorum principis per præsentem gerulum direximus, ut cujus sinceram dilectionem geritis et luminariis fideliter providetis traditionisque rectitudinem veraciter amplectimini, ejus jugiter apostolica tuitione salvemini. Amen^b.

Benedictus presbyter et in Dei nomine electus sanctæ sedis apostolicæ Petro notario regionario.

Juxta quod tuam strenuitatem apostolicæ memorie dominus Leo papa Hispaniam provinciam ire disposuit ad præcellentissimum et Christianissimum regem et sanctissimos archiepiscopos et Ecclesiarum omnium præsules ibidem constitutos, simul et gloriosum comitem, pro innotescenda venerabilis sextæ synodi definitione, acclamatione quoque quæ et prosphonetius dicitur reverentissimorum episcoporum qui in eodem a Deo congregato concilio convenerunt ad clementissimum principem, et edicto ejusdem piissimi principis ubique generaliter destinato, pro apostolicæ nostræ fidei firmitate cum summo pietatis studio commissum ministerium perage. Subscriptiones quoque reverentissimorum episcoporum post eandem synodicam definitionem cum summa sedulitate atque vigilantia procura subjungi, ut et iidem reverentissimi episcopi omnique per eos religiosa provincia consortes nobiscum catholicæ atque apostolicæ traditionis et fidei com-

probentur, et apud Deum, ad cujus gloriam laus et stabilitas fidei Christianæ redigitur, commendatio eis atque susceptio 75 ad salutem animarum proveniat. Officium proinde pietatis assumptum vigilantia atque solertia [U., vigilantia solertia] condecorans festina perficere, quia et tibi metipsi thesaurizas boni operis fructum, et suscipientibus provides cælestis regni beatitudinem perfectamque apostolicæ fidei confessionem adipisci. Benedictus gratia Dei presbyter et electus sanctæ sedis apostolicæ subscripsi.

Domino et excellentissimo filio Ervigio regi Leo.

Cum unus [U. add. et æternus] exstet rex omnium Deus, qui cuncta creavit et ex nihilo quæ creavit regit et continet, qui vere Rex regum est et Dominus dominantium, idem incomprehensibilis providentiæ suæ libramine tam temporaliter quamque localiter diversos in terris regnare disponit, quorum etsi divisa [U., diversa] sunt regna, æqualem tamen de singulis rationem dispensationis expetit, unamque de eis veræ suæ confessionis hostiam laudis exspectat, et hoc solum munere circa hominum genus complacatur ejus majestatis immensitas, dum a cunctis vera de eo [T. 1, 2, de Deo] confessio prædicatur, ut etsi dispositionum temporalium videtur esse diversitas, circa ejus fidei rectitudinem unitatis consonantia teneatur. Hoc etiam et in sanctis suis discipulis Salvator mundi Dei Filius esse constituit, qui beatum Petrum sui vice discipulorum suorum instituit principem, cujus salutari prædicatione atque traditione ab hac sancta apostolica Christi Ecclesia, velut a fonte prædicationis progrediente, cunctæ regiones quibus etiam vestrum fastigium præsidet ad cognitionem veritatis et viam vitæ perductæ sunt, regni que vestri culmen illustrat, et dum per gratiam Dei pietate regnatis, de temporali regno æternæ beatitudinis regnum acquiritis: ad quod perfectius obtinendum, sicut instantè oramus, dum Dei dignatione patrum ordine fungimur, et beati Petri apostolorum principis licet impares pro commisso divina ope ministerio locum implemus, ita prædicando atque commonendo ad beatæ vitæ meritum conamur provehere. Initium quippe æternæ beatitudinis obtinendæ recta apostolicæ prædicationis est regula, quam etsi labefactare olim quidam moliti sunt, hæreticos in Ecclesiam Christi intromittere enitentes errores: sed evangelica veritas vincit. Pro ejus stabilitate immutata servanda diversas afflictionum insidias hæc apostolica Christi Ecclesia sustinuit semper et sustinet, et superflua gratia suffragante illæsa persistit. Nunc autem, quod cum gratiarum actione in Deum exultantes effamur, per novam [T. 1, U., G., novam] nuper elapsam indictionem 76 piissimus atque Christianissimus noster imo Ecclesiæ Dei filius imperator ad apostolicæ memorie nostrum decessorem Agathonem papam atque pontificem scripta imperialia dirigens affatim hortatus est, ut ab hac [T. 1, 2, add. nostra] sancta

^a Ex G. In B. R., sine tenemus. T. 1, sine tenemus. T. 2, finem tenemus. U., fide tenus.

^b Ex U. et G., cum hæc vox desit in B. R., T. 1, 2.

apostolicæ sedis Ecclesia de omnibus adiacentibus ei reverendis conciliis legatos, tam de Ecclesiarum præsulibus quamque de aliis ordinibus ecclesiasticis cum dogmaticis litteris venerabiliumque Patrum libris ac testimoniis instructos in regiam Constantinopolitanam urbem dirigeret, quod Dei nutu effectum atque perfectum est. Quibus illuc ob hoc adventantibus concilium ex diversis mundi partibus ejus pietas congregavit, et commissæ reipublicæ curis parum per se positis, in venerando episcoporum Patrum [T. 1, 2, fratrum] concilio residens veritatem apostolicæ traditionis et rectitudinem fidei per sanctas synodes venerabiliumque Patrum testimonia, et assertiones præcessorum nostrorum apostolorum pontificum subtiliter atque attente examinare fecit, et veræ fidei sinceritatem a legalis hujus sanctæ apostolicæ sedis monstrari, quod per Dei gratiam imperii adnente præsidio ceptum atque peractum est; et perfectissimo claruit veræ fidei nostræ veracitas juxta veneranda concilia et probatissimas Patrum doctrinas, et in uno Domino nostro Jesu Christo filio Dei, eodemque vero Deo atque perfecto, et eodem homine vero atque perfecto, sicut duas inseparabiliter et inconfuse constemur naturas, id est divinam et humanam, ita et duas naturales voluntates et duas naturales operationes eum omnes habere prædicemus secundam qualitates ac proprietates in eo concurrentium naturarum; quia sic eum unum Christum unamque personam sanctæ Trinitatis esse credimus, ut et divinam et humanam naturam et harum naturarum proprietates inconfuse, indivise et indimute eum habere prædicemus. Verum piissimus imperator gratia sancti Spiritus animatus, et laborem pro Christianæ fidei puritate sponte percessus, Ecclesiam Dei catholicam ab erroris hæretici macula summis nixibus purificare molitus est, et quidquid offensionem Christi anis populis poterat generare de medio Dei Ecclesiæ fecit auferri, omnesque hæreticæ assertionis auctores venerando consente [U., consentiente] concilio condemnati de catholicæ Ecclesiæ annuntiatione projecti sunt, id est Theodorus Pharanitanus episcopus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Paulus, Pyrrhus et Petrus quondam Constantinopolitani præsules, et una cum eis Honorius Romanus, qui immaculatam apostolicæ traditionis regulam, quam a præcessoribus suis accepit, maculari **77** consensit [U., concessit]. Sed et Macarius Antiochenus cum Stephano ejus discipulo imo hæreticæ pravitatis magistro, et Polycronio quodam insano sene novo Simone, qui per hæreticæ prædicationis fiduciam pollicebatur implere neque rursus ad viam veræ confessionis saltem confusus converti, astorraa condemnatione mulctatus est. Et omnes hi cum Ario, Apollinario, Nestorio, Eutychete, Severo, Theodosio, Themistio

in deitate atque humanitate Domini nostri Jesu Christi unam voluntatem unamque operationem prædicantes, doctrinam hæreticam impulenter defendere conabantur; neque enim, ut sacerdotes Dei oportuerat, sanctorum Scripturarum et Patrum testimoniis hoc demonstrabant, sed mundanis sophismatibus Evangelium Christi callide machinabantur pervertere. Quos omnes cum suis erroribus divina censura de sancta sua projectit Ecclesia, et nunc superno favente præsidio in unam veræ fidei consonantiam omnes Dei Ecclesiæ præsules ubique concordant, et factum est unum os et labium unum, unusque grex et unus pastor Christus Filius Dei, qui unanimiter a cunctis ejus sacerdotibus atque [U., æque] sinceriter prædicatur. Idecirco et vestri Christiani regni fastigium studium pietatis assumat, quatenus hæc omnibus Dei Ecclesiis, præsulibus, sacerdotibus, clericis et populis ad laudem Dei pro vestri quoque regni stabilitate atque salute omnium prædicetur, ut Deus omnipotens ab omnibus populis unanimiter glorificetur ac collaudetur. Definitionem proinde sancti concilii, et acclamationem reverentissimorum episcoporum, quæ prosphonicus dicitur, ad piissimum imperatorem, et edictum clementissimi Imperatoris pro veræ fidei confessione conscriptum et ubique mandatum per latorem **78** presentium Petrum notarium regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ illic prævidimus destinare, ut in eadem sacræ synodi definitione, tanquam pro spiritualibus filiiis patres, omnes vestri religiosissimi regni Ecclesiarum antistites juxta tenorem a nobis illuc destinatum subscriptiones suas sicut in libro vitæ per suæ confessionis signaculum ascribendæ unusquisque subjungat: ut pax et concordia in Ecclesiis Dei vestri sublimis regni temporibus, Deo concedente vestraque Christianitate favente, crebrescat [U., crescat] et maneat; ut qui vestrum culmen regnare disposuit, suæ fidei stabilitate subnixum concedat per plurima tempora prospere ac sibi placite commissum populam dispensare. In columnem excellentiam vestram gratia superna custodiat. Amen.

De his qui contra præsules ecclesiarum Dei procaci conantur latrare [G., oblatrere] alloquio.

D Placuit huic sanctæ synodo secundum priorum sanctionem canonum, ut qui contemptores Ecclesiæ Christi vel sacris ejus antistitibus persistent, a cœtu fidelium triennio excommunicarentur, donec forsitan respiscendo sub satisfactione pœnitentis admitti demum ad communionem possint. Certe si eorum adhuc nefanda procacitas perseverando ausa fuerit crepta indesinenter obrectare ^e, placuit nec in finem eis saltim viaticum dare ut vel suppliciis ^d sentiant quod hic sensu torpentes neglexerunt, dicente sancto Spiritu per prophetam: *Tantummodo*

variantibus alterius lectionibus deprompsimus.

^e G., fuerit demum talia obrectare.

^d G., dure si quomodo nunc vel suppliciis.

^a Vox *Amen* desumpta est ex U. et G., cum desit in B. R. et reliquis.

^b Istius hoc loci canonis lectionem exhibent solum Codices U. et G., e quorum primo textum cum

sola vezatio intellectum dabit auditui; et egregio quodam attestante doctore, qui hujus prophetiæ consona voce alloquitur dicens: Nescit omnis iniquus malum

X

CONCILIIUM EPHESINUM.

DUCENTORUM EPISCOPORUM HABITUM, ADVERSUS NESTORIUM CONSTANTINOPOLITANUM EPISCOPUM, QUI PURUM ^a HOMINEM EX SANCTA VIRGINE MARIA NATUM ASSERUIT, UT ALIAM PERSONAM CARNIS, ALIAM FACERET DEITATIS, NEC UNUM CHRISTUM IN VERBO DEI ET CARNE SENTIRET, SED SEPARATIM ATQUE SEJUNCTIM ALTERUM FILIUM DEI, ALTERUM HOMINIS PRÆDICARET.

79-80 Convenit autem hæc synodus Theodosio Junio tertio decimo [U., decimo quarto] et Valentiniano tertio consulibus æra CCCCLXIX ^b cui synodo præsedit beatissimus quondam Cyrillus Alexandriæ episcopus, qui cum omni concilio ad eundem Nestorium hæc synodalia decreta transmisit.

R. ligioso et Deo amabili consacerdoti Nestorio Cyrillus, vel quæ convenit apud [U., ad] Ephesum synodus.

Cum Salvator noster aperte pronuntiet: *Qui diligit patrem aut matrem super me non est me dignus, et qui diligit filium aut filiam super me non est me dignus; quid nos patiemur qui deprecimur a tua religione ut te super Christum salvatorem omnium diligamus? Quid enim nobis in die iudicii proderit, aut quam satisfactionem reperire poterimus propter tam diuturnum silentium de prolatis a te contra eum blasphemias? Et siquidem te tantummodo lædentes docens ista vel sentiens, sollicitudo nobis minor existeret: cum vero totam scandalizaveris Ecclesiam, et fermentum insolitæ pravitate et novæ hæresis miscueris in populis nec tantum ibidem positus, sed ubique consistentibus, nam tuarum expositionum libri per cuncta vulgati sunt; quæ pro nostro silentio ratio ultra vel excusationis sermo sufficiat aut quomodo non necesse sit meminisse Christi Domini sic dicentis: *Non putetis quod venerim pacem mittere in terram, sed gladium, veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam? Nam cum læditur fides, parentum reverentia velut inutilis et periculosa despicitur, et amor erga filios fratresque vitatur. Ad postremum etiam super ipsam vitam mors potius a piis viris eligitur, ut meliorem resurrectionem, sicut scriptum est, consequantur. Ecce itaque te simul cum sancta synodo quæ apud amplam urbem Romam congregata est, præsidente sanctissimo et venerantissimo fratre et consacerdote nostro Cœlestino episcopo, his scriptis synodicis te jam tertio convenimus, consilium dantes ut a tam pravis abstinere distortisque dogmatibus, quæ et sentire cognosceris et docere; recipias vero fidem rectam Ecclesiis per beatissimos apostolos et evangelistas ab initio traditam, qui et oculis inspexerunt et ministri verbi fuisse monstrantur. Quod si hoc religio tua facere distulerit juxta dilationem litteris præ-**

nitam sanctissimi et venerantissimi consacerdotis **S**I nostri Romanæ præsulis Ecclesiæ Cœlestini, scias te nullam sortem [T. 1, partem] habere nobiscum, nec locum aut colloquium cum Dei sacerdotibus et episcopis obtinere. Non enim fas est contemnere nos Ecclesiam ita turbatas et scandalizatos populos fidemque rectissimam violatam, dissipatam quin etiam gregem quem custodire debueras, siquidem juxta nos amator recti dogmatis existisses sanctorum Patrum vestigia pia consecrans. Omnes itaque quos propter fidem tua religio a communione removit aut ab ordine suo deposuit, laicos aut clericos, in nostram communionem recipimus [T., 1, 2, G., recipimus]: non enim justum est eorum decretis opprimi qui noverunt recta sentire, qui etiam bene facientes tibi prudentissime restiterunt; hæc idem namque in epistola quam misisti ad præsulam ample Romæ sanctum et coepiscopum nostrum Cœlestinum significare curasti. Non autem sufficit tuæ religioni solummodo fidei symbolum confiteri quod expositum est per idem tempus sancti Spiritus largitate a venerando et magno concilio apud Nicæam congregato; hoc enim nec intellexisti nec recte interpretatus es, quinimo perverse, licet sono vocis eadem verba protuleris: sed consequens est et jurejurando fateri te, quod anathematizes quidem tua polluta et profana dogmata, sentias autem et doceas quæ nos universi per Orientem seu per Occidentem episcopi et magistri præsulesque populorum credimus et docemus. Epistolis autem ab Alexandrina tuæ religioni directis Ecclesia consensum præbuit tam ea quæ apud urbem Romam convenit sancta synodus, quam etiam nos omnes velut recte irreprehensibiliterque conscriptis. Subdidimus autem his nostris litteris, quæ te sentire oporteat et docere, et a quibus abstinere conveniat; hæc est enim fides catholicæ Ecclesiæ cui cuncti consentiunt orthodoxi per Orientem Occidentemque pontifices.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibillum et invisibillum conditorem: et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei natum de Patre unigenitum, hoc est ex [B. R., E. 3, U., de] substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, hominioni Patri hoc est unius cum Patre substantiæ,

^a Ex omnibus Codicibus. In A., primum.

^b Ex Æ., T. 2, U. In A. et reliquis: æra CCCCLXVIII.

per quem omnia facta sunt in celo et in terra ^a, qui A propter nos homines et propter nostram salutem descendit et incarnatus est, et homo factus passus est, et resurgens [B. R., T., 2, resurrexit] tertia die ascendit in cœlos; inde venturus **82** est iudicare vivos et mortuos: et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: erat tempus quando non erat, et antequam nasceretur non erat, et quia ex nullis exstantibus factus est aut ex alia substantia vel essentia dicant esse, aut convertibilem aut [E. 3, T. 1, 2, et] commutabilem Dei Filium ^b: anathematizat catholica et apostolica Ecclesia.

Sequentes ^c itaque per omnia sanctorum Patrum confessiones, quas loquente in eis sancto Spiritu protulerunt, et intentioni quæ est in eorum intellectibus requis vestigiis inherentes, atque iter ambulantes regionem profitemur quod ipsum unigenitum Dei Verbum Dei natum ex ipsa Patris essentia, de Deo vero Deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt sive in cœlis sive in terra [T. 1, in terris], salutis nostræ causa descendens ad exinanitionem sese dignatus est inclinare. Incarnatus autem et homo factus, id est carnem de Virgine sancta suscipiens, eamque propriam faciens, nativitate nostram ex vulva sustinuit, homo de muliere procedens [Æ., prodians], nec quod erat abiciens. Nam licet factus sit in assumptione carnis et sanguinis, tamen etiam sic quod erat Deus natura scilicet et veritate persistens. Nec carnem itaque dicimus in naturam deitatis esse conversam, nec substantiam carnis in ineffabilem Dei Verbi essentiam commutatam, inconvertibilis enim est et incommutabilis, idemque ipse juxta Scripturas jugiter permanens. Visus est autem et parvulus positus adhuc in cuabulis et in sinibus [U., in sinu] genitricis Virginis constitutus, universam creaturam replebat ut Deus, genitori suo indivisus existens; quod divinum est enim sine quantitate et sine mole cognoscitur, nec ullis terminis continetur. Unitum ergo carni Verbum Dei secundum subsistentiam ^d confitentes, unum adoramus Filium et Dominum Jesum Christum, non seorsum ponentes et determinantes hominem et D um velut jancem sibi dignitatis et auctoritatis unitate conjunctos, hoc enim novitas vocis est et aliud nihil, nec item Christum specialiter nominantes Deum Verbum quod ex Deo est, nec alterum similiter Christum specialiter qui de muliere natus est; sed unum solummodo Christum Dei Patris Verbum cum propria carne cognoscimus. Tunc ^e enim juxta nos uctus est, quamvis spiritum dignis ipse contulerit et non ad mensuram, sicut beatus evangelista Joannes asseruit. Sed nec illud dicimus quod Dei Verbum velut homine communi, qui de sancta Virgine natus est, habitaret [U., G., habitavit], **83** ne Deum homo Christus habitatorem possidere credatur. Quamvis

^a Æ., sunt, quæ in celo et quæ in terra.

^b Ex omnibus Codicibus desumpta verba Dei Filium, quæ desunt in A.

^c T. 2, substantiam. U., justitiam.

^d Æ., BR., E. 3, T. 1, 2, U., tunc enim etiam

enim Verbum habitaverit in nobis, et dictum sit in Christo habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter et tamen intelligimus eum, quod caro factus, non sicut in sanctis habitare dicitur, nec talem in ipso habitationem factam desinare tentavimus; sed unitus juxta naturam nec in carnem penitus commutatus talem sibi fecit habitationem qualem et anima nominis habere creditur ad proprium corpus. Unus igitur est Christus, Filius et Dominus, non velut conjunctionem quamlibet in unitate dignitatis et auctoritatis hominis habentis ad Deum, non enim potest unire naturas sola dignitatis æqualitas. Denique Petrus et Joannes æquales sunt alterutrum dignitatis, propter quod et apostoli et sancti discipuli esse monstrantur, verumtamen uterque non unus est, nec juxta collationem vel connexionem modum conjunctionis advertimus: hoc enim ad unitatem non sufficit naturalem, nec secundum participationis effectum [E., B. R., affectum], sicut nos etiam adherentes Domino unus cum eo spiritus sumus, imo potius conjunctionis nomen evitamus tanquam non existens ^e idoneum quod significet unitatis arcanum. Sed neque Deum aut Dominum Christi [U., Christum] Verbum Dei Patris asserimus, ne iterum manifestum in duo dividamus unum Christum, Filium et Dominum, et in crimen sacrilegii recidamus, Deum illi se ipsum facientes et Dominum: unitus quippe sicut superius diximus, Deus Verbum carni secundum subsistentiam [Æ., B. R., substantiam] Deus quidem est omnium et dominatur universitati. Verumtamen nec servus est sibi ipse nec dominus, quia ineptum est vel potius impium hoc sentire vel dicere: quamvis enim Deum suum Patrem dixerit, cum Deus sit etiam ipse natura et de illius essentia; tamen nullatenus ignoramus quod manens Deus homo quoque factus sit, qui sub Deo juxta debitam legem natura humanitatis existeret: ipse vero sibi quomodo vel Deus poterit esse, vel dominus? Ergo sicut homo, quantum decenter exinanitionis memorie congruit, sub Deo se nobiscum esse disseruit, hoc etiam modo sub lege factus est, quamvis ipse promulgaverit legem et legislator ut Deus exstiterit. Cavemus [U., Caveamus] autem de Christo dicere: propter assumptem veneror assumptum, et propter invisibilem adoro visibilem. Horrendum vero super hoc etiam illud docere ^f: is qui susceptus est cum eo qui suscepit non nuncupatur Deus; qui enim hæc dicit, dividit iterum in duos Christos eum qui unus est, hominem **84** seorsum in parte, et Deum similiter in parte constituens; evidenter enim [U., autem] denegat unitatem secundum quam non alter cum altero coadoratur aut concunepatur Deus; sed unus intelligitur Christus Jesus Filius Dei unigenitus, una servitute cum propria carne veneranda. Constatemur etiam, quod idem ipse qui ex Deo Patre

^e Ex cæteris Codicibus. In A., existendo. Quædam autem hujus Codicis folia isto transposita loco reperuntur.

^f Æ., BR., T. 1, 2, U., dicere.

natus est Filius unigenitus Deus, licet juxta naturam suam expers passionis existit, pro nobis tamen secundum Scripturas carne perpassus sit, et erat in crucifixio corpore propriæ carnis impassibiliter ad se referens passionem ^a; gratia vero Dei pro omnibus gustavit mortem, tradens et proprium corpus, quamvis naturaliter ipse vita sit et resurrectio mortuorum. Nam ut mortem ineffabili potentia proculcasset, ac prius in sua carne primogenitus ex mortuis fieret et primitiæ dormientium, viamque faceret humanæ naturæ ad incorruptibilibus cursum ^b, gratia Dei, sicut supra dictum est, pro omnibus gustavit mortem, et tertio die resurgens spoliavit infernum. Idcirco quamvis dicatur quod per hominem facta sit resurrectio mortuorum, tamen intelligimus hominem factum Verbum quod ex Deo est, et per ipsum mortis imperium fuisse destructum. Veniet ^c autem temporibus præfuitis sicut est unus Filius et Dominus in gloria Patris, ut judicet orbem terrarum in æquitate sicut Scriptura testatur. Necessarie igitur et hoc adjicimus: annuntiantes enim secundum carnem mortem unigeniti Filii Dei, id est, Jesu Christi, et resurrectionem ejus et in cælos ascensionem pariter confitentes, incrementum celebramus in ecclesiis sacrificii servitutum. Sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, et sanctificamur participes sancti corporis et pretiosi sanguinis Christi omnium nostrorum redemptoris effecti, non ut communem carnem percipientes, quod aheut, nec ut viri sanctificati et Verbo conjuncti secundum dignitatis unitatem aut sicut divinam possidentis habitationem, sed ut vere vivificatricem et ipsius Verbi propriam factam: vita enim naturaliter, ut Deus, existens, quia propriæ carni unitus est, vivificatricem eam esse professus est. Et ideo quamvis dicat ad nos: *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sanguinem*: non tamen eam ut hominis unius ex nobis existimare debemus; quomodo enim juxta naturam eam vivificatrix esse caro hominis poterit? sed ut vere propriam ejus factam, qui propter nos filius hominis et factus est et vocatus. Eas autem voces quas Salvator noster in Evangeliiis ⁸⁵ protulit non in duabus subsistentiis aut personis omnino partimur, non enim duplex est unus Christus et solus ^d, quamvis ex duabus diversisque rebus ad unitatem cognoscatur individuum convenisse: sicut homo quoque ex anima constans et corpore non duplex potius, sed unus est ex utroque. Humanas ergo et divinas insuper voces ab uno Christo dictas animadvertentes, recte sentimus. Cum enim de Deo, dignissime loquitur de se ipso: *Qui me videt, videt et Patrem, et ego et Pater unum sumus*, divinam ejus intellegimus ineffabilemque naturam, secundum quam unum est cum Patre suo propter unam eandemque substantiam, imago et character splendorque gloriæ ejus existens. Cum vero humanæ naturæ mensuram

nullatenus ignorans Judæos alloquitur: *Nunc me queritis occidere hominem qui veritatem vobis locutus sum*, item non minus eum, qui in similitudine et æqualitate Patris est, Deum verum [*Æ.*, verbum] etiam et in mensuris humanitatis ejus agnoscimus. Si autem necessario creditur, quod natura Deus existens factus sit caro, imo potius homo animatus anima rationali [*T.* 1, 2, rationabili], quæ causa est ut in ejus quilibet vocibus erubescat, si eas hominæ dignus effatus est? Quod si sermones homini congruentes abiecit, juxta nos hominem fieri quis cogit? Cum vero se propter nos ad exinanitionem spontaneam misericorditer inclinaret, quam ob causam dignus exinanitione sermones effugerit? Uni igitur personæ cunctas ejus in Evangelio voces ascribimus, uni subsistentiæ Verbi scilicet incarnati, quia unus est Dominus Jesus Christus ut scriptum est: appellatum vero apostolum et pontificem confessionis nostræ tanquam sacrificantem Deo et Patri fidei nostræ confessionem, quæ a nobis ipsis et per ipsum Deo et Patri incessanter offertur. Iterum eum dicimus qui ex Deo secundum naturam Filius unigenitus, nec homini præter eum alteri sacerdotii nomen et officium deputamus; factus est enim mediator Dei et hominum et reconciliator ad pacem, semetipsum Deo et Patri pro nobis offerens in odorem suavitatis, ideoque dicebat: *Sacrificium et oblationem noluisti, holocausta pro peccato non tibi placuerunt, corpus autem perfecti mihi. Tunc dixi: Ecce venio. In capi: libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam: obtulit enim proprium corpus non pro se, sed pro nobis in odorem suavitatis. Nam qua pro se oblatione vel sacrificio indigeret ab omni peccato liber ut Deus existens? Quod si omnes peccaverunt et egent gloria Dei, secundum hoc quod sumus ad mutabilitatis excessum proniores effecti et peccatis egrotavit humana ⁸⁶ natura; ipse vero non ita, ideoque nos gloria ejus evincimur; cur erit ultra jam dubium quod agnus verus pro nobis sit immolatus? Qui dicit autem quia semetipsum tam pro se quam pro nobis obtulit [*T.* 1, 2, obtulerit] nullatenus impietatis crimen effugiet, cum nihil prorsus iste deliquerit nec ul unum fecerit omnino peccatum: qua igitur egeret oblatione, nullo suo existente facinore, pro quo si esset satis admodum convenienter offerret? De Spiritu quoque cum dicit: *Ille me glorificabit*, hoc rectissime sentientes, unum Christum et Filium, non velut alterius egentem gloria, confitemur ab Spiritu sancto gloriam consecutum, quia Spiritus ejus nec melior nec superior ipso est; sed quia mira opera faciens ad demonstrationem suæ deitatis virtute proprii Spiritus utebatur, ab ipso glorificari dicitur, quemadmodum si quis de hominibus asseveret quod virtus sua vel disciplina quælibet unumquemque clarificet. Quamvis enim in sua sit subsistentia Spiritus, et ejus intelligatur in persona proprietas juxta id quod Spiritus*

^a *Æ.*, B. R., E. 3, T. 1, 2, U., G., *passiones.*

^b *Æ.*, B. R., E. 3, T. 1, 2, U., G., *recursum.*

^c Ex *Æ.*, B. R., U. In A. et reliquis: *venit.*

^d Ex reliquis præter A., E. 3, in quibus *solus qui quamvis.*

est et non Filius; tamen [*Æ., B. R., E. 5.*, attamen] non est alienus ab illo, nam Spiritus appellatus est veritatis et veritas Christus est: unde et ab isto similiter sicut ex Deo Patre procedit. Denique hic ipse Spiritus etiam per sanctorum manus apostolorum miracula gloriosa perficiens, Dominum glorificavit Jesum Christum postquam ascendit in cælum; nam creditus est Christus, natura Deus existens per suum Spiritum virtutes efficiens, ideoque dicebat: *De meo accipiet et annuntiabit vobis.* Nequaquam vero participatione alterius idem Spiritus sapiens aut potens dicitur, quia per omnia perfectus est, et nullo prorsus indigens bono; nam paternæ virtutis et sapientiæ id est Filii Spiritus creditur, et ideo ipsa re et subsistentia virtus et sapientia comprobatur. Igitur quia Deum carne unitum juxta subsistentiam sancta Virgo corporaliter peperit, idcirco eam Dei genitricem esse profiteremur: non quod Verbi natura existendi principium de carne sortita sit, erat enim in principio Verbum et Deus erat Verbum et Verbum erat apud Deum, et ipse est conditor sæculorum, Patri cœternus, et universitatis creator; sed quod superius diximus, juxta subsistentiam sibi met uniens humanam naturam nativitate sustinuerit ex ipsa vulva corporea; nam quod eguerit necessario aut propter suam naturam nativitate ista, quæ est in extremis sæculi facta temporibus, sed ut ipsas benediceret substantiæ nostræ primitias, et dum eum carni unitum mulier edidisset, illa quæ adversus omne genus humanum maledictio fuerat prolata desineret, nec jam morti nostra corpora **87** destinaret, illud quoque quod dictum est: *In tristitia paries filios* ipse dissolvens, verum esse monstraret quod prophetæ voce prædixerat: *Absorpta est mors in victoria*, et iterum: *Abstulit Dominus omnem lacrymam ab omni facie.* Propter hæc etenim causam dicimus eum dispensatorie et ipsis benedixisse tunc nuptiis, cum in Cana Galilææ cum sanctis vocatus apostolis adesse dignatus est. Hæc sapere sumus edocti a sanctis apostolis et evangelistis et ab omni Scriptura divinitus inspirata, nec non et a beatis Patrum confessionibus veritate subnixis. His omnibus etiam tam religionem concordare, et præter aliquem dolum consentire jam convenit: quæ vero religionem tuam anathematizare necesse est huic epistolæ nostræ subiecta [*T. 1, 2, subjueta*] sunt.

I. Si quis non constet Deum veraciter esse Emmanuel et propterea Dei genitricem sanctam ^a Virginem ^b, peperit enim secundum carnem, carnem factum Dei Verbum secundum quod scriptum est: *Verbum caro factum est*; anathema sit.

II. Si quis non constet carni secundum subsistentiam unitam Dei Patris Verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul et hominem; anathema sit.

III. Si quis in uno Christo dividit substantias

^a U., sanctam Mariam virginem.

^b Ex *Æ., B. R., T. 1, 2, G.* In A. et E. 3., *Virginem, peperisse eum.* U., *Virginem quæ peperit secundum.*

A post unitatem, sola eas connectione conjungens ea quæ secundum dignitatem est vel etiam auctoritatem aut potestatem, ac non potius conventu, qui per unitatem factus est naturalem; anathema sit.

IV. Si quis personis duabus vel subsistentiis eas voces quæ in apostolicis scriptis continentur et evangelicis, dividit, vel quæ de Christo a sanctis dicuntur vel ab ipso etiam de se ipso, et aliquas quidem ex his velut homini qui præter Dei Verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam Deo dignas soli Dei Patris Verbo deputaverit; anathema sit.

V. Si quis audet dicere Christum hominem theophoron, id est Deum ferentem, ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam Filium per naturam secundum quod Verbum caro factum est, et communicaverit **88** similiter ut nos carni et sanguini; anathema sit.

VI. Si quis dicit Deum esse vel Dominum Christi Dei Patris Verbum, et non magis eundem ipsum confitetur Deum simul et hominem, propterea quod Verbum caro factum est secundum Scripturas; anathema sit.

VII. Si quis velut hominem Jesum operatione Dei Verbi dicit adjutum, et unigeniti gloriam tanquam alteri præter ipsum existentii tribuit; anathema sit.

VIII. Si quis audet dicere assumptum hominem condorandum Deo Verbo, et conglorificandum ^d, et conuncupandum Deum tanquam alterum cum altero, nam cum syllaba semper adjecta hoc cogit intelligi, et non potius una supplicatione veneratur Emmanuel, unamque ei glorificationem dependit juxta quod Verbum caro factum est; anathema sit.

IX. Si quis unum Dominum Jesum Christum glorificatum dicit ab Spiritu sancto, tanquam qui aliena virtute per eum usus fuerit, et ab eo acceperit efficaciam contra immundos spiritus, posse et hominibus divina signa perficere, ac non potius propriam fatetur ejus Spiritum per quem divina signa complet; anathema sit.

X. Pontificem et apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina Scriptura commemorat; obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo et Patri. Si quis ergo pontificem et apostolum nostrum dicit factum non ipsam Dei Verbum, quando caro factum est, et juxta nos hominem, sed velut alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere; aut quis dicit et pro se obtulisse semetipsum oblationem et non potius pro nobis solis, non enim eguit oblatione qui peccatum unumino pescivit; anathema sit.

XI. Si quis non constet carnem Domini vivificatricem esse et propriam ipsius Verbi Dei Patris, sed velut alterius præter ipsum conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habentis habitationem, et non potius ut diximus vivificatricem esse,

^c Deest hic canon in U. et G.

^d Ex *Æ., U., G.* In A. et reliquis: *glorificandum.*

quia facta est propria Verbi cuncta vivificare valentis; anathema sit.

89 XII. Si quis non confitetur Dei Verbum passum carne, crucifixum carne, et mortem carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est et vivificator ut Deus; anathema sit.

Alia ad eundem Nestorium decretalia epistola.

Ait igitur sancta et magna synodus: Ipsum qui est ex Deo Patre naturaliter natus, Filium unigenitum, Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem et cum quo omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse, et hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, ascendisse rursus in cœlos. Hæc nos sequi verba debemus, his nos convenit obtemperare dogmatibus, considerantes quid sit incarnatum esse et hominem factum Dei Verbum. Non enim dicimus quod Dei natura conversa vel immutata facta sit caro, nec quod in totum hominem qui est ex anima et corpore transformata sit, sed illud magis quod carnem animatam anima rationabili sibi copulaverit Verbum; substantialiter, ineffabiliter et irprehensibiliter factus sit homo, et nuncupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diversæ quidem naturæ in unum convenerint; unus tamen ex ambobus ^a Christus et Filius, non evacuata aut sublata diversitate naturarum per conjunctiones, sed quia simul nobis effecerunt unum Deum et Christum et Filium, id est divinitas et humanitas per arcanam illam ineffabilemque copulationem ad unitatem. Itaque is qui ante sæcula omnia est natus ex Patre etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus, non quia divina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordium, nec quod propter se ipsam opus habuit secundo nasci post illam nativitatem quam habebat ex Patre: est enim ineptum et stultum hoc dicere, quod is qui ante omnia sæcula est consemperatus Patri secundæ generationis eguerit ut esse inciperet; sed quia propter nostram salutem naturam sibi copulavit humanam et processit ex muliere, idcirco dicitur natus esse carnaliter. Neque enim primum natus est homo communis de sancta Virgine, et tum demum inhabitavit in eo Verbum, sed in ipsa vulva uteroque virginali se cum carne conjunxit ^b et sustinuit generationem carnalem, carnis suæ nativitatem suam faciens. Sic illum dicimus et passum esse et resurrexisse, non quia Deus Verbum **90** in sua natura passus sit aut plagas aut clavorum transfixiones aut alia vulnera, Deus namque incorporalis extra passionem est, sed quia corpus illud quod

^a Æ., B. R., U., ambobus.

^b B. R., secum carnem conjunxit.

^c Ex Græco exemplari, mendose enim in omnibus Codicibus, quasi.

A ipsius proprium est factum passum est, ideo hæc omnia pro nobis ipse dicitur passus; inerat enim in eo corpore quod patiebatur Deus qui pati non poterat. Simili modo et mortem ipsius intelligimus, immortale enim et incorruptibile est naturaliter et vita et vivificans Dei Verbum; sed quia corpus ipsius proprium gratia Dei juxta Pauli vocem pro omnibus mortem gustavit, idcirco ipse dicitur mortem passus esse pro nobis, non quod ipse mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet, insaniam enim est hoc vel sentire vel dicere, sed quod, ut supra diximus, vera caro ipsius mortem gustavit: ita et resurgente carne, ipsius rursus resurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderat, absit, sed quia ejus surrexit corpus. Ita et Christum unam ^B et Dominum confitemur, non tanquam hominem cum Verbo coadorantes, ne divisionis quædam species indicatur, sed unum jam et eundem adorantes; quia non est alienum a Verbo corpus suum, cum quo ipsi etiam assidet Patri. Nec hoc ita dicimus quasi duobus filiis assidentibus, sed uno cum carne per unitatem, quia ^c si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi impassibilem aut quasi parum decoram noluerimus accipere, in id incidimus ut duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere et dicere, hominem separatim fuisse sola filii appellatione honoratum, et rursus Verbum quod est ex Deo et nomine et veritate Filius Dei, sed discernere in duos filios non debemus unum Dominum nostrum Jesum Christum, neque enim id adjuvat ^C rectam fidei rationem, licet nonnulli copulationem nescio quam perhibeant personarum. Non dixit enim Scriptura Verbum Dei personam sibi hominis assumpsisse, sed carnem factum esse: id autem est ostendere Verbum Dei similitudinem ac nos participatum habuisse carnis et sanguinis, et corpus nostrum proprie suum fecisse, et hominem ex muliere processisse, non abjecta nec deposita deitate aut generatione illa quam habebat ex Patre; sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum quod erat. Hoc ubique recta fidei ratio protestatur; in tali sensu sanctos Patres fuisse comperimus; ideo illi non dubitarunt sanctam Virginem dicere Theotocon, non quia Verbi natura deitasque in sancta Virgine sumpsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacrum ^D illud corpus animatum anima rationabili, cui substantialiter adunatum Dei Verbum carnaliter esse natum dicitur. Hæc igitur pro **91** charitate ^e in Christo scribo ^f, quærens tanquam fratrem, et contestans coram Deo et electis angelis, ut hæc nobiscum et sentias **92** simul et doceas, ut ecclesiarum pax salva servetur, et concordie charitatisque vinculum indissolubile maneat sacerdotibus.

^d T. 1, 2, U. et G., juvat.

^e T. 1, 2, præ charitate. U., per charitatem.

^f Ex Græco exemplari, cum in omnibus Codicibus mendose legatur: scripio.

XI

CONCILIIUM CHALCEDONENSE.

SEXCENTORUM TRIGINTA EPISCOPORUM, HABITUM CONTRA OMNES HÆRESES, ET MAXIME ADVERSUS EUTYCHEM ET DIOSCORUM, VALENTINIANO SEPTIES ET ABIENO CONSULIBUS, ERA ^a CCCCLXXXVIII.

Consulto ^b piissimi et amatoris Christi imperatoris Flavii Marciani perpetui Augusti die Idus Octobris synodus facta in Chalcedonensi civitate metropoli provinciae Bithyniae ex decreto piissimorum et fidelissimorum imperatorum Valentiniiani et Marciani, convenientibus in ecclesia sanctae ac triumphatricis martyris Euphemiae gloriosissimis principibus, id est, magnificentissimo et gloriosissimo magistro militum expraefecto et exconsule patritio Anatholio, et magnificentissimo et gloriosissimo praefecto sacri praetorii praefecturae Palladio, et magnificentissimo et gloriosissimo praefecto urbis Tatiano, et magnificentissimo et gloriosissimo magistro divini officii Vincomalone, et magnificentissimo et gloriosissimo comite largitore [U., G., largitionum] Martiano, et gloriosissimo et magnificentissimo comite domesticorum Sparcio ^c, et magnificentissimo comite rerum privatarum Genetholio ^d; appositis etiam e glorioso senatu, id est, magnificentissimo et gloriosissimo expraefecto et exconsule et patritio Florentio, et magnificentissimo et gloriosissimo exconsule et patritio senatore, et magnificentissimo et gloriosissimo expraefecto et gloriosissimo exmagistro et exconsule patritio Nomo, et magnificentissimo et gloriosissimo expraefecto et exconsule patritio Protogenio, et magnificentissimo et gloriosissimo expraefecto Zolio, et magnificentissimo atque gloriosissimo expraefecto urbis Theodoro, et magnificentissimo et gloriosissimo expraefecto urbis Apollonio, et magnificentissimo et gloriosissimo expraeposito Artaxerxe; conveniente etiam sancto concilio totius orbis secundum divinum praeeptum in Chalcedonia civitate congregato, id est Paschasio et Lucensio episcopis et Bonifacio presbytero continentibus locum venerabilis et sancti-archiepiscopi antiquae Romae Leonis, et Anatholio sancto archiepiscopo magnificentissimae Constantinopolitanae novae Romae, et reliquis sanctissimis et reverentissimis sexcentis triginta episcopis; et sedentibus omnibus ante cancellos sancti altaris cum magnificentissimis principibus et gloriosissimis ^e et eximii senatus; adveniente etiam piissimo imperatore Marciano in supradicta **93-94** sanctissima basilica, praesente etiam zelo divino et calore fidei accensa piissima et fidelissima regina augusta Pulcheria, sanctam synodum allocutus [A., U., allocuta] est haec: Cum primum per electionem in regnum decreto Dei profecti sumus, inter tantas publicas utilitates nullum sic magis nos constrinxit negotium, quam rectam et veram fidem Christiano-

rum quae sancta et vera consistit indubitam omnibus declarare. Manifestum est enim quod ex avaritia vel vano studio hi, qui praecedentibus temporibus diversa sapuerunt et docuerunt populum pro eo quod eis expedit, non prout convenit neque quod veritas aut doctrina Patrum exquirat, multi ad errorem seducti [A., B. R., adducti] sunt: unde sanctam synodum scilicet ad istam fieri perfectionem probavimus ^f et laborem vobis arbitrati sumus imponere, ut omni erroris caligine detersa, secundum quod ipsa divinitas hominibus se fieri manifestam voluit et Patrum demonstravit doctrina, sic fides nostra quae pura et sancta consistit in omnium ingrediens animas propriae veritatis effulgeat luce. De caetero audeat nemo de nativitate Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi aliter disputare praeter quod apostolorum praeeptum et trecentorum decem et octo sanctorum Patrum consonans huic doctrinae tradidisse noscuntur, sicut et sanctissimi papae Leonis qui apostolicum gubernat thronum ad sanctae memoriae Flaviani regiae urbis Constantinopolitanae quondam episcopum testantur litterae. Remotis igitur et amputatis talibus patrociniis et cessantibus avaritiis omnis veritas manifestetur: nos etenim ad confirmandam fidem, non ad ostendendam virtutem et exemplo imperatoris Constantini adesse synodo excogitavimus, sed ne in posterum multitudo populi institutionibus inveniat dissentiens; facile enim simplicitas quorundam commentis loquacium usque nunc delusa est: manifestum quoniam diversorum ^g pravis doctrinis discordiae et haereses ortae sunt. Nobis autem omne studium adhibendum est populum propter veram et sanctam doctrinam id ipsum sentientem uni rectae applicare Ecclesiae, et ideo veram fidem catholicam etiam exponere secundum Patrum doctrinam concordantibus animis vestris vestra properet reverentia, ut qualiter a Nicæna synodo usque in hoc tempus abscisso errore vera fides est omnibus cognita, sic et nunc, per hanc sanctam synodum deposita nebula, quae in his paucis annis, ut superius diximus, ex pravitate et avaritia quorundam visa est exoriri, si semper serventur quae statuta sunt, erit quidem divinae providentiae, quod pie fieri volumus, in saecula [T. 1, 2, in Ecclesia] hoc conservare firmissime. Et post regia haec verba omnes episcopi clamaverunt: Marciano novo Constantino multos annos, multi anni regis, multi anni reginae orthodoxorum, multis annis Mar-

^a A., E. 3, Era CCCCLXXXVIII. T. 1, 2, era CCCCLXXXVIII.

^b Ex B. R., T. 1, 2. In A. et reliquis: *consulatu*.

^c A., B. R., U., *Sparatio*.

^d T. 1, 2, G., *Genethlio*.

^e B. R., *Gloriosissimis eximii senatus*.

^f A., E. 3, T. 1, 2, U., G., *properavimus*.

ciani amatoris Christi regnum, in sæcula permaneat: digni orthodoxæ fidei, amatores Christi, sit vobis procul invidia. Et post has voces Ætius archidiaconus Constantinopolitanæ novæ Romæ et primicerius notariorum dixit: Quoniam autem supernæ gratiæ et zelo divino serenitatis vestræ, piissimi quibus a Deo omnes [U. add. homines] regere concessum est imperatores, circa sanctionem vestram congregata saneta hæc et magna totius mundi synodus, cum plurima multarum dierum vacatione et divina diligentia omnem quidem, in præterito quomodo exorta est contra rectam et inviolabilem catholicam nostram fidem, verbo veritatis discordiam effugavit, omnem abigendo innovationem: sicut et in scriptis per singula quæ subsequuntur acta demonstrant; terminum vero simplicem statuit divinarum Scripturarum virtute munitum, et sanctorum ac beatissimorum Patrum in ipsum conservans sententiam ad veram agnitionem qui sincere requirunt. Longæva autem corona vestri imperii: et habeo ipsum præ manibus, et si videtur nutui vestræ serenitatis, perlegam. Piissimus et fidelissimus imperator dixit: Perlege; et idem archidiaconus perlegit.

Sancta et magna universalis synodus, quæ secundum gratiam Dei et decreto piissimorum imperatorum Valentiniani et Marciani augustorum congregata est in Chalcedonensem civitatem, metropolim provinciæ Bithyniæ, in basilica sanctæ ac triumphatricis martyris Euphemæ, statuit quæ subter comprehensa sunt. Dominus et Salvator noster Jesus Christus, fidei agnitione proprios confirmans discipulos, ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*; ut nec ^a ulla fidei dissensio inter proximos oriatur, sed ex æquo veritatis prædicatio ostendatur. Sed quia non desinit malignus in ipsis pietatis seminibus zizania sua inserere, et novi quiddam adversus veritatem semper excogitare, idcirco Dominus noster humano generi solite cupiens providere, piissimum hunc et fidelissimum imperatorem erexit ad cælum qui undique sacerdotum pontifices ad se convocavit, ut gratia Domini nostri Jesu Christi cooperante, omnem mendacii pestilentiam ab ovis Christi removeat, easque veritatis germinibus reficiat. Quod et communi decreto peregrimus, erroris quidem sectas abicientes et Patrum rectam fidem renovantes, trecentorum decem et octo symbolum omnibus prædicantes, et velut horum **95** domesticos alios centum quinquaginta Patres huic piissimo titulo consentientes notavimus, qui post hæc in hanc amplissimam urbem Constantinopolitanam convenientes, etiam ipsi eandem fidem consignaverunt. Statuimus igitur ordinem et omnes fidei formulas custodientes et nos:ram etiam sanctam synodum dudum Ephesi factam, cujus fuerunt auctores venerabilis memoriæ Cælestinus Romanæ urbis et Cyrillus Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotes, ut præfulgeat quidem rectæ et inculpabilis fidei expositio trecento-

rum decem et octo sanctorum ac beatissimorum qui in Nicæa sub Constantino piæ memoriæ imperatore convenerunt: Continetur autem et centum quinquaginta sanctorum Patrum in urbe Constantinopolitana decretum ad peremptionem quidem sectarum tunc pullulantium, confirmationem vero ipsius ^b catholicæ atque apostolicæ nostræ fidei.

Symbolum trecentorum decem et octo sanctorum Patrum qui in Nicæam convenerunt.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium et invisibilium conditorem, et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei de Patre natum, unigenitum hoc est de substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo verum, natum, non factum, homousion Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cælo et quæ in terra, qui propter nos et propter nostram salutem descendit, et incarnatus est, homo factus passus est, et resurrexit tertia die, et ascendit in cælos; inde venturus est judicare vivos et mortuos: et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: erat quando non erat, et antequam nasceretur non erat, et quia ex nullis exstantibus factus est, aut ex alia subsistentia vel substantia dicunt esse aut convertibilem vel mutabilem Filium Dei, anathematizat catholica et apostolica Ecclesia.

Et id ipsum centum quinquaginta sanctorum Patrum.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilium omnium et invisibilium conditorem: et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, homousion Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cælo et quæ in terris, qui propter nos et propter nostram salutem descendit, **96** et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, homo factus passus est sub Pontio Pilato, sepultus tertia die resurrexit, ascendit in cælos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus in gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis: et in Spiritum sanctum dominum et vivificantem [U., vivificantem], ex Patre procedentem, cum Patre et Filio adorandum et glorificandum, qui locutus est per prophetas: in unam catholicam atque apostolicam Ecclesiam: confitemur unum baptismum in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum vitamque [Æ., et vitam] futuri sæculi. Amen.

Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem et confirmationem cautissimum hoc et salutare divinæ gratiæ symbolum; de Patre enim Filioque ^c et Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, et incarnationem dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi qui prædicationem veritatis destruere nituntur quasdam propriæ hæreseos novitates parturiunt; quidam enim mysterium pro-

^a U., vobis: ideo tamen instruiamur ut nec.

^b U., pullulantium, continet vero et confirmationem

ipsius.

^c Æ., D. R., F. 3, T, 1, 2, U., et Filio.

nobis actum divinæ dispensationis audent corrumpere, et vocem illam divini partus factam ad Virgineum divulgant, alii temperamentum confusionemque innocentes et unam esse naturam carnis et deitatis insensate componentes passibilem unigeniti divinam naturam tali confusione prodigiōse divulgant; idcirco [T. 1, 2, ideoque] omnem adversus veritatem opponendam ad ipsi machinationem volens excludere sancta et magna universalis synodus, antiquam prædicationem immobilem docens, statuit præcipue præcedentem decem et octo sanctorum Patrum fidem incontaminatam manere: et propter eos qui Spiritui sancto adversantur, centum quinquaginta Patrum paulo posteriore tempore in urbe Constantinopolitana convenientium de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus insinuaverunt; non quod in præcedentibus aliquid deesset adjicientes, sed de Spiritu sancto eorundem [U., eundem] intellectum adversus eos qui deitatis ejus dominationem nituntur adinere Scripturarum testimoniis plenius manifestantes: propter eos sane qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, et purum hominem esse qui ex sancta virgine Maria natus est impudenter divulgant, beatissimi quondam Cyrilli Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotis synodicas epistolas tam ad Nestorium quam ad cæteros per orientem congruas et sibi consentientes suscepit [U., suscipit], ad confutationem quidem Nestorianæ amentię, interpretationem vero eorum qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectum: quibus 97 et epistolam sancti ac beatissimi primæ sedis archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flavianum sanctæ recordationis archiepiscopum ad perimendam Eutychetis malignitatem quæque magni Petri confessioni concordat, et communem quandam paginam existentem contra eos qui non recte glorificant ad confirmationem catholicæ religionis evidenter subjuxit. Nam et eos qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scinde e moluntur execratur, et eos qui passibilem divinitatem unigeniti Filii audent asserere de concilio sacerdotum repellit, et eos qui in duas naturas Christi temperamentum vel confusionem argumentantur adversatur, et qui coelestem aut alterius cujusque substantiam existere formam servi quam ex nobis assumpsit insaniendo asserunt procul abjicit, et eos qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirant, unam vero post adunationem coniungunt, anathema facit.

Consentientes igitur sanctis Patribus unum eundemque Filium confiteri Dominum nostrum Jesum Christum consona voce pariter edocemur: perfectum eundem in divinitate, perfectum eundem in humanitate, Deum verum et hominem verum, eundem ex anima rationali et corpore, secundum divinitatem unius cum Patre naturæ, secundum humanitatem eundem unius naturæ nobiscum, per omnia similes

^a U., G., *Filium Dei unigenitum.*

^b Ex A., BR., U. In A. et reliquis: *subiaceat.*

A nobis absque peccato, ante sæcula quidem ex patre natum secundum divinitatem, in novissimis vero diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem unum eundemque Christum Filium et Dominum unigenitum in duas naturas inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter cognoscendum; in nullo naturalium differentias propter unitatem perimendas, magis autem salva utriusque naturæ proprietate, et in una coeunte persona unoque statu concurrente; non in duabus personis partiendum vel dividendum, sed unum eundemque Filium unigenitum Deum Verbum Dominum nostrum Jesum Christum, sicut ab exordio propheta de eo et ipse natus erudit et Patrum nobis tradidit symbolum. Illis itaque cum omni undique subtilitate et diligentia a nobis ordinatis, statuit sancta et universalis synodus aliam fidem nulli licere proferre, aut scribere, aut edere, aut sapere, aut docere aliter; qui autem audent aut exponere aliam fidem, aut proferre, aut docere, aut tradere aliud symbolum volentibus converti ad scientiam veritatis ex Gentilibus, ex Judæis vel hæreticis quibuscunque, si quidem episcopi aut 98 clerici fuerint, alienos esse episcopos ab episcopatu et clericos a clero: sin vero monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

Regulæ ecclesiasticæ ordinatæ a supra scripto concilio.

I. *De canonibus uniuscujusque concilii conservandis.*

A sanctis Patribus in unaquaque synodo usque novæ prolatas regulas tenere statuimus.

C II. *Quod non oporteat episcopos aut quoslibet ex clero [clericos] per pecunias ordinari.*

Si quis episcoporum accepta pecunia ordinationem fecerit et in nundinationem deduxerit inappretiablem gratiam, atque ordinaverit episcopum sive chorepiscopum, seu presbyterum, seu diaconum aut quemcunque alium qui connumeratur inter clericos aut accepta pecunia ordinaverit œconomum, defensorem sive paramonarium; quicumque ergo hæc tentaverit, sive convictus fuerit, ipse quidem subeat gradus sui periculum; et qui sic ordinatur nullum habeat fructum ex hujusmodi mercimonio et creatione probrosa, sed sit alienus et dignitatis et sollicitudinis ejus quam per pecunias impetravit: sed et ille qui in his tam turpibus et illicitis lucris intercessor apparuit, siquidem clericus fuerit, de proprio decidat gradu; si vero laicus sive monachus, anathema sit.

III. *Quod non oporteat episcopos, clericos et monachos prædia sæcularia vel causas suscipere.*

Pervenit in sanctam synodum, quia de his qui in clero connumerantur quidam propter turpis lucri gratiam aliorum possessionum conductiones et causas sæculares suscipiant, et se ipsos quidem a ministeriis sanctis per desidiam separant, ad domos autem sæcularium concurrant et substantiarum eorum gubernationes avaritiæ causa suscipiant. Decre-

^c U., *mercimonio, sed execratione probrosa si alienus.*

vit igitur sancta et magna synodus neminem deinceps horum, hoc est, episcopum, sive clericum, aut monachum ^a conducere possessiones aut miscere se sæcularibus procuracionibus posse, nisi forte qui legibus ad minorum ætatum tutelas sive curationes inexcusabiles atrahuntur, aut cui ipsius civitatis episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum aut viduarum quæ indefensæ sunt ^b aut earum personarum quæ maxime ecclesiastico indigent **99** adminiculo ^c, propter timorem Dei. Si quis vero transgressus fuerit statuta hæc, ecclesiasticæ correptioni subiaceat.

IV. De honore monachis competente et ut nullus eorum tentet ecclesiastica aut sæcularia inquietare negotia, nec alienum servum præter conscientiam domini ejus suscipere.

Qui vere et pure solitariam eligunt vitam digni sunt convenienti honore : quia tamen quidam habitu monachi utentes, ecclesiasticos actus civilesque conturbant, circumeuntes indifferenter civitates nec non et monasteria, se ipsos præsumptioni propriæ commendantes; placuit neminem sibi aut ædificare aut constituere [*Æ.*, construere] monasteria aut oratorii domum sine conscientia ipsius civitatis episcopi : eos vero qui per singulas civitates seu possessiones in monasteriis sunt subjectos esse episcopos, et quietos ^d operam dare atque observare jejunia et orationes in locis in quibus semel Deo sese devoverint permanentes, et neque communicare, ecclesiasticas neque sæculares aliquas attrahere actiones, relinquentes propria monasteria; nisi forte jubeantur propter urgentes necessitates ab ipsius civitatis episcopo : et neminem servorum suscipi in monasterium ut sit cum eis monachus, nisi cum domini proprii conscientia. Prætereuntem vero hæc decrevimus extra communionem esse, ne nomen Domini blasphemetur: convenit vero civitatis episcopo curam et sollicitudinem necessariam monasteriis exhibere.

V. Quod non liceat episcopum vel quemlibet ex clero de alia ad aliam transmigrare civitatem.

Propter eos episcopos sive clericos qui de civitate ad civitatem transeunt placuit definitiones datas a sanctis Patribus habere propriam firmitatem.

VI. Quod non oporteat absolute quoslibet ordinare nisi in propria.

Neminem absolute ordinare presbyterum vel diaconum nec quemlibet alium in ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in ecclesia civitatis sive possessionis aut in martyrio aut in monasterio, et qui ordinatur mereatur ordinationis publicatæ vocabulum : eos vero qui absolute ordinantur decrevit sancta synodus vacuum habere manus impositionem, et nullum ejus tale factum **100** valere ad injuriam ipsius qui eum ordinavit.

VII. De clericis et monachis non manentibus in suo proposito.

Eos qui semel in clero taxati fuerint, sive in mo-

^a *Æ.*, episcoporum sive clericorum aut monachorum.

^b *U.*, *G.*, quæ jam defessæ sunt.

^c *Ex U.* In *A.* et reliquis : ecclesiasticum indigent adminiculum.

A nasteriis, decrevimus neque ad militiam neque ad honores sæculares venire, aut eos qui hoc ausi fuerint facere et non ejus rei poenitere maluerint, aut ad hoc idem revertantur quod ante non obtentu Dei proposuerant sibi, anathema esse.

VIII. De clericis qui sunt in ptochiis ^e, monasteriis atque martyriis quæ sub potestate episcoporum uniuscujusque civitatis existunt.

Clerici in ptochiis et in monasteriis aut martyriis constituti sub potestate sint ejus, qui in ea est civitate episcopus, secundum traditionem sanctorum Patrum, nec per præsumptionem recedant a suo episcopo, ii vero qui ausi fuerint rescindere hujusmodi ordinationem quocunque modo, vel si noluerint subiacere proprio episcopo, si quidem fuerint clerici, paternarum ordinationum subiaceant condemnationibus; si autem monachi seu laici sunt, excommunicentur.

IX. Quod non oporteat clericos prætermissis episcopo ad sæcularia judicia commearere.

Si clericus adversus clericum habeat negotium, non relinquat suum episcopum et ad sæcularia judicia concurrat; sed primum negotium ipsum agitur apud episcopum proprium, et ita, si fuerit iudicium ipsius episcopi [*U.*, episcopi contrarium], apud arbitros ex utraque parte electos audiatur negotium : si quis vero contra hæc fecerit, canonum subiacet correptionibus. Et si clericus adversus suum, seu alium episcopum habeat causam, apud audientiam synodi provinciæ ejus conquatur [*Æ.*, inquiratur]: si vero contra ipsius provinciæ ac metropolitanum episcopum episcopus sive clericus habeat controversiam, pergat aut ad ipsius diocesis episcopos, aut certe ad Constantinopolitanæ regiæ civitatis sedem, et ibi proprium negotium exsequatur [*B. R.*, exquiratur].

X. Quod non liceat clerico in duabus ecclesiis ministrare.

Non licere clericum in ecclesiis duarum civitatum ordinari [*T. 2.*, ministrare], sed in ea in qua ab initio ordinatus est et cujus expetierat ante perflugium : et si propter vanæ gloriæ desiderium **101** utpote ad ecclesiam majorem confugerit, jubemus eum ecclesiæ propriæ restitui, id est ubi ab exordio ordinatus est, et ibi tantummodo ministrare. Si vero quis jam translatus est ab ecclesia in aliam ecclesiam, nihil habeat commune cum priore ecclesiâ, sive sub ecclesia constitutis martyriis sive ptochiis vel xenodochiis aut eorum negotiis. Eos vero qui ausi fuerint post ordinationem hujus magnæ et universalis synodi agere quæ prohibita sunt, statuit sancta synodus cadere de proprio gradu.

XI. Quod oporteat egenis epistolia tribui, honestiores autem commendatitiis litteris approbari.

Omnes pauperes et indigentes ecclesiasticis auxiliis cum probatione epistolii sive pacificis, quæ dicuntur irenica ecclesiastica, tantummodo proficiant

^d *Ex U.* In *A.* et reliquis : quieti.

^e In Codicibus depravate scribitur hæc vox. In *A.*, *BB.*, *E.*, *3.*, *T. 1.*, *U.*, *G.*, *toicis.* In *Æ.*, *thocis.* In *T. 2.*, *toicis.*

statuimus, et non commendatitiis epistolis; quia commendatitias quas dicimus epistolas eos tantum accipere convenit, qui in opinione sunt clariores, ut eis tantummodo præbearitur.

XII. Quod nequaquam in duos metropolitanos provincia dividatur.

Pervenit ad nos quod quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam per pragmaticum sacrum unam provinciam in duas dividant, et ex hoc inveniuntur duo metropolitani episcopi in eadem et una esse provincia: statuit igitur sancta synodus deinceps nihil tale attentari a quolibet episcopo, eos vero qui aliquid tale tentaverint cadere de proprio gradu. Si quæ vero antea civitates per pragmaticum imperiale metropolitani nominis honore decoratæ sunt, nomine solo fruuntur, et qui Ecclesiam ejus regit, episcopus scilicet, privilegio metropolitano episcopo jure proprio reservato.

XIII. Quod non oporteat extraneos clericos sine commendatitiis litteris ministrare.

Extraneum clericum et lectores extra suam civitatem sine commendatitiis litteris proprii episcopi nunquam a penitus liceat ministrare.

XIV. Quod non liceat clerico uxorem sectæ alterius accipere, nisi forte sponderit se ad veram fidem venire.

Quia in quibusdam provinciis conceditur psalmistis^b et lectoribus uxores accipere, **102** statuit sancta synodus prorsus non licere his alterius sectæ accipere uxorem: si quis vero^c prævenit et habet jam de tali connubio filios, si forte prævenierint eos jam apud hæreticos baptizare, debent eos offerre catholice ecclesiæ ut ibi communicent; qui vero adhuc baptizati non sunt omnimodo non posse eos in hæretica ecclesia baptizari, nec matrimonio jungi hæretico, Judæo vel pagano, nisi forte sponderit se venire ad orthodoxam fidem, dum conjungitur personæ orthodoxæ: si quis vero hanc definitionem sanctæ synodi præterierit, regularum condemnationibus subjaceat.

XV. De diaconissis mulieribus, ut nisi quadragenarias non liceat ordinari.

Diaconis-am non debere ante quadraginta annos ordinari, et hanc cum diligenti probatione: si vero susceperit ordinationem et quancumque tempore observaverit ad ministerium, et postea se nuptiis tradiderit, injuriam faciens Dei gratiæ, hæc anathema sit cum eo qui in illius nuptias convenerit.

XVI. De monachis puellisque Deo dicatis quod non liceat eis nuptiis jungi.

Si qua virgo se dedicaverit Deo, similiter et monachus, non licere eis nuptiis jungi: si vero inventi fuerint hoc facientes, maneat excommunicati; statim vero posse in eis facere humanitatem, si ita probaverit loci episcopus.

XVII. De ecclesiis in parochiis per triginta annos ab episcopo habitis, vel de renovatis urbibus.

Per singulas ecclesias rusticanas parochias sive in

^a *Æ., B. R., F. 3, T. 1, U., G., nusquam.*

^b *Ex Æ., B. R., U., G. In A. et reliquis: psalmistis, id est, lectoribus et cantoribus.*

A possessionibus permanere immobiles apud eos qui eas tenent episcopos, et maxime qui eas sine violentia jam per triginta annos tenentes gubernaverint; si vero intra [*Æ., B. R., infra*] triginta annos etiam facta fuerit aut fiat de eis dubitatio, licere eis qui se dixerint læsos propter eas movere apud synodum provinciæ certamen. Si quis vero putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud principem ipsius dioceseos aut apud Constantinopolitanæ civitatis sedem agat judicium, sicut jam dictum est: si vero quælibet civitas per auctoritatem imperialem renovata est, aut si renovetur in posterum civilibus et publicis ordinationibus, etiam ecclesiarum parochiarum sequatur ordinatio.

103 XVIII. De conspiratione clericorum, quod Græci fratris dicunt.

Conjurationum et conspirationum crimen, quod apud Græcos dicitur *fratria*, et publicis etiam legibus certum est penitus inhiberi, hoc multo magis in sancta Dei Ecclesia ne fiat convenit abdicari. Si qui vero clerici seu monachi inventi fuerint conjurantes aut fratris vel factiones aliquas componentes suis episcopis aut aliis clericis, omnimodo cadant de proprio gradu.

XIX. Quod oportet per provincias bis in anno concilium fieri.

Pervenit in nostras aures quod in provinciis statuta episcoporum concilia minime celebrentur, et quod inde multæ quæ correctione opus habeant ecclesiasticæ res negligantur: statuit igitur hæc sancta synodus secundum Patrum regulas bis in anno in unum convenire per singulas provincias episcopos, ubi metropolitanus probaverit, et sic corrigere singula quæ emerint. Qui vero noluerint convenire episcopi constituti in suis civitatibus, et hoc maxime cum in sui corporis sanitate consistant, etiam omnibus aliis urgentibus et inexcusabilibus negotiis liberi sint, licere eos fraternæ charitatis admonitionibus corripi.

XX. Quod minime clericos in aliam civitatem migrare liceat, nisi eos qui proprias amiserint civitates.

Clericos in singulis ecclesiis constitutos, sicut jam decrevimus, non licere in alterius civitatis ecclesiis ordinari, sed quiescere^d in ea in qua ab initio fecit principium ministrandi, exceptis illis qui proprias civitates perdidit et ex necessitate ad alias ecclesias migraverunt. Si vero quicumque episcopus post definitionem istam ad alium episcopum pertinentem clericum susceperit, placuit sanctæ synodo hunc qui suscepit et eum qui susceptus est tandiu excommunicatos manere, quandiu ipse clericus ad propriam revertatur ecclesiam.

XI. De episcoporum aut clericorum accusatoribus quales debeant suscipi in accusatione.

Clericus sive laicus, qui accusaverit episcopos aut clericos, temere atque indifferenter non debent su-

^c *Ex reliquis præter A. et E. 3, in quibus, enim.*

^d *T. 1, 2, U., G., adquiescere.*

ocipi in accusationem, nisi prius eorum opinio fuerit A
præscrutata.

104 XXH. *Quod non liceat clericis post mortem sui episcopi res ad eum pertinentes diripere.*

Non licere clericis post mortem sui episcopi rapere pertinentes ad eum res, sicuti jam ex præcedentibus regulis statutum habetur: si vero hæc fecerint, periclitari se noverint in proprio gradu.

XXIII. *De clericis et monachis vel excommunicatis qui præter voluntatem sui episcopi ad urbem regiam veniunt.*

Pervenit in aures sanctæ synodi quia clerici quidam et monachi nihil sibi habentes injunctum a proprio episcopo, interdum vero etiam illi qui ab eo fuerint excommunicati, veniant ad hanc regiam civitatem Constantinopolitanam, et multis temporibus in ea consistentes perturbationes tranquillitati ecclesiasticæ inferant et diversorum domos corrumpant: statuit igitur sancta synodus hos quidem primum commonere per defensorem Constantinopolitanæ Ecclesiæ, ut exeant de regia civitate; si autem in eodem proposito improbe perduraverint, etiam invitos eos ejici per eundem defensorem, ut ad sua loca perveniant.

XXIV. *Quod non liceat monasteria diversoria sæcularia fieri.*

Quæ semel consecrata fuerint monasteria cum judicio sui episcopi manere in perpetuo, et pertinentes ad eas res conservari ipsi monasterio, et non ulterius posse ea fieri sæcularia habitacula; qui vero permiserint hæc fieri, subjaceant his condemnationibus quæ per canones constitutæ sunt.

XXV. *Quod non oporteat post obitum episcopi ordinationem alterius episcopi diu differri.*

Quoniam quidam metropolitānorum, sicut ad nos perlatum est, negligunt creditos sibi greges et differunt ordinationes facere episcoporum: placuit sanctæ synodo intra tres menses fieri ordinationes episcoporum, nisi forte inexcusabilis necessitas coegerit ordinationis tempus amplius propagari [Æ., prorogari]: si autem quis episcoporum hæc non observaverit, ipsum debere ecclesiasticæ condemnationi subjacere: redivit vero ejusdem viduatæ Ecclesiæ integrò reservari apud œconomum ejusdem ecclesiæ.

105 XXVI. *De œconomis, id est, dispensatoribus singularum ecclesiarum habendis.*

Quia in quibusdam ecclesiis, sicut ad nos pervenit, sine œconomis episcopi res ecclesiasticas tractant; placuit omnes Ecclesias episcopos habentes habere et œconomos de proprio clero, qui gubernent Ecclesiæ res cum arbitrio sui episcopi, ut non sine testimonio sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarum, et ex hoc eveniat disperti ejusdem Ecclesiæ res et sacerdotali dignitati obtretractio generetur: si vero quis hæc non observaverit, divinis subjaceat regulis.

XXVII. *De his qui sibi rapiunt uxores.*

Eos qui sibi rapiunt uxores vel eos qui eis auxi-

lium præstiterint, statuit sancta synodus, si quidem clerici fuerint, cadere de proprio gradu; si vero laici, anathema esse.

Paschasius episcopus civitatis Lillibitanæ, vicem agens beatissimi episcopi Leonis, definiens subscripsi.

Lucensius episcopus civitatis Aculitanæ, item vicem agens sanctissimi episcopi Leonis, definiens subscripsi.

Bonifacius presbyter urbis Romæ, vicem agens apostolicæ sedis, definiens subscripsi.

Anatholius episcopus Constantinopolitanæ civitatis Romæ novæ, definiens subscripsi.

Maximus episcopus Antiochenus definiens subscripsi.

Juvenalis episcopus Hierosolymitanus definiens subscripsi.

Thalassius episcopus Cappadeciæ Cæsariensis definiens subscripsi.

Quintilius episcopus Heracliæ Macedonensis, vicem agens sanctissimi viri episcopi Anastasii civitatis Thessalonicensis, definiens subscripsi.

Stephanus episcopus Ephesitanus definiens subscripsi.

Lucianus episcopus Byzensis, vicem agens sanctissimi episcopi Cyriaci Heracliæ Thraciensis, definiens subscripsi.

Eusebius episcopus Galatiæ Ancyrensis definiens subscripsi.

Diogenes episcopus Cyzicensis definiens subscripsi.

Petrus episcopus Corinthensis definiens subscripsi.

Florus episcopus Sardiensis [T. 2, Sardicensis] definiens subscripsi.

Enomius episcopus Nicomediensis definiens subscripsi.

106 Anastasius episcopus Niciensis definiens subscripsi.

Eleutherius episcopus Chalcedonensis definiens subscripsi.

Item omnes episcopi sexcenti et triginta definiens subscripserunt.

Et posteaquam recitatum est, piissimus imperator ad sanctum concilium dixit: Dicat sanctum concilium si ex consensu omnium episcoporum definitio quæ nunc lecta est prolata sit? Omnes reverentissimi episcopi responderunt: Omnes sic credimus: una fide, una sententia, omnes hoc idem sentimus, omnes consentientes subscripsimus, omnes orthodoxi sumus: hæc est fides apostolorum, hæc est fides recte credentium, hæc est fides quæ orbem terrarum salvavit. [Æ., B. R., salvabit]. Marciano novo Constantino, novo Paulo, novo David, imperatori, piissimæ dominæ augustæ, vita eis. Et post has voces piissimus et fidelissimus imperator ad sanctam synodum dixit: Venianda catholica fides a sancta universali synodo secundum Patrum expositionem manifestata est: et si laborem vestræ reverentiæ et convicium fecimus, maxime

^a U., monasteria, quæ consecrata sunt, diversoria.

^b U., sint gubernatores.

^c U., uxores sub nomine simul habitandi, cooperantes aut conviventes, vel eos.

gratias agimus omnipotenti Deo ^a, quia multorum A errantium circa fidem amputata discordia, in unam eandemque fidem omnes nunc convenimus, sperantes celerem vestris precibus et meliorem super omnes nos pacem a Deo donari. Sancta synodus iterum exclamavit: Hæc digna vestri imperii, hæc propria vestri imperii, hæc correctio vestri imperii, digne fidei, digne Christo, digne imperii, et imperii et fidei; propterea ^b pacificatur orbis terræ. Et post has voces piissimus et fidelissimus imperator ad sanctam synodum dixit: Venerandam catholicam fidem a sancta et universali synodo secundum Patrum expositionem manifestatam juxta legem, et convenientem esse nostra tranquillitas probavit, omnem in posterum contentionis occasionem circa suam fidem amputari. Si quis igitur idiota vel militarius seu clericus publice de fide turbam congregans sub obtentu disputationis tumultum fecerit, si quidem idiota præscriptus, expellatur a regia urbe; militarius vero seu clericus gradus sui periculum sustineant et aliis pœnis subjacebunt.

Edictum imperatorum in confirmationem concilii Chalcedonensis.

Imperatores Valentinianus et Marcianus augusti universis populis. Tandem aliquando quod summis votis atque studiis optabamus evenit: remota est de orthodoxa Christianorum lege contentio: tandem remedia **107** culpabilis erroris inventa sunt, et discors populorum sententia in unum consensum concordiamque convenit. E diversis enim provinciis religiosissimi sacerdotes Chalcedona venerunt juxta nostra præcepta, et quid observari in religione debeat perspicua definitione docuerunt. Discessit igitur jam profana contentio, nam vere impius atque sacrilegus est qui post tot sacerdotum sententiam opinionum suarum vel aliquid tractandum relinquit: extremæ quippe dementiæ est in medio et perspicuo die commentitium lumen inquirere: quisquis enim post veritatem repertam aliquid ulterius discit, mendacium quærit. Nemo itaque vel clericus vel militans, et alterius cujuslibet conditionis, de fide Christiana publice terminata coadunatis et audientibus tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus et perfidiæ occasionem requirens, nam injuriam facit judicio religiosissimæ synodi, si quis semel judicata et recte disposita revolvere et publice disputare contendit, cum ea quæ nunc de Christiana fide statuta sunt juxta apostolicas expositiones et in scripta sanctorum Patrum trecentorum decem et octo, et centam quinquaginta definita esse noscuntur. Nam in contemptores hujus legis pœna non deerit, quia non solum contra fidem bene compositam veniunt, sed etiam Judæis et paganis ex hujuscemodi certamine profanant veneranda mysteria. Igitur si clericus erit qui publice tractare de religione ausus fuerit, a consortio clericorum removebitur; si vero militia præditus sit, cingulo exspoliabitur; cæteri etiam hujus criminis rei de hac sanctissima urbe pel-

luntur, pro vigore judicario etiam competentibus supplicis subjugandi. Constat enim hinc hæreticæ insanix exordia fonitemque præberi, dum publice quidam disputant atque contendunt: universi ergo quæ a sancta synodo Chalcedonea [U., Chalcedonensi] statuta sunt custodire debebunt, nihil postea dubitaturi. Hoc itaque nostræ commoniti sinceritatis edicto, abstinete profanis vocibus et ulterius desinite de divinis disputare, quod nefas est; quia non solum divino judicio peccatum hoc prout credimus punietur, verum etiam legum et judicum ^c auctoritate coercebitur. vii Kalendas Februarias Constantinopoli Sporacio consule.

Sacra Valentiniani et Marciani augustorum post concilium Chalcedonense edicta in affirmationem ejusdem concilii et damnationem hæreticorum.

Imperatores Valentinianus et Marcianus augusti Palladio præfecto prætorii.

Divinæ semper potentix referendæ atque agenda sunt gratiæ quia auctores hæresisque **108** occulta nec latere concedit, nec durare inopunita permittit: quorum unum malorum lædendi plurimam facultatem, alterum præcavendi cæteris præstat exemplum. Curæ igitur esse divinitati hominum actus et maxime reverentiam religionis, proxime in confirmanda catholica fide evidenter apparuit, cum Eutychem sceleratorum dogmatum sectatorem nec latere, ut diu latuerat, sinist, nec patefacto scelere passa est pœnam sceleris evitare. Sententiis itaque divinis humanisque damnatus synodicum decretum, ut merebatur, excepit, reus divinitati cui faciebat injuriam, reus hominibus quos decipere conabatur. Proximo etenim innumerabiles ex toto pene orbe beatissimi episcopi Chalcedone congregati improba prædicti Eutychetis una cum synodo ejus causa habita expulerunt commenta, secuti sanctorum definita majorum, quæ vel apud Nicæam a trecentis decem et octo constituta sunt, vel in hac postea alma urbe a centum quinquaginta sunt episcopis declarata, vel apud Ephesum, cum Nestorii est error exclusus, præsentibus Coelestino Romanæ urbis et Cyrillo Alexandriæ civitatis episcopis. Ea igitur quæ sunt juxta pristinam disciplinam a venerabili synodo Chalcedone definita illa fide qua Deum colimus per omnia servanda censuimus atque censemus; quia valde consequens est sexcentorum triginta sacerdotum pura mente Deum colentium definita, quæ pro orthodoxorum fide sacrosancta secundum Patrum regulas processerunt, summa cum veneratione conservare. Quoniam principalis providentiæ est omne malum inter initia opprimere et serpentem morbum legum medicina rescare, hac lege decoramus eos qui Eutychetis errore decipiuntur ad exemplum Apollinariorum, quos Eutyches secutus est, quosque venerabiles Patrum regulæ, id est, ecclesiastici canones, et divorum principum sacratissimæ sanctiones, condemnant, nullum episcopum, nullum

fidei; propterea.

^c Fx reliquis Codicibus præter A., in quo: *judicii.*

^a *Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., omnipotenti salvatori Deo.*

^b *Ex cæteris Codicibus. In A., imperii digniter et*

habere presbyterum, nullos creare vel appellare clericos, ipsumque Eutychem nomine presbyteri, quo et indignus est et spoliatus est, in totum carere. Si qui tamen contra definita nostra episcopos, presbyteros ceterosque clericos ausi fuerint creare, tam factos quam facientes vel præsumentes sibi clericorum gradus, bonorum amissionem percussos exilio perpetuo præcipimus contineri: coeundi vel colligendi vel congregandi monachos aut ædificandi monasteria, nullam jubemus eos habere licentiam: loca in quæ forte ausi convenire aliquando tentaverint confiscari, si tamen domino loci sciente convenerint; quod si ignaro auctore conductoreve loci, fustibus cæsos deportationem subire censemus: ipsos **109** præterea nihil ex testamento cujusquam capere, nihil eis qui ejusdem erroris sint relinquere testamento, ad nullam eos patimur aspirare militiam, nisi forte ad cohortalinam vel limitaneam. Si quis etiam extra prædictam militiam inventus fuerit militare, vel quia ignorabatur ejus in religione perversitas, vel quia post adeptum cingulum ad hunc devenit errorem, solutus militia, infidelitatis suæ fructum hunc habeat, ut optimorum et palatii communione privetur, nec alibi quam in qua natus est vico vel civitate versetur: quod si qui eorum in hac alma urbe quod credi nefas est geniti sunt et damnati, tam de hac civitate venerabili, quam sacratissimo comitatu et omni excludantur metropolitana civitate. Et hæc quidem generaliter circa omnes constituimus, qui hac labe polluti sunt vel polluuntur. Eos autem, qui antehac clerici orthodoxorum fidei et monachi quidem, qui Eutychem habitare diversorium, neque enim monasterium dicendum est quod religionis habuit inimicos, qui adhuc usque insaniam processerunt relicto venerabilis religionis cultu et synodico decreto, quod totius pene orbis Chalcedone coadunati desinivere sacerdotes, infaustam Eutychem sequuntur assertionem, quia, vera luce deserta, tenebras eligendas esse crediderunt, omnibus pœnis quæ vel hac vel præcedentibus legibus adversus hæreticos definitæ sunt jubemus teneri, imo extra Romanum expelli solum, sicut præcedentes religiosissimæ constitutiones de Manichæis constituere, ne eorum venenatis fraudibus acceleratisque commentis innocentem vel infirmorum animi decipiantur. Comperimus præterea quædam eos in contumeliam religionis et in invidiam venerabilis synodice definitionis fuisse mentitos, conscriptisque libris et chartarum tomis plura finxisse, quæ eorum insaniam adversus veram ^a fidem aperte signarent; atque ideo præcipimus ubicunque hujusmodi scripta reperta fuerint, ignibus concremari: eos vero qui vel scripserint, vel aliis legenda tradiderint docendi studio vel discandi, censemus deportationem puniri; delenda est enim hæc infausta hæresis sicut pridem edictis serenitatis nostræ continetur: omnibus adimimus facultatem, quia ultimo supplicio coerceremur.

^a Ex T. 1, 2. In aliis Codicibus: *meram*; sicque postea.

^b *A.*, *multa*; sicque postmodum.

A tur qui illicita docere tentaverit. Eos vero qui sequendi studio audierint scelerata disserentem denarum librarum auri mulctatione ^b compecsimus, ita enim materia subtrahetur erroris, si peccatorum et doctor defuerit et auditor, Palladi, parens charissime atque amatissime. Illustris itaque et magna auctoritas tua, edictis propositis, **110** omnibus faciat nota quæ jussimus, cognoscentibus moderatoribus provinciarum eorumque officii, defensoribus etiam civitatum: quod si ea quæ vera fide et sancto proposito custodienda censuimus aut neglexerint aut permiserint temerari, denarum librarum auri mulctatione percussi, ut religionis legumque proditores, etiam de æstimatione laborabunt. Datum ^c xv Kalendas Augustas Constantinopoli Sporacio consule et qui fuerit ^B nuntiatas.

Alia Marciani augusti adversus supra memoratos hæreticos.

Imperator Marcianus augustus Palladio præfecto prætorii.

Licet jam jamque sacratissima constitutione mansuetudinis meæ cautum ac definitum sit quæ in eos severitas exercenda sit qui Eutychem vel Apollinaris hæreticam perversitatem [*U.*, pravitatem] secuti a religione et fide catholica deviarunt; Alexandrinæ tamen urbis cives atque habitatores tantis sunt Apollinaris infecti venenis, ut necessarium fuerit ea quæ ante jam sanximus repetita etiam nunc lege decernere. Oportet enim ut sit numerosa severitas sanctionum, ubi est licentia crebra culparum, custodienda: præterea orthodoxæ fidei cura tanto a serenitate mea adhiberi impensior debet, quanto res humanas divina præcedunt. Quicunque ergo vel in hac sacra urbe, vel in Alexandrina civitate, vel in omni *Ægyptiaca* diocesi diversisque aliis provinciis Eutychem profanam perversitatem sequuntur, et ita non credunt ut trecenti decem et octo sancti Patres tradiderunt catholicam fidem in Nicæa civitate fundantes, centum quoque et quinquaginta alii venerabiles episcopi qui in hac alma urbe Constantinopolitana postea convenerunt, sicut Athanasius et Theophilus et Cyrillus sanctæ recordationis episcopi Alexandrinæ civitatis credebant, quos [*T. 1, 2*, quod] etiam Ephesitana synodus cui beatæ memoriæ Cyrillus præfuit, in qua Nestorii error expulsus est, in universis secuta est, quos et nuper venerabilis Chalcedone synodus est secuta, prioribus conciliis sacerdotum ex omni prorsus parte consentientibus, nihilque adimens a sacrosancto symbolo neque adjiciens, sed Eutychem dogmata funesta condemnans; sciant se esse hæreticos Apollinaristas, Apollinaris enim facinorosissimam sectam Eutychem et Dioscorus mente sacrilega secuti sunt ^d. Ideoque hi omnes qui Apollinaris vel Eutychem perversitatem sequuntur, illis pœnis, quæ a divorum retro principum constitutionibus **111** contra Apollinaristas,

^c T. 1, 2, U., G., *Data*.

^d Ex U. lu A. et reliquis desunt verba: *secuti sunt*.

vel serenitatis nostræ postmodum sanctione contra A Eutychnianistas, vel hæc ipsa augustissima lege contra eosdem decreta sunt, noverint se esse plectendos. Idcirco Apollinaristæ, hoc est, Eutychnianistæ, quibus etsi est in appellatione diversitas, est tamen in hæresis pravitate conjunctio, et dispar quidem nomen, sed idem sacrilegium, sive in hac alma urbe diversisque provinciis vel in Alexandrina civitate, sive intra Ægyptiacam diocesim sunt, neque ita credunt quod prædicti venerabiles Patres credebant, neque viro reverentissimo Alexandrinæ urbis antistiti Proterio fidem orthodoxam tenenti communicant, secundum sacratissimas divorum retro principum constitutiones, quæ de Apollinaristis promulgatæ sunt, non habeant potestatem faciendi testamentum nec condendæ ultimæ voluntatis, neque id adquirant B quod ipsis ex testamento cujusquam fuerit derelictum, nihil etiam ex donatione aliqua consequantur; sed si quid in ipsos vel liberalitate viventis vel mortis fuerit voluntate collatum, id protinus fisco nostro addicatur, ipsi vero in nullos aliquid ex facultatibus suis donationis titulo et jure transfundant. Episcopus vero ^a vel presbyteros aliosque clericos illis creare et habere non liceat, scientibus tam his Eutychnianistis vel Apollinaristis qui auri fuerint cuiquam episcopi vel presbyteri vel clerici nomen imponere, quam his qui conati fuerint impositum sibi nomen sacerdotale retinere, pœnam se exsilii cum facultatum suarum amissione subituros. Eos vero qui antehac catholicæ Romæ ecclesiarum clerici vel orthodoxæ fidei monachi fuerint, et relicto vero et orthodoxo omnipotentis Dei cultu, Apollinaris vel Eutychnianistæ hæresim et dogmata abominanda sectati sunt vel post hæc sectantur, omnibus pœnis, quæ vel prioribus legibus adversus hæreticos constitutæ sunt, jubemus teneri et extra ipsum quoque Romanum imperii solum pelli, sicut de Manichæis præcedentium legum instituta [Æ., statuta] sanxerant. Universi præterea Apollinaristæ vel Eutychnianistæ non ecclesias, non monasteria sibi constituent, parasynaxes et conventicula tam diurna quam nocturna non contrahant, neque ad domum neque ad possessionem cujusquam, neque ad monasterium, vel ad quemcunque locum, ^b operatores sectæ funestissimæ congregentur. Quod si fecerint et hoc factum fuisse domino volente constiterit, post rem in examinatione judicis approbatam domus vel possessio in quam convenerint fisco sine dilatione societur, monasterium vero ejus civitatis orthodoxæ ecclesiæ in cujus territorio **112** est jubemus addici; si vero, ignorante domino, sciente vero qui pensiones domus exigit, vel conductore vel procuratore vel actore prædii parasynaxes et conventicula interdicta convenerint, conductor vel procurator, sive actor vel quicumque in domum vel possessionem vel monasterium receperint, ac passi fuerint illicitas parasyn-

naxes conventusque celebrari; si vilis et abjectæ conditionis sunt, fustibus publicæ ^c et in pœnam suam et in aliorum exercentur exemplum; si honestæ vero personæ sunt, decem libras auri mulctati nominis fisco nostro cogantur inferre [T. 2, exsolvere]. Nullum præterea Apollinaristam vel Eutychnianistam ad aliquam jubemus aspirare militiam, nisi ad cohortalinam vel limitaneam; si qui vero extra cohortalinam vel limitaneam inventi fuerint militare soluto [Æ., T. 1, 2, soluti] cingulo, honestorum hominum et palatii communione priventur, nec in aliqua nisi in ea in qua nati sunt civitate vel vico et regione versentur: si qui vero in hac alma urbe nati sunt, tam sacratissimo comitatu quam omni per provinciam metropolitana civitate pellantur. Nulli insuper Eutychnianistæ vel Apollinaristæ publice vel privatim cœtus et circulos contrahendi et de errore hæretico disputandi aut perversitatem facinorosi dogmatis asserendi tribuatur facultas: nulli etiam contra venerabilem Chalcedonensem synodum liceat aliquid vel dictare vel scribere, vel legere atque emittere aut aliorum super eadem re scripta proferre: nemo hujusmodi habere libros, et sacriloga scriptorum audeat monumenta servare. Quod si qui in his criminibus fuerint deprehensi, perpetua deportatione damneantur; eos vero qui discendi studio audierint de infæusta hæresi disputantes, decem librarum auri quæ fisco nostro inferendæ sunt jubemus subire dispendium; omnes vero hujusmodi chartæ ac libri, qui funestum Eutychnianistæ, hoc est, Apollinaris fuerint dogma complexi, incendio concrementur, ut facinorosæ perversitatis vestigia ipsa flammis ambusta depereant, æquum namque est ut immanissima sacrilegia par pœnæ magnitudo percellat, Palladi parens charissime atque amantissime illustri igitur et magnifica auctoritas tua quæ hæc sacratissima constitutione decrevimus, in hac alma urbe diversisque provinciis ac præcipue in Alexandrina civitate, et per universam Ægyptiacam diocesim edictis ex more propositis, ad omnium notitiam faciat pervenire, ut cuncta quæ statuitur in eos qui rei fuerint deprehensi severitas protinus exerceatur, scientibus moderatoribus provinciarum eorumque apparitoribus, defensoribus etiam civitatum. **113** D Quod si ea quæ legis hujus religiosissima sanctione custodienda decrevimus aut neglexerint aut aliqua permiserint temeritate violari, denarum ^d librarum auri mulctati fisco cogantur inferre, insuper etiam existimationis suæ periculum sustinebunt. Ea quoque quæ de Paganis per omne Romanum imperium æqualiter vallitura perennitatis nostræ lege decrevimus instantissime in eos exercentur, quos constiterit profanos ritus et simulacrorum impios cultus et interdicta sibi sacrilegia celebrare. Datum sub die Kalendarum Augusti Constantinopoli, divo Valentiniano VIII et Anthemio viris clarissimis consulibus.

^a Æ., B. R., T. 1, 2, U., G., quoque.

^b Æ., B. R., E. 3, T. 1, 2, U., ad quemcunque alterius locum.

^c Æ., fustibus publicæ centum.

^d Decet forte pondus vel pretium. B. R., denarium.

Epistola formata Attici episcopi Constantinopolitani.

Græca elementa litterarum, numeros etiam exprimere, nullus qui vel tenuiter Græci sermonis notitiam habet ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temere præsumeretur, hoc a Patribus 114 trecentis decem et octo Nicæa congregatis saluberrime inventum est et constitutum, ut formatae epistolæ hanc calculationis seu supputationis habeant rationem, id est, ut assumantur in supputatione prima Græca elementa Patris, et Filii, et Spiritus sancti, hoc est Π, Υ, Α, quæ elementa octogenarium et quadrigentesimum et primum signi-

flicant numerum, Petri quoque apostoli prima littera id est Π, qui numerum octogenarium significat, ejus quoque qui scribit episcopi prima littera, cujus scribitur secunda, accipientis tertia, littera civitatis quoque de qua scribitur quarta, et indictionis, quæcunque est temporis, idem qui fuerit numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis litteris quæ, ut diximus, numeros exprimunt in unum ductis, unam quæcunque collecta fuerit summam epistola teneat: hanc qui suscipit, omni cum cautela requirat expressum, addat præterea separatim in epistola etiam nonagenarium et nonum numerum qui secundam Græca elementa significant Γ Θ.

AFRICÆ CONCILIA.

XII

CONCILIUM CARTHAGINENSE PRIMUM

QUINQUAGINTA * EPISCOPORUM.

Cum Gratus episcopus Carthaginis in concilio una cum collegis suis consedisset^b et qui ex diversis provinciis Africanis ad Carthaginem conveniunt, Felix * Bajanensis, Fortunatianus Capsitanus, Crescentius Bagensis, Vindicius Lacubacensis, Abundantius Adrumetinus, Privatus Bejeisulitanus, Gaudentius Turretamalliensis, Epartius Sicensis, Quietus Uticensis, Romulus Tebestinus, et cæteri quorum manus continentur, idem Gratus episcopus dixit: Gratias Deo omnipotenti et Christo Jesu, qui dedit malis schismatibus^d finem et respexit Ecclesiam suam; ut in ejus gremium erigeret universa membra dispersa; qui imperavit religiosissimo Constantio * imperatori ut votum gereret unitatis, et mitteret ministros operis sancti famulos Dei Paulum et Marcium, Ex Dei ergo nutu congregati ad unitatem ut per diversas provincias concilia celebraremus et universæ provinciæ Africæ hodierno die concilii gratia ad Carthaginem veniretur: unde considerantibus vobis cum mediocritate mea, tractentur tituli necessarii, de quibus necesse est nos memores præceptorum divinatorum et magisterii Scripturarum sanctarum, contemplantes unitatis tempus, id de singulis definire, quod nec Carthago vigorem legis infringat, nec tamen tempore unitatis aliquid durissimum statuamus.

115 I. *Ut baptismus in Trinitate susceptus non iteretur.*

Ergo, si vobis placet, consideremus primum titulum

^a Deerat episcoporum numerus in Codice Lucensi, qui in reliquis cum A. conveniebat.

^b Ex *Æ.*, B. R., T. 1, 2, U., G. In A. et E. 3, *resedisset.*

^c In *Æ.*, B. R., E. 3, T. 1, 2, nomina episcoporum in casu ablativo locata sunt: *Felice, Fortunatiano, etc.*

^d T. 1, 2, *malis schismatis.*

lum rebaptizationis^f; et sanctitatem vestram postulo ut mentis vestræ placita producat, an descendente in aquam et interrogatum in Trinitate secundum Evangelii fidem et apostolorum doctrinam et confessum bonam conscientiam in Deum de resurrectione Jesu Christi, liceat iterum interrogari in eadem fide et in aqua iterum tingi? Universi episcopi dixerunt^g: Absit; illicitam enim esse sancti rebaptizationem, et satis esse alienam a sincera fide et a catholica disciplina.

II. *De martyrum sepulcris et honorificentia.*

Gratus episcopus dixit: Magna beatitudo a Deo Patre per Christum Dominum concessa est tempore nostro, ut liceat religiosis mentibus insinuare ecclesiasticam disciplinam, ut auditores percipientes regulam rectam et Deo placeant et præmia meritorum honorum percipiant, ut in ipsis Deus in omnibus et pro omnibus honoretur. Discussus est titulus necessarius rebaptizationis, in quo [T. 2, in qua] plus schismaticis rabies delitescerat, et adhibita moderatione, legis vigor et auctoritas custodita est: illud sane sapientissimis vestris sensibus insinuare contendo, licet vestra prudentia sit instructa et a Deo docta, et mereatur in pace et unitate consequi desuper munera larga, tamen et ego unus ex vobis et qui parem vobiscum sollicitudinem geram propter ecclesiasticum ordinem illud insinuare curabo: martyrum dignitatem nemo profanus infamet, neque passiva corpora quæ sepulturæ tantum propter mi-

^e T. 1, 2, *Constantino.*

^f In Codicibus: *rebaptidationis*. Aliis vero locis quidam Codices *rebaptizatio*, quidam *rebaptidatio* scribere solent: atque in uno eodemque Codice diversam hujus vocis scripturam reperire fas erit.

^g *Æ.*, B. R., T. 1, 2, U., G., *dixerunt: Absit, absit.*